

**LES NTIC'S COM EINA DE PARTICIPACIÓ,
COMUNICACIÓ, DIFUSIÓ I REIVINDICACIÓ
CULTURAL. EL CAS DE LA CULTURA
GITANA.**

Mayte Heredia. Versió 1.1. Març 2007

ÍNDICE

AGRAÏMENTS	5
INTRODUCCIÓ	8
ALGUNS COMENTARIS PREVIS	9
ESTRUCTURA DEL DOCUMENT	11
CAPITULO I DISSENY I FASES METODOLOGIQUES DE LA RECERCA	13
OBJECTIU	13
OBJECTIUS ESPECÍFICS	13
ÀMBIT D'ESTUDI: ESPAI, CIBERESPAI E HIPERESPAI	16
QUÉ ENTENEM PER "ENTOGRAFIA VIRTUAL"?	18
PRINCIPALS LÍNIES PER LA RECERCA D'INFORMACIÓ	21
FASES DEL TREBALL DE CAMP	22
SUBJECTES D'ESTUDI I MOSTRA	24
CRITERIS DE DESENVOLUPAMENT	26
TREBALL EN XARXA, NOUS CONTACTES I NOVES LÍNIES DE DESENVOLUPAMENT	28
CAPÍTULO II INTERNET I ELS SEUS INTERNATUTES GITAN@S	32
ORIGEN I EVOLUCIÓ DELA PRESENCIA GITANA A INTERNET	32
INTERNAUTES GITAN@S	35
ESTAN ELS GITANOS I GITANES FEN UNA APOSTA PER LA DIFUSIÓ CULTURAL A TRAVÉS DE LA "XARXA"?	38
EXPLORACIÓ ANALÍTICA DE LA PRODUCCIÓ CIENTÍFICA GITANA A INTERNET	39
CAPÍTULO III MECANISMES EN NTIC'S DE PARTICIPACIÓ, COMUNIACIÓ, DIFUSIÓ I REIVINDICACIÓ CULTURAL. EL CAS DE LA CULTURA GITANA	45
CREANT NOVES FORMES D'INTERACCIÓ SOCIAL	46
DIFERENTS PROCESSOS DE FORMACIÓ I ESTABLIMENT DE XARXES DE RELACIÓ	48
GESTIÓ DE LES DIFERENTS XARXES DE RELACIÓ GITANES	52
L'ESPAI DE DOCUMENTACIÓ COM A MECANISME PRÀCTIC DE CAPTACIÓ, MANTENIMENT I FIDELITZACIÓ D'USUARIS/ES	54
LA SELECCIÓ DE DOCUMENTS	57
EL LABORACIÓ D'UNA ESTRATEGIA DE CERCA	58
TRACTAMENT TÈCNIC DELS DOCUMETS	66

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

DESENVOLUPAMENT D'UN WEB COM A MECANISME DE PRESENTACIÓ I DIFUSIÓ DEL PROJECTE	71
CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALS DE L'ESPAI WEB DE DIFUSIÓ DEL PROJECTE	72
“UNA ANTROPÓLOGA GITANA A LA BLOGOSFERA” .LA CREACIÓ DE LA IDENTITAT DE LA INVESTIGADORA	73
MECANISMES DE PARTICIPACIÓ , DIFUSIÓ I PROMOCIÓ CULTURAL. ELS BLOGS COL.LABORATIUS	75
MECANISMES DE DIFUSIÓ I REIVINDICACIÓ CULTURAL	85
UNA ANTROPÓLOGA GITANA EN LA BLOGOSFERA	87
OPERACIÓN GOOGLE 8 DE ABRIL DÍA INTERNACIONAL DEL PUEBLO GITANO	87
11 RESPONSES TO “OPERACIÓN GOOGLE 8 DE ABRIL DÍA INTERNACIONAL DEL PUEBLO GITANO”	88
CAPÍTULO IV .LES NTIC'S COM ENIA DE DOCUMENTACIÓ, INVESTIGACIÓ I PARTICIPACIÓ.	93
ANÁLISI FUNCIONAL DELS CONTINGUTS GITANOS EXISTENS A INTERNET	93
ESTRATEGIES PER LA UTILITZACIÓ DE LA PLATAFORMA TECNOLÒGICA GITANA COM UN ESPAI DE PARTICIPACIÓ	100
TENIR CLAR ELS OBJECTIUS	101
DECIDIR QUINS ESPAIS I INSTRUMENTS CAL UTILITZAR	101
ADMINISTRADORS I DINAMITZADORS DELS PROCESSOS	101
TAULA 6: ADMINISTRADORS I DINAMITZADORS DEL PROCESSOS	102
DEFINIR QUI VOLEM QUE PARTICIPI I SI CAL REGULAR LA PARTICIPACIÓ	102
UTILITZAR LES EINES ADEQUADES PER A LA INFORMACIÓ	103
UTILITZAR LES EINES ADEQUADES PER A LA COMUNICACIÓ	103
UTILITZAR LES EINES ADEQUADES PER A LA CONSULTA	103
UTILITZAR LES EINES ADEQUADES PER A LA DELIBERACIÓ	103
TROBAR ESTRATÈGIES PERQUÈ ELS USUARIS PARTICIPIN	104
CONCEPTE WEB	105
ESTRUCTURA DEL PORTAL	107
ELEMENTS	112
DOCUMENTACIÓ I INVESTIGACIÓ	112
PARTICIPACIÓ I ACTUALITAT	113
MENÚS DE NAVEGACIÓ	114
SISTEMA DE GESTIÓ DE CONTINGUTS: CRITERIS I FUNCIONALITATS	115

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

CAPÍTULO V REFLEXIONS FINALS ENTORN A LA IDENTITAT PARTICIPATIVA	117
IDENTITAT COLLECTIVA; FONT DE CREDIBILITAT PARTICIPATIVA	117
BIBLIOGRAFIA	121

AGRAÏMENTS

El document que a continuació podeu llegir, és el resultat de vuit mesos d'intens i apassionant treball. Està precedit, d'una investigació més intensa, resultat de dos anys i mig de treball de camp (2003-2005), i que va formar part del treball d'investigació per l'obtenció del Diploma d'Estudis Avançats en el Doctorat d'Antropologia Social i Cultural de la UAB.

Sens dubte, és el resultat de l'intent de portar l'Antropologia Social i Cultural a la seva vessant més pràctica. En aquest cas concret, s'exposen algunes consideracions que poden orientar-nos a la intervenció amb la població gitana respecte a l'ús social de les Noves Tecnologies de la Informació i Comunicació.

Em permeto el luxe i privilegi de poder agrair públicament a totes aquelles persones i entitats que han fet possible aquesta investigació.

En primer lloc, agrair a la Fundació Jaume Bofill la seva confiança en el projecte i ser una de les primeres entitats en recolçar-lo. Especialment a Teresa Climent, per la seva dedicació i seguiment al projecte, i per la seva col.laboració i respecte, en aquest cas, per la cultura gitana.

Agrair a l'Associació Gitana de Sabadell el seu compromís i el voler participar com a entitat col.laboradora. I sobretot, el seu desitg de col.laboració en la continuïtat del projecte.

Gràcies a la UAB, i al servei de Biblioteca d'Humanitats i al curs impartit sobre documentació al qual vaig assistir i del que he intentat treure el màxim rendiment.

Agrair el recolçament incondicional als meus directors de tesina. A Jose Luís Molina, per la seva paciència amb mi, per les seves aportacions i pel seu compromís en el seguiment i aplicabilitat dels resultats de la investigació. A Teresa San Román, per la seva dedicació, malgrat les circumstàncies, per les seves revisions i aportacions, sempre deslumbrants, enriquidores i fascinants. Gràcies per ser una de les

poques persones que ens coneix als gitanos/es i la nostra cultura. El poder comtar amb ella és i serà per mi un privilegi, no només com a antropòloga, sinó com a gitana.

Gràcies a Mamen Salcedo, Berta Flores, Javier Penalva, Eva Cruells, Carmen Méndez, Benjamín Cabaleiro, Elisenda Ardèvol, Juana Fernández, Oscar Vizarraga, Ricardo Fernández, Pedro Aguilera, i a tots aquells que no nombro, per que seria una llista molt llarga. Gràcies a tots ells per la seva col.laboració desinteressada i motivada, únicament, potser per la novetat. Novetat des d'una doble perspectiva: des de la seva passió per lo gitano i desde el seu apassionament per les Noves Tecnologies. Sense cap dubte, aquesta investigació no hagués estat possible sense la col.laboració de persones, gitanos/es i no gitanos/es que han participat com a informants, entrevistats, informants claus o , simplement, com a moradors d'entorns virtuals gitanos, als quals he intentat aproximar-me.

Gràcies a tots els gitanos/es i no gitanos que llegeixen , segueixen i participen en el blog del projecte, perquè ells faran possible la continuïtat del mateix.

I per últim, però no menys important, gràcies a la meua família pel seu recolçament incondicional en tot el procediment de la investigació. Al meu pare, per ser el mirall en el que em miro, per ensenyar-me a estimar, conservar, mantenir i sentir-me orgullosa d'èsser gitana. I a ensenyar-me, mitjançant la seva experiència i treball, els camins a seguir per treballar pel nostre poble. Gràcies també, pel camí que ell ja ha recorregut i per la gent que s'ha anat trobant per aquest viatge, ja que ara, formen part també del meu propi viatge, que fan que tingui la motxilla plena , entre d'altres coses, de bons sentiments, bons consells, i sobretot, il.lusions i energies renovades. Gràcies a la meua mare, per la seva posició crítica constructiva. Per ensenyar-me a viure i comprendre la diversitat. Per ensenyar-me a respectar i estimar, altres cultures que també formen part de la meua, i que totes elles construeixen la meua identitat.

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

Gràcies al meu home, per la seva ajuda, col.laboració i compromís. Sobretot, gràcies per la seva confiança en mi i per èsser la persona amb la que sempre puc parlar en els moments d'ànim i desànim, d'il.lusió o desil.lusió. Milers de gràcies!

Gràcies als meus fills, el Pau i la Coral.Ells han fet possible que em dediqués a estudiar el fenomen de les Noves Tecnologies. Han format part de les meves investigacions en NTIC's, ja que han sigut gestats, nascuts i crescuts amb elles. Gràcies per ser lo millor que m'ha passat a la vida.

Sabadell, 23 de març 2007

INTRODUCCIÓ

Aquest document vol ser el un dels fruits d'un treball apassionat, de la col·laboració de diferents professionals i entitats. En definitiva d'un treball que neix amb la voluntat de convertir-se en una "xarxa" de coneixement.

Gràcies al conveni de col·laboració establert entre la Fundació Jaume Bofill i l'Associació Gitana de Sabadell i Comarca s'ha pogut començar a posar la primera pedra en la construcció d'aquesta xarxa de coneixement gitano. Una iniciativa pionera a la que la Fundació Jaume Bofill ha fet la seva primera aposta.

L'objectiu d'aquest treball és poder definir i elaborar les bases metodològiques, i continguts per crear una Plataforma Tecnològica d'Investigació, Documentació i Participació Gitana. Es tracta d'una iniciativa pionera que a través de las Noves Tecnologies de la Comunicació, més concretament Internet, pretén crear una innovadora eina de documentació, investigació i participació.

Per tal d'assegurar que l'eina fos adequada i útil pels seus destinataris, el projecte ha comptat amb la participació de diferents agents socials. Aquests han estat; Universitats catalanes com UAB, UOC, empreses tecnològiques com Alquimia, Weblossl, diferents professionals vinculats a projectes digitals com Mamen Salcedo, i diferents entitats gitanes i personatges gitanos rellevants dins el món associatiu, així com gitanos i gitanes usuaris habituals de diferents entorns d' Internet.

Agrair a tots i totes la seva implicació ja que, creuen que a través del treball professional i continuat pot fer-se viable la creació d'una xarxa gitana d'utilitat pràctica i científica.

ALGUNS COMENTARIS PREVIS

L'èxit de les Noves Tecnologies de la Informació i Comunicació està revolucionant les nostres vides, la nostra cotidianeïtat. Està plantejant, en definitiva, una nova forma de comunicar-se i una nova forma de relacionar-se socialment, paral·lela que no alternativa, a les formes de relació social tradicionals.

Que Internet està transformant la societat no és quelcom que estigui subjecte a discussió. Internet hi és als espais domèstics, als espais polítics, als espais econòmics, a les nostres escoles, universitats, als nostres treballs..... Internet hi és, per dir-ho d'alguna forma, a les nostres vides.

Però, què sabem d'Internet i l'ús que fem els gitanos i gitanes? Sabem molt poc, i com moltes vegades, va precedit pels estereotips i prejudicis que han acompanyat i acompanyen als gitanos i gitanes al llarg de la nostra història. Prejudicis i estereotips des dels no gitanos que , apareixen en comentaris i acudits:

- _ Oye Raimundo, que al niño le ha tocao el premio de la Heinekenn,
- _ Várgame, que suerte, ayy k alegría
- _ Ahora tiene que envia los datos por el Intelnet pa que le den el premio a la casa de la agüela.
- _ Por el Intelnet,? vaya que cosas!!!
- _ Mira que necessito el passwold¹ a ver si me lo das.
- _ Ayy chacho, el passwold lo vendí el otro día, si quieres te dejo la fragoneta.

(Anunci Heineken. Radio Cadena 1000 "La jungla" 09/02/04)

¹ Fa referència al terme en anglès *password*, amb el seu equivalent al català "paraula clau" o "codi secret", que s'utilitza per accedir als espais privats d'internet com e-mails, messengers, chats, foro,. A l'acudit el gitano creu que el "passwold" és un cotxe d'una marca coneguda amb nom similar.

La iniciativa d'aquest projecte sorgeix a partir de la preocupació constant de la imatge, la difusió i la conservació que moltes vegades no és entesa per la gran majoria de la cultura gitana. Una cultura gitana marcada pels estereotips i prejudicis.

Es sap molt poc sobre la realitat de la cultura gitana i sobre els gitanos en concret, i per lo que respecta a la nostra existència al llarg de la història, gairebé sempre hem tingut que conformar-nos amb lo que han dit, han escoltat, han contat i han escrit els no gitanos. Això és degut a per una part, la nostra cultura és de transmissió oral, no hi ha cap escrit al llarg de la història fet exclusivament per gitanos parlant sobre els nostres costums, la nostra forma de viure, la nostra llengua, etc.

Per altre part; i seguim a Barnert *"Para contribuir al conocimiento de la realidad hay que imprimirle a ésta un sentido histórico"* ² i una de les principals causes de la marginació del poble gitano i el desconeixement i prejudici de la nostra cultura és el resultat d'un llarg procés històric. És per això que qualsevol problema, qualsevol plantejament d'actuació, qualsevol apropament amic, moltes vegades, ha d'analitzar-se des de la perspectiva de l'evolució història de la minoria gitana.

És en aquesta evolució històrica on podem trobar l'arrel dels prejudicis i estereotips que sempre ens acompanyen: en els canvis de regnat, a l'etapa de la industrialització, a l'etapa de la dictadura, a la democràcia, i a les voluntats actuals d'algunes administracions.

La proposta de creació d'una Plataforma Tecnològica d'Investigació, Documentació i Participació Gitana sorgeix des del propi convenciment que pot ser una nova font d'expressió de la cultura gitana, on desenvolupar eines pel seu coneixement, la seva difusió, la seva conservació i sobretot, el seu apropament a la resta de cultures que conviuen utilitzant les Noves Tecnologies d'Informació i Comunicació, com eina intercultural. Confiem i apostem en el paper de les noves

² BARNET, M (1979) "La novela-testimonio: socio-literatura" p.137

tecnologies, tant per la sensibilització social com per la millora del nostre treball quotidià.

Estem segurament, en un moment clau per reordenar aquest procés i fer que totes les cultures, i també la **cultura gitana** tingui la seva presència dins del món de las Noves Tecnologies de la Informació i Comunicació.

Internet ha de ser un espai obert a totes i cadascuna de les cultures del món, aprofitant així tota l'energia que aquestes transmeten per ésser, veritablement, un nou espai obert a tot el món. És imprescindible, per això, dotar-se de les tècniques i mecanismes necessaris per poder representar la nostra cultura gitana dins d'aquest nou espai cultural dinamitzador i marcador d'accions futures.

ESTRUCTURA DEL DOCUMENT

El document s'estructura en tres capítols. El primer capítol exposa el **procés de disseny i la metodologia** utilitzada pel desenvolupament d'aquesta recerca. A la vegada, s'exposa les diferents fases del treball de camp i els subjectes i la mostra d'estudi. També, es fa una **reflexió sobre les característiques dels diferents instruments de recollida d'informació**.

La finalitat del segon capítol és poder oferir, de forma generalitzada, una **panoràmica sobre l'origen, característiques i usos socials i culturals dels gitans respecte a Internet. Es fa imprescindible, aquesta aportació per comprendre el marc tecnològic on es desenvolupa la recerca, i quines son les necessitats que es generen**.

L'objectiu del tercer capítol és poder establir, de forma generalitzada, alguns **mecanismes pràctics**, que poden ser positius en la **utilització de les NTIC's com eines de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural**. En aquest cas, ens centrarem en alguns exemples que poden funcionar, i de fet mitjançant el treball de camp hem comprovat que funcionen, en el cas de la comunitat gitana. Però, la

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitana@.

finalitat és que puguin ser **aplicables a altres comunitats, pobles, i /o col·lectius, que es poden trobar en situacions similars a la gitana. Situacions , moltes vegades, en risc d'exclusió social.**

L'objectiu del quart capítol és poder **establir un anàlisi funcional i estructural** sobre els diferents **continguts** que creiem prioritaris per el.laborar una Plataforma Tecnològica de Documentació, Investigació i Participació Gitana. Creiem que **és un exercici previ i indispensable per poder desenvolupar una eina interactiva a Internet per la informació, consulta i participació.**

L' objectiu del capítol de conclusions és poder fer una reflexió final sobre la construcció de la identitat col·lectiva com a font de credibilitat participativa.

CAPÍTULO I DISSENY I FASES METODOLOGIQUES DE LA RECERCA

Aquest capítol exposa el procés de disseny i la metodologia utilitzada pel desenvolupament d'aquesta recerca. A la vegada, s'exposa les diferents fases del treball de camp i els subjectes i la mostra d'estudi. També, es fa una reflexió sobre les característiques dels diferents instruments de recollida d'informació. La necessitat de recollir tot aquest material en un capítol apart respon a dues necessitats. Per una part, és un dels primers treballs antropològics que es realitza en entorns virtuals y gitanos/es. Per altre part, la dificultat del treball de camp, la elaboració i adaptació de les fases metodològiques dissenyades, les tècniques de recollida i anàlisi de la informació, han donat lloc a poder **establir una possible guia metodològica que oferís estratègies per organitzar la informació, consulta i participació dels gitanos/es a Internet.**

OBJECTIU

L'objectiu general d'aquest projecte és definir i elaborar les bases metodològiques i els continguts per crear una Plataforma Tecnològica d'Investigació, Documentació i Participació Gitana. Es tracta d'una iniciativa pionera que a través de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC), pretén crear una innovadora eina de documentació e investigació. A través del treball professional i continuat pot fer-se viable la creació d'una xarxa gitana d'utilitat pràctica i científica.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

A grans trets el projecte digital de creació d'una plataforma tecnològica d'investigació, documentació i participació gitana pot arribar a complir alguns dels objectius que la Fundació Jaume Bofill s'ha marcat com a prioritats pel quadresin 2005-2008³. Destaquem:

³ Extret de <http://www.fbofill.org/fbofill/lst01.php?IDA=102&IDASUB=47> (27.03.06)

✓ **DEMOCRÀCIA I VINCLE SOCIAL**

▪ **Participació ciutadana i compromís cívic**

- Impulsar mecanismes i processos de participació ciutadana, posant l'accent en els de caràcter innovador i en les oportunitats que obren les noves tecnologies.

- Promoure la consolidació de nous espais socials de participació i analitzar el seu impacte en la presa de decisions i en l'elaboració de polítiques públiques.

▪ **Ciutadania, identitat i diversitat**

- Contribuir al coneixement de les diverses pautes socioculturals presents en el territori i el seu impacte en la vida pública

✓ **JUSTÍCIA SOCIAL I IGUALTAT**

▪ **Coneixement i denúncia de les desigualtats socials**

- Consolidar la recerca bàsica d'informació sobre l'evolució de la societat catalana i particularment de les dinàmiques de desigualtats socials

- Promoure recerques específiques per detectar les causes i característiques de les desigualtats socials

- Impulsar espais d'informació, reflexió i denúncia sobre l'estat de les desigualtats socials a Catalunya

- Contribuir a que les organitzacions que treballen per eradicar les desigualtats socials i la marginació aprofundeixin en el coneixement de la realitat social sobre la qual actuen

- **Transformacions socials i desigualtats emergents**
 - Aprofundir el coneixement de les condicions socioeconòmiques que afavoreixen l'emergència d'actituds de rebuig social a determinats col·lectius i de racisme

✓ **EDUCACIÓ i RESPONSABILITAT SOCIAL**

- **Educació i canvi social**
 - Fomentar el debat entre actors socioeducatius sobre la convivència intercultural i promoure accions que l'afavoreixin

Com a **objectius específics** cal considerar els següents:

- ➔ Fer visible la presència gitana a Internet, gestionada adequadament, per poder garantir apropar el ric mosaic cultural del poble gitano, des del punt de vista socio-cultural.
- ➔ Constituir un espai conjunt d'intercanvi, reflexió, difusió, anàlisi, informació, debat, participació i coneixement.
- ➔ Utilitzar Internet per bastir un nou pont de comunicació i fomentar el debat i la participació al coneixement a través de la xarxa.
- ➔ Crea una nova eina de conservació, difusió, transmissió i manteniment del patrimoni cultural en general, i de la cultura gitana en particular.
- ➔ Oferir un espai de consulta, recerca i assessorament per a la investigació i divulgació científica.
- ➔ Construcció d'una xarxa gitana, amb motors de recerca que ajudin a localitzar amb facilitat a Internet tota l'oferta de serveis destinat a la comunitat gitana.

→ Tenir una utilitat pràctica ,i mitjançant el treball continuat amb una sèrie d'indicadors, poder convertir-se en un nou baròmetre de la situació actual gitana i àmbits d'actuació.

→ Crear vies d'intercanvi i de coneixement de tendències teòriques, experiències innovadores i altres recursos que interessin als professionals i les institucions dedicades a la temàtica gitana.

→ Desenvolupar activitats divulgadores i de recerca d'interès comú per a les institucions, entitats i la comunitat gitana en general.

→ Facilitar diferents mecanismes de relació.

→ Potenciar estratègies de diàleg i intercanvi de coneixement.

→ Donar a conèixer i facilitar d'accés a recursos ja existents.

→ Potenciar la reflexió crítica i constructiva vers els diferents àmbits d'actuació.

→ Orientar, fomentar i divulgar noves propostes d'intervenció amb població gitana.

→ Facilitar elements de coneixement i d'interpretació.

ÀMBIT D'ESTUDI: ESPAI, CIBERESPAI E HIPERESPAI

Una de les primeres decisions a prendre a qualsevol investigació és la especificació i selecció de la població a analitzar. La concreció d'aquesta vindrà determinada per qualsevol que sigui el problema i els objectius principals de la investigació.

Per població (o univers d'estudi) s'entén un *conjunt d'unitats per les que es desitja obtenir certa informació*". A la definició i acotació de la

població han de nombrar-se característiques essencials que les ubiquin en un espai i temps concret.

En aquest cas, la acotació de la població ve determinada per una dicotomia entre Espai, Ciberespai i Hiperespai.⁴ Com a pas previ és necessari fer una petita reflexió sobre l'espai i el temps, per situar la realitat, tan en el pla històric, com en el cartesià. Els conceptes de temps i espai amb els que havien treballat tradicionalment s'han vist amenaçats davant l'emergència de noves configuracions tecnosocials que fan necessària una reflexió sobre ells. Com podem pensar en la concepció clàssica de distància, en temps en que gràcies a les telecomunicacions es poden comprar coses que físicament es troben a l'altre costat del món? Com podem continuar pensant en el temps en relació a la distància quan la comunicació pot ser asíncrona? I, què significa això pels gitans i gitanes? Com s'utilitza aquesta variació en la noció de distància?

Necessitem un nou paradigma per entendre aquestes dues eines amb major flexibilitat. Es proposa repensar Internet amb la seva relació amb l'espai tal i com l'enteniem fins ara. Al parlar d'Internet es parla de realitat virtual, de comunitat virtual i de ciberespai.⁵ Però encara no queda clar, a l'ordre teòric, si es parla d'un espai "real" o d'un espai construït simbòlicament.

La referència sobre la societat xarxa és de Castell (2001) el qual estableix el concepte de "espai de fluxes" i de el diu: "*Las localidades se desprenden de su significado cultural, histórico y geográfico, y se reintegran en redes funcionales o en collages de imágenes, provocando un espacio de flujos que sustituye al espacio en lugares*".⁶

⁴ Més informació a GÓMEZ CRUZ, Edgar, 2002 "*Hacia la construcción de una metodología para el estudio de las Comunidades Virtuales. una propuesta emergente*". (<http://cibersociedad.rediris.es>)

⁵ Cfr. Reinghold 1995 i Jones 1995.

⁶ CASTELLS 2001:452

Amb això, dona a les xarxes comunicatives una nova funció que s'estableix a l'espai en la interacció més que en els mitjans per portar-la a terme.

Examinar només allò virtual ofereix una ullada *parcial* d'un fenomen que actualment s'està portant a terme dins de l'espai cibernètic construït a si mateix per la intersecció entre lo reial amb lo virtual. El comportament a la vida quotidiana (o a la vida fora d'ella, pot ser influenciat pel discurs trobat a lo *ciber*, en això no hi ha diferència entre "allò escrit" o "allò escoltat"). La qüestió es troba en la simultaneïtat i la rapidesa de la intersecció dels discursos. És la suma dels comportaments i els discursos allò que necessita estudiar-se de manera conjunta quan es mira el espai cibernètic.

Wellman (1999) ha demostrat que existeix una *continuitat* entre les diverses formes de comunicació entre les persones, de manera que aquelles amb les que més interactuem cara a cara també tenim tendència a acumular altres mitjans com el telèfon o el correu. Per lo tant, les diferències entre les modalitats de comunicació entre "virtuals" i "reials" només resideixen a la manca d'etiquetes o paraules per conceptuar adequadament el *continuum* de la nostra vida social.

QUÉ ENTENEM PER "ENTOGRAFIA VIRTUAL"?

Una aproximació al concepte d'etnografia virtual la podem trobar a la següent cita:

"El interés por la etnografía virtual o en línea surge cuando el objetivo es no sólo estudiar los usos de Internet, sino también las prácticas sociales en línea y de qué manera estas prácticas son significativas para la gente (Mason, 1999). La etnografía virtual (Hine, 2000) permite un estudio detallado de las relaciones en línea, de modo que Internet no es sólo un medio de comunicación, sino también un artefacto cotidiano en la vida de las personas y un lugar de encuentro que permite la formación de comunidades, de

grupos más o menos estables y, en definitiva, la emergencia de una nueva forma de sociabilidad.”⁷

La etnografia virtual es diferencia del mètode etnogràfic més tradicional, aquell que consisteix a la estància prolongada a un lloc concret on l'investigador/a comparteix plenament la vida d'una comunitat o grup social (veure per exemple Malinowski⁸), a que no es pot estar “permanentment” a ell.

A partir de la meua pròpia experiència etnogràfica en línia en espais virtuals, he intentat problematitzar aquelles aproximacions metodològiques als entorns virtuals que adaptin de manera directa el mètode etnogràfic fins ara seguit a l'àmbit *offline*⁹.

Com diu Castells: “*El mundo de la investigación académica no ha conseguido ponerse al día de los “como”, los “que” y los “porqués” de la sociedad y la economía basadas en Internet, como una adecuada producción de estudios empíricos. Aprovechando este relativo vacío de investigaciones fiables, la ideología y el chismorreo han sesgado nuestra comprensión de esta dimensión fundamental de nuestras vidas, como suele ocurrir en los periodos de rápidos cambios sociales*”¹⁰

A això li podem afegir la observació de Rice: “*La investigación de los sistemas de comunicación mediada por ordenador refleja una variedad de paradigmas de diversas disciplinas, distinciones tecnológicas y acercamiento de evaluación*”¹¹

⁷ En *Etnografía virtualizada: la observación participante y la entrevista semiestructurada en línea*. Elisenda Ardèvol, Marta Bertrán, Blanca Callén, Carmen Pérez. Athenea Digital-num 3. UOC. 2003

⁸ Malinowski antropòleg funcionalista i etnògraf de les Illes Trobriand. Va fer el seu treball de camp convivint plenament amb els nadius.

⁹ *Offline*; fora de línia. Equivalent al àmbit de l'espai real.

¹⁰ CASTELLS, 2001:17

¹¹ RICE en JONES, 1999:11

No existeix una única metodologia que serveixi per donar una explicació total a la complexitat de les estructures socials basades en la Comunicació per Ordinador. Malgrat això, sembla ser que es tendeix a establir metodologies compostes o triangulars, com també se'ls anomena, que *“donen com a resultat una visió integrada que es concentra en un fenomen social particular¹²”*

Dins d'aquesta amalgama metodològica un dels components essencials és l'anàlisi etnogràfic o, com es sol anomenar, ciberetnogràfic o ciberantropològic, sent obvi e interessant la herència de la antropologia i la sociologia als estudis de comunicació.(Killer y Keylnman 1997,Nort, 1994).

Un punt de partida que ens apropi a les comunitats virtuals deuria ser que l'estudi de les mateixes ha de fer-se sobre una en particular més que intentar donar explicació sobre els sistemes en general, ja que, encara que varis tinguin fins i tot la mateixa estructura, funcions o usuaris en comú, a l' interior, les dinàmiques estructures socials són particulars a cadascun d'ells.

Es pot teoritzar sobre “l'estructura social” o detenir-se a les estructures socials “concretes”, a la mesura que l'estructura no existeix mai, sinó que s'atribueix sempre. Assolir la totalitat d'aquest fenomen és,pràcticament, impossible.

Per aquest treball de recerca he intentat seguir la guia d'aproximació etnogràfica en la que coincideixen, d'alguna manera o altre, altres investigadors. Però degut a que, a la complexitat de treballar a l'àmbit virtual se li afegeix la complexitat de treballar en un àmbit gitano , la aplicació de les fases va ser **flexible i adaptada** a les circumstàncies.

¹² SUDWEEKS y SIMOFF, 1999:37

PRINCIPALS LÍNIES PER LA RECERCA D'INFORMACIÓ

L'elecció de les tècniques de recollida d'informació depèn de l'objectiu, el qual està vinculat a la metodologia de treball.

Aquest projecte, com qualsevol que pretén apropar-se a la realitat gitana, està determinada per certes premisses específiques que s'han de considerar, tant en el moment de fer el disseny de la investigació com en el de contacte directe amb la població gitana.

Les suposicions implícites, i de vegades les afirmacions explícites, els interessos, les valoracions i entre aquestes, els prejudicis, intervenen en la selecció de les tècniques i en la concepció del disseny, i s'introdueixen en els procediments de la investigació de manera que, molt sovint, no només estan lluny de complir els requisits de confidencialitat a la pressa de dades, sinó que finalment condueixen a interessos i necessitats no adequades per la situació en la que es pretén intervenir.

En aquest aspecte, i a partir del coneixement dels valors i les pautes culturals, possibilita seleccions, de forma generalitzada, de les tècniques que es consideren més adequades per complir amb els interessos teòrics i metodològics, que contribueixin a aconseguir, finalment, dades fiables i intervencions adequades i eficaces.

Es poden establir tres línies principals de recerca d'informació per la realització d'aquesta recerca:

En primer lloc, la **línia de fundamentació teòrica**, que seria tota la informació rellevant trobada a través de fonts bibliogràfiques que es centren en estudis realitzats sobre població gitana.

En segon lloc, la **línia instrumental** que seria tot el procés de disseny i preparació de les tècniques pertinents per la recollida de dades.

En tercer lloc, seria la **línia de constatació pràctica**, que seria la posada en marxa de les diferents tècniques i veure si són factibles o no,

per poder així establir-hi una sèrie de modificacions i apropar-se a l'èxit metodològic.

L'elecció de les tècniques depèn de l'objectiu perseguit. Malgrat tot, es sap que sembla existir un problema en la investigació en ciències socials, i específicament en la investigació sobre comunicació, i es el fet que els objectes d'estudi es mouen més ràpid de lo que ho fan les persones dedicades a estudiar-los.(Cf.Fuentes,1987). Amb això em refereixo no només a la diferència entre les innovacions tècniques i els recursos (tant econòmics com teòrico-metodològics) per l'anàlisi, sinó a la carència d'instruments adequats, allò que assenyala Lourdes Arizpe com limitant de la ciència social empírica, ja que "*sus instrumentos están adaptados a los temas ya estudiados anteriormente, lo que hace difícil el abordar nuevos temas*".¹³

En definitiva, amb aquesta petita reflexió, m'atreveixo a dir que a la problemàtica metodològica característica dels estudis amb gitanos, se l'uneix la problemàtica metodològica característica dels estudis referents a temes tecnològics.

FASES DEL TREBALL DE CAMP

A continuació s'exposen breuement les diferents fases del treball de camp seguit per aquesta recerca:

FASE I. EXPLORACIÓ I UNITATS D'ANÀLISI

Prospecció etnogràfica dels diferents portals web dedicats al intercanvi, reflexió, difusió, anàlisi i coneixement de temes socials i culturals.

Anàlisi del contingut i del mapa web dels diferents portals web seleccionats a la prospecció etnogràfica.

¹³ AZIRPE, 1995:829

Entrevistes a experts i gestors de diferents portals web de temàtica socio-cultural.

FASE II. RECOLLIDA I ANÀLISI DE LES DADES

Prospecció etnogràfica de diferents webs de temàtica gitana i anàlisi del continguts.

Entrevistes i grups focals a diferents experts en temes gitans per la selecció dels continguts. GRAFO, Seminari Permanent d'Estudis Gitanos.

Entrevistes i grups focals a diferents gitans/es coneixedors i vinculats a les Noves Tecnologies.

El.laborar llistat inicial dels continguts de l'espai d'Investigació, Documentació i Participació Gitana.

FASE III. CONCLUSIONS I APLICABILITAT

Anàlisis qualitatiu i quantitatiu de les necessitats i requeriments.

Desenvolupament del model tecnològic: objectius, criteris i metodologia.

Recerca, selecció i el.laboració dels continguts.

Disseny del interfaç del web

Allotjament i obtenció de domini propi de la web.

Recerca de persones i entitats col.laboradores.

És important ressaltar que finalitzades les tres fases inicials per les quals es sol·licita el projecte, l'objectiu es poder continuar treballant

¹⁴ A Novembre de 2006 ens trobem als inicis de la tercera fase.

en el complert desenvolupament de la Plataforma Tecnològica d'Investigació, Documentació i Participació Gitana.

SUBJECTES D'ESTUDI I MOSTRA

La impossibilitat de conèixer amb exactitud el número poblacional i el caràcter exploratori d'aquesta recerca, ens va portar a seleccionar informants i llocs d'interès que enteníem com a prioritaris. En aquest cas, les unitats d'anàlisi i/o observació que ens van proposar estudiar van ser les següents:

Portals Webs dedicats a temes socials i/o culturals.

Portals Webs dedicats a contingut culturals gitans.

Gitanos i gitanes que utilitzen, coneixen i es comuniquen personalment i professionalment amb altres gitans a través d'Internet.

Experts, gitans i no gitans, vinculats amb la població gitana.

Professionals experts en noves tecnologies de comunicació.

De la combinació i l'anàlisi quantitatiu i qualitatiu dels resultats esperem poder oferir una visió metodològica, etnogràfica i antropològica de les futures aplicabilitats del coneixement i participació gitana a través d'Internet, per poder crear una nova eina de documentació e investigació.

A continuació, i de forma general, exposem les unitats d'anàlisi i/o observació del univers delimitat i la selecció realitzada. Per altre part, la selecció s'ha anat construint progressivament a partir de contactes directes establerts durant el treball.

Subjectes d'estudi	Tècnica de recollida d'informació	Selecció
Portals webs de temes culturals i/o socials	Observació no participant	10 portals webs àmbit

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

	Entrevista personal	català i castellà Entrevista a 4 gestors webs
Portals webs de temes gitanos	Observació participant Entrevista semiestructurada <i>online</i>	6 portals webs àmbit català i castellà Entrevista a 4 gestors webs
Gitanos i gitanes que es comuniquen personalment i professionalment a través d'Internet (vinculats al món associatiu)	Conversacions electròniques ¹⁵ Entrevistes semiestructurades Contactes efecte "bola de neu"	50 20 Mailing amb més de 100 contactes gitanos.
Experts gitanos i no gitanos, vinculats a tema gitanos	Grups focals Entrevistes semiestructurades	10

¹⁵ A través del *Messenger* anava seleccionant aquells gitanos i gitanes predisposats a fer una entrevista. Al finalitzar el meu procés de camp tenia aproximadament uns 50 contactes amb els que vaig mantenir conversacions i 20 vaig realitzar entrevista.

Professionals experts en noves tecnologies	Entrevistes semiestructurades	4
--	-------------------------------	---

Taula 1: Subjectes d'estudi, tècniques i selecció

CRITERIS DE DESENVOLUPAMENT

La Plataforma Tecnològica d'Investigació, Documentació i Participació Gitana, vol fonamentar el seu treball sobre la "xarxa", i per definició en xarxa. Això significa que vol aprofitar tot el potencial del ciberespai per la creació d'una **comunitat digital de coneixement gitano**.

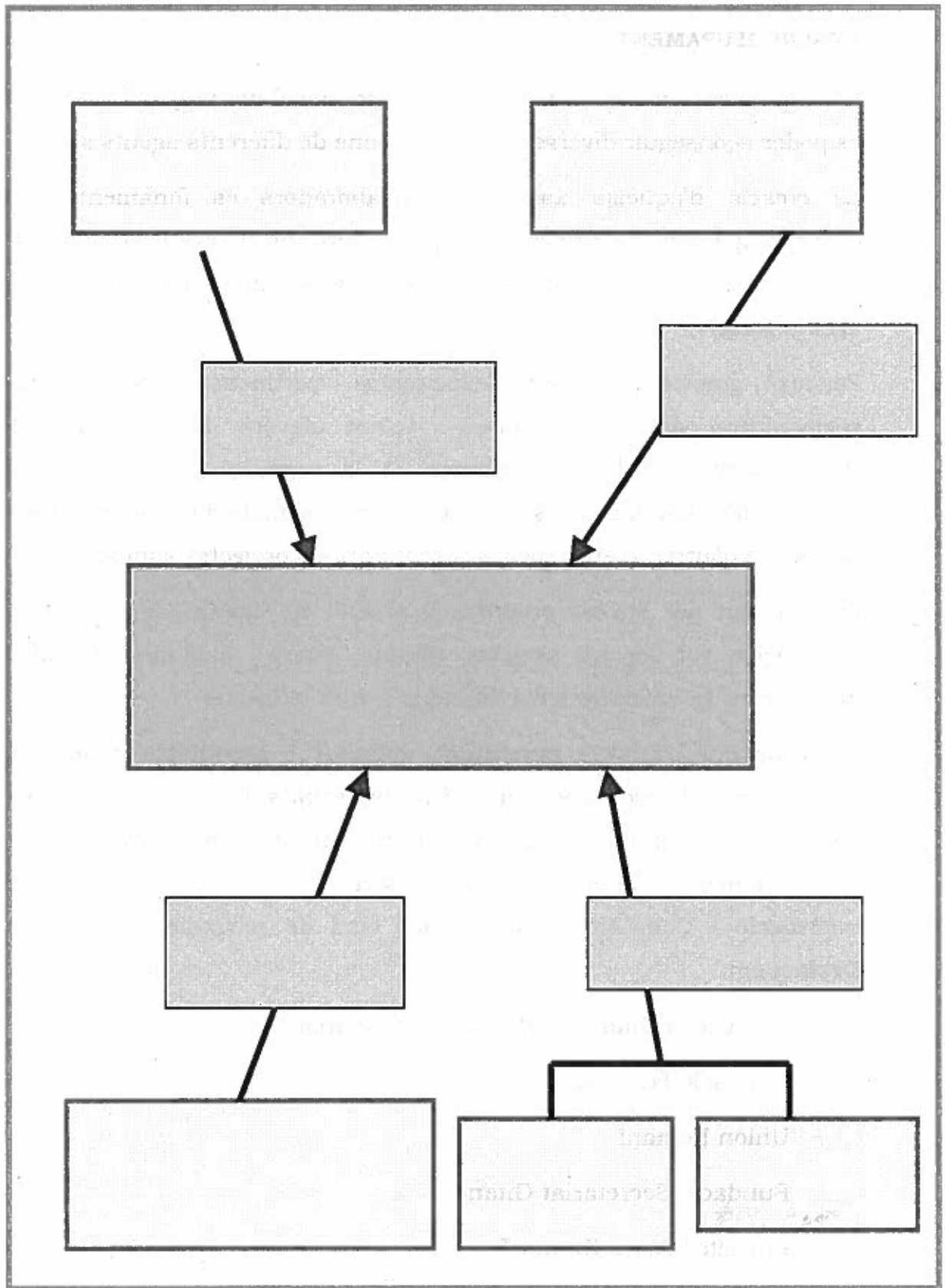
El projecte es desenvolupa , en un inici, en col·laboració amb diferents agents socials.

Agents col.laboradors:

- Universitat Autònoma de Barcelona. Seminari d' Estudis Permanents Gitano. (Membres: Teresa San Román, Carmen Méndez, Jesús Salinas, María Amaya, Koen Peeters, Lucía San Juan, Mayte Heredia) Assessorament en el disseny dels continguts, suport metodològic, i promoció i difusió.
- Associació Gitana de Sabadell: Cessió d' utilització de les seves infraestructuras tecnològiques, de comunicació, material fungible, i assessorament en la creació de la "xarxa col.laborativa gitana".
- Projecte "Rromane Clausura" Veus gitanes per e- radio. Col.laboració en la difusió, suport al projecte i a la seva promoció i difusió.

El quadre exposat a la pàgina següent s'explicita les aportacions de cada un dels agents socials, així com els diferents actors que intervindran directament

Gràfic 1: Agents socials

TREBALL EN XARXA, NOUS CONTACTES I NOVES LINIES DE DESENVOLUPAMENT

Un cop es comenci a desenvolupar la fase inicial del projecte l' objectiu es poder aconseguir diverses col·laboracions de diferents agents socials.

La creació d'aquesta xarxa de col·laboradors és fonamental pel desenvolupament del projecte, per poder garantir la seva sostenibilitat i qualitat, a més de contribuir a la conscienciació i implicació de diferents agents socials.

Per això, gràcies a la nostra l'experiència i pertinença dins l'entramat sociocultural del poble gitano, volem afavorir la implicació de representants i col·lectius gitano. A la vegada, es potenciarà la participació d'investigadors i diferents professionals gitano/es dins el projecte, i d'altres agents socials involucrats en projectes similars.

Precisament per aquest propòsit de treball en "xarxa", la plataforma tecnològica vol ser un projecte versàtil, obert i evolutiu, per anar incorporant les iniciatives del diferents actors implicats.

Destacar que, dins el **moviment cultural i associatiu gitano** es compte amb el recolzament de diferents entitats gitanes i pro-gitanes, així com de gitano i gitanes representants clau des del seu posicionament professional, que aposten per les Tecnologies de la Informació i Comunicació com nova eina de reivindicació cultural.

Destaquem:

- Associació Gitana de Sabadell y Comarca
- Fundació Pere Closa
- Unión Romani
- Fundació Secretariat Gitano
- Projecte "Voces Gitanas"
- Ensenyants amb Gitano

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

Professionals gitanos de prestigi de diferents àmbits: periodistes, historiadors, advocats, politòlegs, experts en romanó, mediadors socio-culturals, pedagogs, professionals de l'àmbit de la salut, treballadors socials

Dins del **col.lectiu acadèmic**, contem amb la col.laboració i assessorament de :

Universitat Autònoma de Barcelona. Seminari d' Estudis Permanents Gitano.

Universitat Oberta de Catalunya. Estem iniciant els primers contactes per una possible col.laboració amb el grup de recerca d'etnografia virtual del departament d'Antropologia.

Dins del col.lectiu del **sector privat** ;

Contem amb l'assessorament d'**Alquimia**, una **empresa tecnològica** amb gran experiència en desenvolupament de *software lliure*. Alquimia compte amb un equip d'experts en el desenvolupament de projectes digitals basats en software lliure. Tot el seu equip de gestió i desenvolupament prové d' Interactors, una cooperativa de treball associat que va ser fundada per desenvolupar principalment amb software lliure. En els darrers tres anys l'equip ha treballat en aquesta àrea amb clients tant rellevants com la Generalitat de Catalunya, Diputació de Barcelona, Junta de Andalucía, Fundació Observatori per la Societat de la Informació de Catalunya o Telefónica Soluciones. Veure més informació a <http://al.quimia.net>

El projecte ha estat presentat el 06 d'octubre de 2006 a **Fundación Telefónica**, al seu departament de **Projectes Socials** encapçalat pel senyor

El projecte ha estat presentat **Weblogsl**, empresa que lidera el sector de desenvolupament weblog a nivell estatal. Veure més informació a <http://www.weblogssl.com/>

El projecte ha estat presentat als projectes socials de La Caixa. A projectes socials, convocatòria octubre 06. Així com a properes convocatòries de diferents entitats.

Dins del col·lectiu de **professionals experts** en el tema;

El projecte compte amb l'assessorament i col·laboració de l'antropòloga **Carmen Salcedo**. És assessora en productes digitals de Fundación Telefónica, ha treballat per la Fundació Pere Tarrès com a responsable de diferents projectes digitals. Actualment és consultora independent i treballa en l'assessorament de diferents projectes, entre d'altres el Portal de les Cultures de Barcelona, i dirigeix la revista digital "Periferia" del Departament d'Antropologia de la UAB.

Javier Penalva, enginyer de telecomunicacions, és el primer blog professional a nivell estatal. (http://www.elpais.es/articulo/red/Javier/Penalva/logra/ser/profesional/vivir/blog/Espana/elpcibred/20060907elpcibenr_3/Tes/) Professional reconegut, col·labora a SOLENOIDE: <http://solenoid.net>. XATAKA: <http://xataka.com>. GENBETA: <http://genbeta.com>. APPLESFERA: <http://applesfera.com>. WEBLOGSSL: <http://weblogssl.com>.

El projecte engloba diferents fases necessàries per implementar les següents

línes d'actuació, que permetran ubicar el producte satisfactòriament.

1ª Documentació i Disseny de Continguts

EN PROCÈS!

Gràcies al finançament de la *Fundació Jaume Bofill* s'està portant a terme una exploració de la producció científica sobre el poble gitano al nostre país, així com el disseny d'un sistema de categorització que sigui útil per la consulta de l'usuari. Simultàniament, s'estan dissenyant els

diferents tipus de continguts del portal, atenent tant als perfils dels usuaris meta, com als requeriments del projecte i del mitjà digital.

2ª Disseny funcional i Desenvolupament de la plataforma

Amb la participació d'Alquímia es pretén començar el disseny funcional i el desenvolupament de la plataforma en software lliure. S'estima una duració aproximada de quatre mesos, segons una primera previsió que l'equip professional ha realitzat. El disseny gràfic s'ajustarà al funcional i s'aplicarà segons la planificació que sigui establerta pels tècnics.

3º Constitució de la xarxa de socis

Un cop finalitzat el disseny funcional, l'equip del projecte començarà a contactar amb agents estratègics per constituir una xarxa gitana (associacions, fundacions i entitats gitanes, investigadors/es i diferents professionals, administració pública i entitats del tercer sector). El propòsit és constituir un nucli de socis, amb acords específics adaptats al caràcter de cada membre, per garantir la sostenibilitat del projecte.

4ª Definició de processos i funcions pel manteniment del portal

Simultàniament a la constitució de la xarxa de socis, l'equip estipularà els procediments i els perfils precisos per a que l'edició del portal mantingui el ritme i la qualitat desitjables. A la vegada, es conformarà un sistema de manteniment tècnic que, entre d'altres feines, avaluarà els nous requeriments que vagin sorgint.

CAPÍTULO II INTERNET I ELS SEUS INTERNATUTES GITAN@S

La finalitat d'aquest capítol és poder oferir, de forma generalitzada, una panoràmica sobre l'origen, característiques i usos socials i culturals dels gitano respecte a Internet. Es fa imprescindible, aquesta aportació per comprendre el marc tecnològic on es desenvolupa la recerca, i quines son les necessitats que es generen.

ORIGEN I EVOLUCIÓ DELA PRESENCIA GITANA A INTERNET

Per lo que respecte al tema gitano i Internet no hi ha bibliografia específica, ni estudis previs. Partim de breus assajos i articles relacionats amb el tema, que ofereixen una visió generalitzada de la presència de webs, llistes de distribució, bases de dades, chats, amb temàtica gitana.

Prenen com a base dos articles de Sergi Rodríguez "*La red se llena de Rromipen. Cinco años de presencia gitana en Internet*", intentarem desenvolupar la evolució històrica de la presència gitana a Internet.

En 1995, la existència de la "xarxa" no passa per molts països, entre ells Espanya, per ésser un invent que atrau per la seva novetat però es desconeix la seva utilitat.

En mig d'aquesta situació, comencen a aparèixer les primeres pàgines web dedicades al món gitano. Es tracta de webs dedicades genèricament a la pròpia existència de los *roma*¹⁶, de la seva història, les seves

¹⁶ Gitanos

principals costums i, sobretot, del patiments com a conseqüència de la persecució durant el règim nazi. Els autors d'aquestes primeres pàgines , bàsicament de tipus personal, son principalment gitanos de països com França i Alemanya.

Però si hi ha quelcom que posa realment en marxa la "xarxa gitana" és la existència no d'una pàgina web, sinó d'una llista de distribució de correu electrònic coneguda com Rommet.

La iniciativa sorgeix de la sinergia entre Thomas Acton, des del regne unit, e Ian Hancock, al altre costat del oceà, que seran els seus animadors. Poc a poc es van anar sumant ells els principals experts sobre el tema, bàsicament d'origen no gitano, y els seus missatges començarien a ésser una autèntica base de dades sobre el món gitano i un baròmetre sobre la seva situació en nombrosos aspectes.

Sota la tutela de Acton Hancock, i amb una mitjana de mil missatges anuals, Rommet va ésser durants el seus primers tres anys una experiència sobre la que es basi gairebé tota la animació gitana posterior a la xarxa.

Front a Rommet, i bàsicament a causa del seu origen pro gitano, va néixer pocs mesos després Romanonet, altre llista de correu quina existència seria més efimera que la primera, impulsada des del Roma Nacional Congress, amb Marko Knudsen al cap, creador al mateix temps del primer complexa informàtic romaní de la xarxa, com Romnes (www.romnews.com).

Internet va aparèixer com un autèntic bàlsam per millorar la comunicació entre gitanos del mateix país o , fins i tot, entre diferents països.

Internet ha permès, en certà manera, invertir els fluxos de comunicació que tradicionalment s'havien relegat a la comunitat gitana i els seus membres als estereotips que o bé ens converteixen en genials artistes o terribles delinqüents. La presència gitana a la xarxa és una garantia de

poder apropar a la majoria el ric mosaic que compona el poble gitano, des d'un punt de vista cultural, polític o social.

A Espanya, la organització encarregada de trencar el foc per lo que respecta a Internet va ser la Unió Romani, avui decana de la presència gitana a la xarxa. Poc a poc altres organitzacions d'àmbit estatal, com la Fundación Secretariado General Gitano o Presencia Gitana, accedeixen també al nou mitjà.

Es tractava de pàgines web d'informació general sobre el poble gitano però també afegien alguna informació addicional sobre la comunitat gitana espanyola i sobre les pròpies organitzacions. Entre les aportacions espanyoles a la xarxa gitana està la inclusió, per primera vegada, de pàgines col·lectives, no només individuals, fruit sobretot de les dificultats per l'assec personal dels espanyols a la xarxa, per l'alt cost de la connexió telefònica, i a més a més pels baixos nivells de dotació d'equipaments informàtics entre els gitans espanyols.

A l'actualitat poden visitar-ne al voltant de més de cinc-cents pàgines gitanes. Les hi ha de tot tipus, si bé es cert que el pas dels anys, la consolidació de l'ús d'Internet i, sobretot, de la entrada de nous promotors de webs gitanes, ha contribuït a millorar substancialment la oferta i a especialitzar els seus continguts.

Las webs gitanes han anat donant entrada a tot tipus de serveis complementaries a la tradicional informació de textos i imatges de les webs. Avui existeixen bases de dades que permeten consultar online determinats registres sobre publicacions o documents, s'han agilitzat els serveis de notícies i s'han fonamentant la posta en marxa de foros d'opinió. És el cas, respectivament, de les pàgines de Romnew, la FSG o, sobretot, de Romipen, la plataforma que reivindica un estatut especial per al poble gitano a Espanya.

També han proliferat els portals genèrics sobre contingut gitano a la xarxa. No es tracta només dels tradicionals buscadors com Google, o Yahoo, als que realitzar recerques amb criteris com "rom", "gitano" i

totes les seves variants poden apropar-nos a resultats d'un parer de milers de registres.

Els portals genèrics, en canvi, ofereixen una recopilació de links ordenada i actualitzada, d'una enorme utilitat per navegar per la xarxa "sense baixar-se del carro gitano"¹⁷. És el cas del Romanestan Webring, el denominat "anell gitano", un portal que conte al voltant de cinc-cents enllaços d'utilitat, o la secció romaní de Free Guest, amb una cinquantena.

Gairebé deu anys més tard el número de pàgines webs de temàtica gitana a la xarxa ha augmentat considerablement. Encara que aquest augment ha quedat limitat tant sols al desenvolupament de pàgines, on la majoria dels casos es limiten a donar fe sobre la existència d'una determinada organització o grup de persones, sense una actualització periòdica que la converteixi en una font d'informació regular i una eina de treball útil.

En alguns casos, tal presència ha anat una mica més enllà mitjançant la creació de serveis addicionals como foros d'opinió, llistes de correu o chats. Els sistemes de transmissió de fitxers a través de pàgines webs han tingut menys desenvolupament. Encara que és cert que tenen un ús puntual, aquest tipus d'aplicacions poden resultar útils per la descàrrega de fitxers que per la seva extensió farien molt llarga i costosa la seva consulta en format html o Java convencional.

INTERNAUTES GITAN@S

Les principals característiques dels internautes gitan@s¹⁸ que es descruen a continuació corresponen al procés de construir el context d'intel·ligibilitat de les dades obtingudes. Aquest procés consta d'un

¹⁷ Expressió de Sergi Rodríguez. Tota aquesta part está millor desenvolupada al seu article "la red se llena de rromipen (2º parte). Revista Akobá Kaló, nº 44-45, julio-diciembre 2001. FAGIC.

¹⁸ Amb el símbol @ , el vui utilitzar d'una forma genèrica per inclou-re homes i dones gitanos.

exercici de triangulació entre els diferents mitjans utilitzats durant el procés de recollida d'informació. Aquest són; els registres automàtics de les conversacions enregistrades (logs), les notes del quadern de camp i la pròpia memòria de l'experiència etnogràfica.

A la vegada, la transcripció i anàlisi de les converses individual enregistrades i les entrevistes han estat de vital importància per aquesta fase metodològica. De totes formes, és necessari advertir que la fiabilitat de les dades respecte a les dades personals referents a edat, sexe, lloc d'origen, estat civil, ... corren cert esbiaixo debut al joc d'identitat en xarxa del que els propis gitanos i gitanes son artífexs i hi participen. Tot i això, aquestes variables poden ser utilitzades com simulacions i per lo tant, com a pautes acceptades culturalment.

Respecte a l'**evolució dels usuaris** gitanos i gitanes d'Internet es pot dir, de forma generalitzada, que va en augment. No existeixen mecanismes precisos per aquesta medició. Com a referent i nota anecdòtica per prendre consciència sobre la evolució numérica dels usuaris gitan@s d'Internet, hem de fixar-nos que el número de gitan@s inscrits en un *newgroups* gitano al març de 2003 era de 389 participants. Al setembre de 2006 el número d'inscrits era superior a 5.000 , en principi, gitanos i gitanes. Com es pot observar, l'evolució en aquest tres anys ha estat fulgurant.

Respecte a l'**edat**, hem de destacar que la majoria d'usuaris gitanos/es tenen entre els 15 a 25 anys aproximadament. Existeix, també altre grup important que oscil·la entre els 25 a 40 anys. De totes formes, i com comenten alguns informants clau , es sap de gitanos i gitanes grans "*abuelos y todo*", reconeguts i acceptats per la resta del grup que també es connecten a Internet.

El **lloc d'origen** dels usuaris correspon, en la seva gran majoria i segons dades de les terminals des d'on es connecten¹⁹, a les grans ciutats espanyoles. Entre ells es troba en primer lloc Barcelona i Madrid. En segon lloc ciutats de la comunitat andalusa en la que el número de gitanos és el més elevat de tota la península. En un principi es pot creure que a on hi ha més gitanos és on més es connecten . Però això no és així, ja que és a Andalusia on viuen el major nombre de gitanos, però malgrat això, i com comenta un dels informants clau, els gitanos es connecten en llocs on “supongo que por que debe haber más cibercafés y eso”.

Respecte al **perfil de la classe social**, la heterogeneïtat del gitanos a la vida real es reflexa, a grans trets, en el pla virtual. El internautes gitanos no corresponen a una classe social determinada, ni a cap tipologia, sinó que es distribueixen entre totes. Diferents tipus de gitanos poden estar parlant. Poden parlar catalans amb extremenys, cafeletes amb valencians, etc. Respecte al perfil d'usuaris gitanos/es segons classe social, es pot dir, a grans trets que a la seva majoria es connecten gitanos/es de classe econòmica denominada “alta” o “mitja. Això es debat, per una part, al seu nivell adquisitiu, que fa que puguin disposar a les seves llars dels artefactes electrònics adequats i línies de connexió. Per altre part, algunes vegades el nivell adquisitiu dels gitanos està relacionat amb el nivell intel·lectual i de formació, i fa que Internet es converteixi en una necessitat tecnològica dintre de la seva quotidianitat. Però també s'ha de destacar que dintre de la denominada classe social “baixa” també hi és present a Internet. Encara que en aquest cas Internet no es troba a les seves llars pròpiament dites, són els joves gitanos els que decideixen utilitzar alguns dels pocs euros dels que disposen per connectar-se a Internet en cibercafés, kiosks digitals,..

¹⁹ Són dades que s'extrauen a través de programes específics que tenen les Webs, sistemes de chat/IRC, etc.

Respecte al **lloc on es connecten**, les seves pròpies llars ocupen el primer lloc, seguit, molt de prop, dels cibers. També hi ha gitanos/es que es connecten des dels seus llocs de treball o des dels centres escolars.

Els serveis d'Internet més utilitzar pels gitanos/es són; transferència de fitxers (descàrrega de música, jocs, pel·lícules...), el chat, la missatgeria instantània, els grups de discussió, i la consulta genèrica a la World Wide Web.

ESTAN ELS GITANOS I GITANES FEN UNA APOSTA PER LA DIFUSIÓ CULTURAL A TRAVÉS DE LA "XARXA"?

A la pregunta que fèiem als gitanos i gitanes entrevistats sobre si creuen que Internet pot ser una eina de difusió cultural la majoria d'ells responien que no. La veritat és que aquesta resposta ens sorprenia bastant.

Una de les aplicacions d'Internet més conegudes és la Web o WWW (World Wide Web) que vol dir "la gran teranyina". Internet ofereix la possibilitat de convertir-se, a través de la creació i gestió adequada de pàgines web, en una eina de conservació, difusió, transmissió, informació, investigació i manteniment del patrimoni cultural en general, i de la cultura gitana en particular. I això, alguns gitanos i gitanes, ja sigui a nivell particular/individual o a nivell associatiu, ho saben.

Si a través d'un programador de recerca (tipus google, yahoo) posem la paraula "gitano" ens aboca al voltant de 168.000 resultats en castellà. Si posem "gipsy" ens aboca aproximadament a 17.200 resultats. I si posem el terme "rom,rron"(gitano en romanó) ens aboca a 1.920.000 pàgines en castellà, on el terme és confon moltes vegades.

Amb una primera ullada, poder creure que la World Wide Web és també una "gran teranyina" d'informació gitana. Però, realment ho és?

EXPLORACIÓ ANALÍTICA DE LA PRODUCCIÓ CIENTÍFICA GITANA A INTERNET

La meua pròpia experiència com usuària d'Internet i després de la meua primera fase d'aproximació al fenomen m'havia conduït a elaborar una hipòtesis que coincidia amb la proliferació de pàgines web de temàtica gitana.

A través de dades recollides en juny de 2003 i abril de 2005, respectivament he intentat oferir un anàlisi comparatiu, tant a nivell quantitatiu com qualitatiu, sobre les pàgines web espanyoles amb temàtica gitana, la seua evolució, contingut i relacions establertes.

En primer terme, vaig codificar les diferents pàgines web en variables temàtiques per poder establir així, una comparativa tant a nivell quantitatiu com qualitatiu.

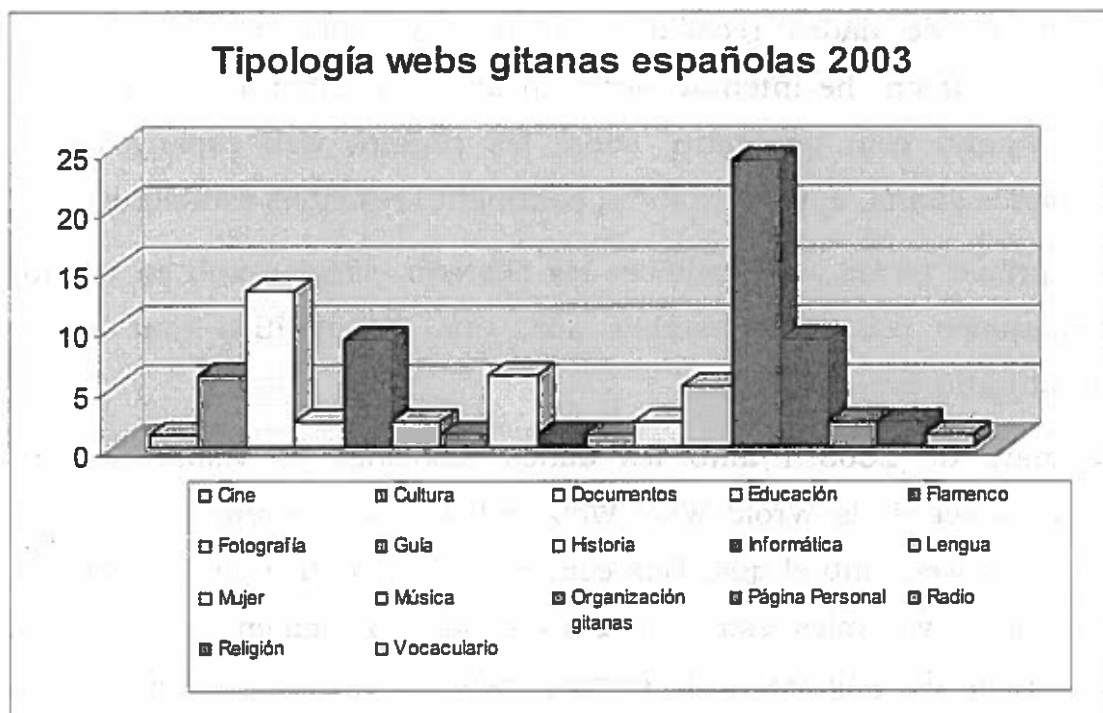
A març de 2003 i amb les dades recollides es visualitzava una panoràmica de la World Wide Web amb un clar increment de pàgines i/o llocs web amb el qual l'eix centre era la temàtica gitana. Dintre de les disset variables establertes, es destaca l'augment progressiu de l'aparició de pàgines web corresponent a entitats gitanes. Aquest augment es degut, per una part, a la proliferació de pàgines web en general i, per altre part, a la necessitat de les entitats gitanes de "donar-se a conèixer", utilitzant la World Wide Web com una possible eina de difusió, divulgació i informació del seu treball. S'augurava, llavors, una futura "teranyina gitana" interconnectada.

Variables según temática de la web	2003
Cine	1
Cultura	6
Documentos	13
Educación	2
Flamenco	9
Fotografía	2
Guía	1
Historia	6
Informática	1
Lengua	1

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

Mujer	2
Música	5
Organización gitana	24
Página Personal	9
Radio	2
Religión	2
Vocabulario	1
Total	87

Taula 2: variables temàtiques 2003

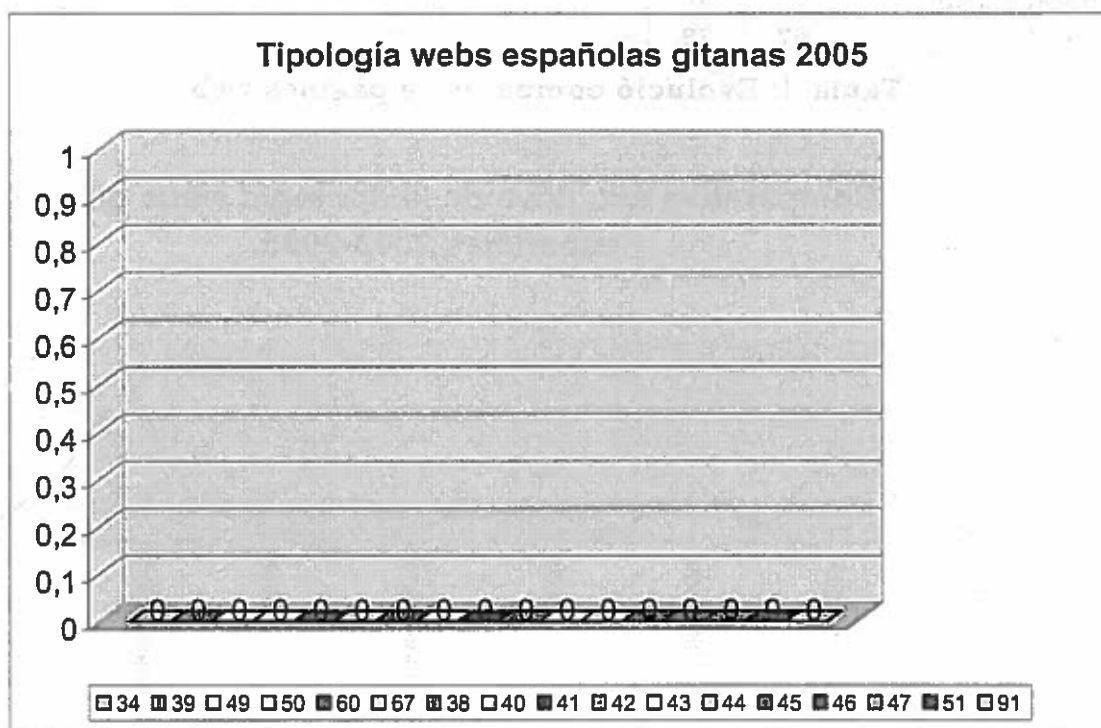
Gràfic 2: Tipologia webs gitanes d'àmbit estatal 2003

Les dades corresponents a abril de 2005, sorprenentment, falsegen la predicció de 2003 . Numèricament, hi havia un notable descens de pàgines web gitanes. Moltes de la pàgines web ja no existien, i s'havien creat molt poques noves o gairebé cap, sobretot en certes variables.

Variables según temática de la web	2005
Cine	0
Cultura	1
Documentos	2
Educación	1
Flamenco	9
Fotografía	1
Guía	0
Historia	5

Informática	1
Lengua	1
Mujer	1
Música	2
Organización gitanas	8
Página Personal	4
Radio	1
Religión	1
Vocabulario	0
Total	38

Taula 3: Variables temàtiques 2005

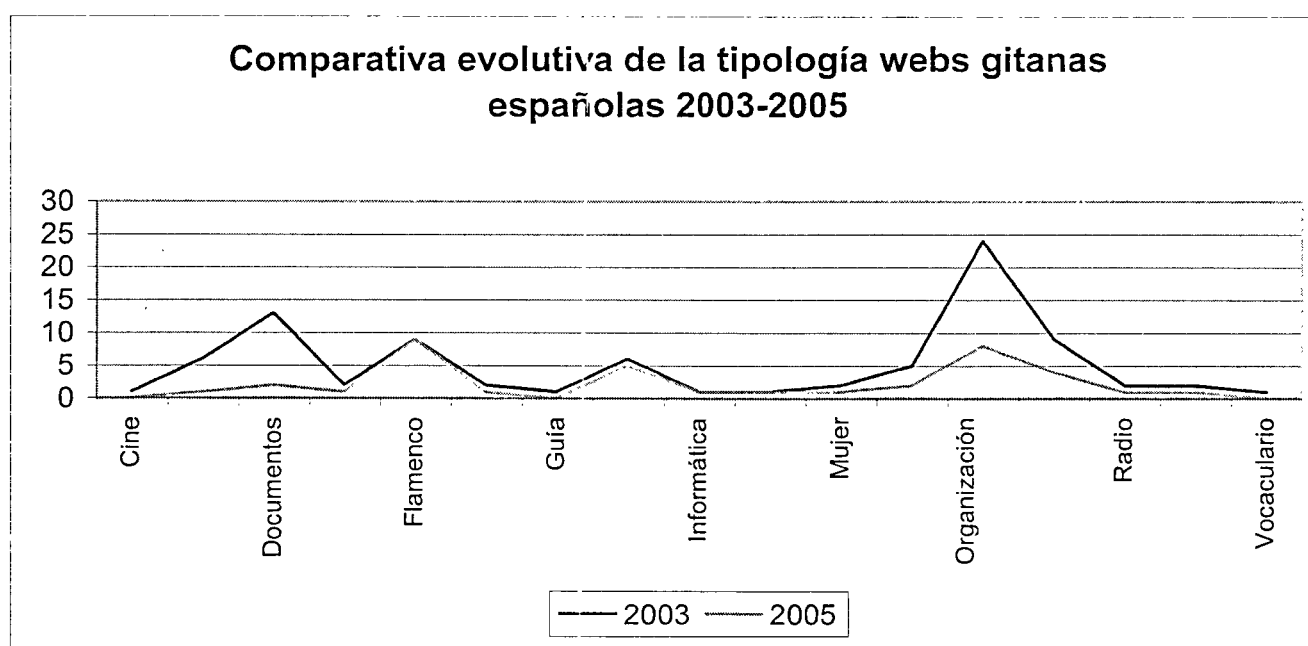
Va ser necessari establir una evolució comparativa de les pàgines web gitanes espanyoles per intentar oferir una millor panoràmica del succés en qüestió.

Variables según temática web	2003	2005	% de mantenimiento páginas web según tipología	nº de páginas web que desaparecen
Cine	1	0	-	-1
Cultura	6	1	16,67	-5
Documentos	13	2	15,38	-11
Educación	2	1	50,00	-1

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

Flamenco	9	9	100,00	9
Fotografía	2	1	50,00	-1
Guía	1	0	0,00	-1
Historia	6	5	83,33	-1
Informática	1	1	100,00	1
Lengua	1	1	100,00	1
Mujer	2	1	50,00	-1
Música	5	2	40,00	-3
Organización gitanas	24	8	33,33	-16
Página Personal	9	4	44,44	-5
Radio	2	1	50,00	-1
Religión	2	1	50,00	-1
Vocabulario	1	0	0,00	-1
Total	87	38	43,68	-38

Taula 4: Evolució comparativa pàgines web

Gràfic 4: Comparativa evolutiva de la tipologia webs gitanas españolas 2003-2005

Algunes de les conclusions són les següents:

Respecte a les pàgines web en general s'havia produït una pèrdua important, aproximadament, del 56% del total.

Respecte a les webs de les organitzacions gitanes, havia un considerable descens, ja que al 2005 només es mantenien el 33% de les que existien al 2003.

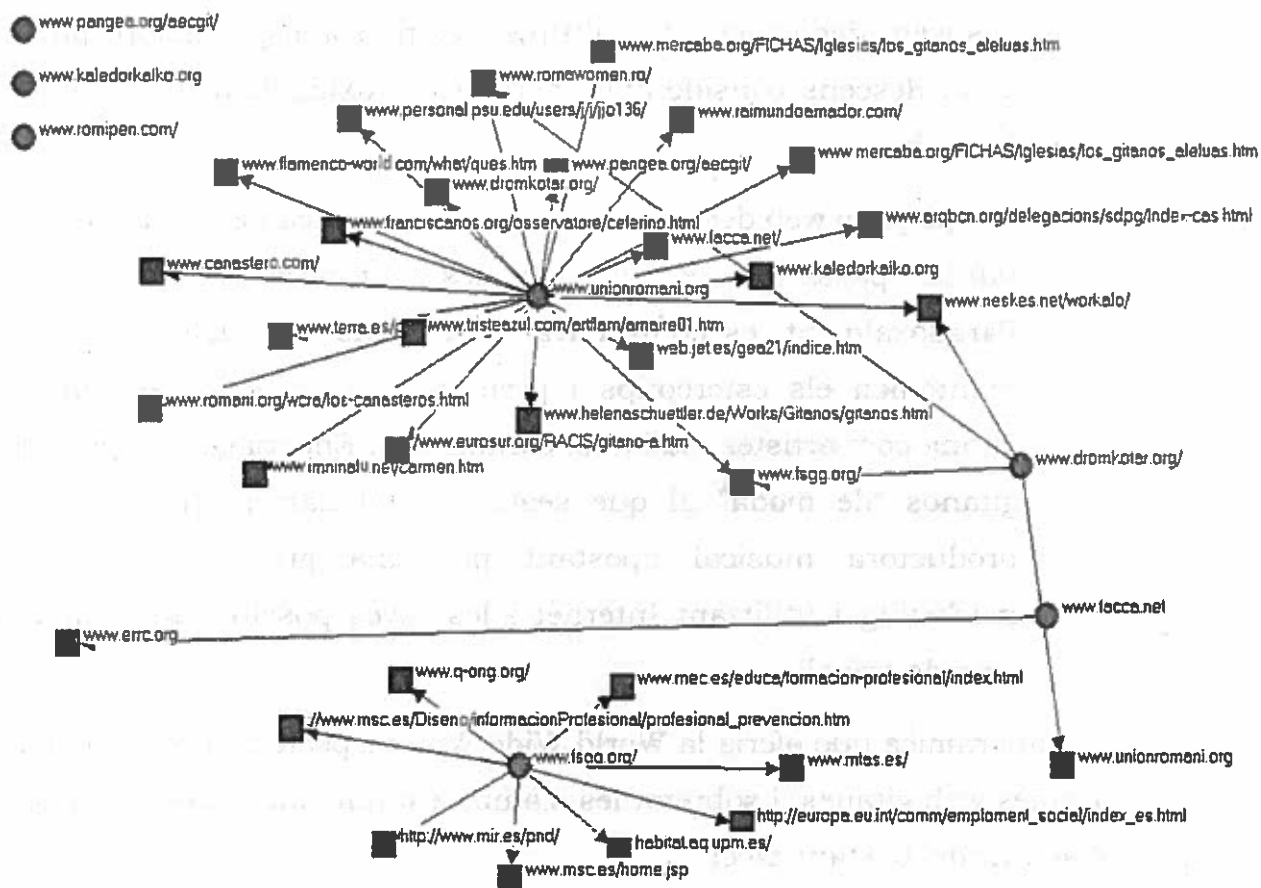
Les webs dedicades a la cultures i les personals, també responien a un descens considerable, perdent aproximadament el 82% de les webs.

Les pàgines web dedicades al flamenc o música i espectacles, com també passa en el cas de les europees, es mantenien. Paradoxalment, es continuava també amb les pàgines web que mantenien els estereotips i prejudicis de conèixer al gitano o gitana com artistes, ballaors, cantaors, ... Encara que responien a gitans "de moda" al que segur que al darrera hi havia una productora musical apostant per una gran campanya de marketing i utilitzant Internet i les seves possibilitats com una eina de treball.

La panoràmica que oferia la World Wide Web respecte a l'evolució de les pàgines web gitanes, i sobretot les d'àmbit estatal, era pobre i escassa. I el seu futur, bastant incert.

En el meu intent de comprendre el per què d'aquesta situació, vaig establir una comparativa a través dels seus enllaços per poder establir certes connexions i si la estructura de "teranyina" de la world wide web, es corresponia també amb una teranyina gitana. Amb les dades que disposava i establint un anàlisi comparatiu de xarxes, a través del programes Unicet5 i NewDraw, vaig obtenir, d'una manera visual com era la "teranyina gitana".

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

Gràfic 5: Anàlisi interrelacional webs d'àmbit estatal amb dades 2005

S'ha de destacar el gran nombre de webs aïllades i el fet que les webs de destí moltes vegades reflexin només dos enllaços. Per lo tant, la reflexió final era que no existeix una "comunitat o una xarxa de webs interrelacionades, només enllaços que acaben o webs aïllades."

CAPÍTULO III MECANISMES EN NTIC'S DE PARTICIPACIÓ, COMUNIACIÓ, DIFUSIÓ I

²⁰ Direcció de la seva pàgina web

²¹ OneWorld Spain és un centre local de OneWorld impulsat per la Fundació Un Sol Món de Caixa Catalunya, amb l'objectiu de divulgar mitjançant unportal temàtic d'Internet informació plural i de qualitat sobre el desenvolupament sostenible, pau i drest humans, i promoure a la vegade el treball de centenars d'organitzacions que estan desenvolupant aquests àmbits.

²² L'any 200, la Fundació Jaume Bofill, l'Institut Català de Tecnologia (ICT) i el Consorci Localret van coincidir per desenvolupar un projecte que unís la participació ciutadana i les noves tecnologies de la informació i comunicació. El resultat va ser *Consensus, ciutadans en xarxa*, una eina interactiva a Internet per a la informació, consulta i participació ciutadana en l'àmbit local.

REIVINDICACIÓ CULTURAL. EL CAS DE LA CULTURA GITANA

L'objectiu d'aquest capítol és poder establir, de forma generalitzada, alguns mecanismes pràctics, que poden ser positius en la utilització de les NTIC's com eines de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultura. En aquest cas, ens centrarem en alguns exemples que poden funcionar, i de fet mitjançant el treball de camp hem comprovat que funcionen, en el cas de la comunitat gitana. Però, la finalitat és que puguin ser aplicables a altres comunitats, pobles, i /o col·lectius, que es poden trobar en situacions similars a la gitana. Situacions, moltes vegades, en risc d'exclusió social.

CREANT NOVES FORMES D'INTERACCIÓ SOCIAL

La evidència empírica sobre l'impacte d'Internet a la provisió i obtenció de recolçament social, o de forma més general a la qualitat de vida dels individus i les comunitats és, encara, escassa. El debat actual encara es centra en si Internet promou la integració comunitària o no, ja que es desconeix si els llaços personals on-line tenen el mateix significat i efectes que aquells que es realitzen en interaccions "cara a cara".

Vàries són les teories que es mouen entre la problemàtica d'estudiar aquest aspecte socio-antropològic d'Internet. Segons alguns investigadors, la comunicació per ordinador, és un contexte social empobrit, més impersonal i que aporta menys informació que les relacions cara a cara. Es tradueix, amb freqüència, en contactes anònims, on el conflicte seria més freqüent i més difícil en el desenvolupament de llaços més forts.

Pel contrari, altres consideren que la comunicació on-line ens allibera de les limitacions geogràfiques i d'alguns problemes d'aïllament i estigma social, i reforça la tendència a relacions especialitzades, així com a **generar comunitats organitzades amb interessos compartits** (Grau et alia, 1998; Parks y Floyd, 1996; Wellman y gulia, 1999)

Però , qué comporta l'ús de la comunicació a través de la NTIC's per als gitans i gitanes? Cóm s'estableixen xarxes de relació i cooperació? Existeixen pautes d'adscripció al grup? Existeixen pautes de comportament? Cóm queda reflectit el contingut cultural específic gitano a Internet?

Bona part dels estudis psicosocials i culturals sobre Internet s'han centrat a la caracterització d'aquestes **noves formes d'interacció social, en l'anàlisi de les manifestacions culturals pròpies, en les comunitats virtuals** (Reid,1995), i en l'estudi de les experiències personals en relació amb els jocs d'identitat que emergeixen a la comunicació mitjançant les NTIC's, a partir d'observacions de camp i entrevistes en profunditat.

Aquests treballs coincideixen en **describir a aquests newsgroups o comunitats en les que és possible compartir les experiències personals, e intercanviar informació i recolçament efectiu.**

Es parla que Internet pot crear *comunitats virtuals* (Rheingold, 1996). Persones que, en principi, comparteixen interessos comuns, s'uneixen en aquestes comunitats amb l'objectiu d'informar-se, intercanviar o simplement *ser o estar allà*. Les comunitats poden estar formades per persones allunyades, la gran majoria de vegades, per centenars i milers de quilòmetres entre sí, però pròximes per aquests **interessos comuns que comparteixen.**

Ens trobem, llavors, davant d'un canvi qualitatiu entorn a les formes d'interacció i comunicació entre els subjectes. Tradicionalment les relacions socials s'articulaven en funció de la distinció bàsica entre "presència/ausència". Per que els subjectes interactuaren es feia necessari la presència d'un "altre/a" per fer-se, així, efectiva la interacció. Però avui podem veure com la interacció es dona sobre la base de la *ausència*. La informació a la que es pot accedir en Internet, i junt amb ells els espais que es presenten per a l'intercanvi d'experiències, son llocs a ón, en primera instància, no necessiten d'un

altre pressencial per transmetre, per fer-la comunicable. I en segon lloc, les instàncies d'interacció sincrònica que ofereix Internet no asseguren que "l'altre" amb qui s'interactua sigui realment qui es presenta, donat l'anonimat que existeix en aquest mitjà.

En definitiva, podem dir que **s'han i s'estan trastocant les formes més tradicionals de relacionar-se entre els subjectes.**

DIFERENTS PROCESSOS DE FORMACIÓ I ESTABLIMENT DE XARXES DE RELACIÓ

És interessant exposar els **diferents usos de les aplicacions comunicatives** que ofereix Internet, el seu **procediment de formació i establiment de xarxes de relació**, per poder descriure i conèixer el fenomen, i distingir les **característiques** que presenta la forma de **relacionar-se entre els gitans en Internet** i com es **genera noves xarxes de relació**.

La **comunicació**, és a dir, el procediment mitjançant el qual els subjectes transmeten informació als altres, **possibilita i potencia la interacció social**. Un cop establerts còdigs comuns, que donen un cert significat als objectes materials e inmaterials de la vida, els subjectes poden establir una ordenació de la vida social de manera tal que aquesta pot adquirir un sentit u orientació.

Concretament, l'**objectiu** és poder **exposar com les diferents aplicacions comunicatives que ofereix Internet poden arribar a ser contextos de relació per a gitans i gitanes, i com s'estableixen vincles socials, la seva naturalesa i les repercussions e interrelacions que poden tenir.**

Les **relacions formades per la interacció generada pels subjectes**, dintre dels quals podem distingir relacions de tipus amistós, amorós i filials, **per conformar-se i arribar a un establiment més permanent** en el temps **requereixen d'un procediment que faci de mediador entre el contacte inicial, el reconeixement de l'altre, i l'assentament**

estable d'una relació on es trobin presents elements com la companyia, confiança i ajuda, situant-se en lo que podria configurar-se com una relació grupal més forta.

Seguint a varis autors²³, comparteixo en que el **procediment de formació i establiment d'una relació interpersonal** està determinat per **quatre elements** fonamentals: **la formació d'impressions**, la **semblança**, la **reciprocitat** i la **intimitat** en si mateixa. Cada un dels quals permet i tributa l'assentament d'una relació amb característiques d'aliança fortes.

Un cop passada la fase de formació d'impressions, que sol ser l'antesala de qualsevol relació interpersonal on els individus formen una imatge coherent respecte l'altre a partir de la multiplicidad d'informació que reben, l'apropament al altre està definit per les semblances que s'aconsegueixin establir amb el/la interlocutor/a. Aquestes **semblances solen ser de tipus ideològic i culturals**. Els interactuants, en torn al reconeixement que hi hagi per part de cada un respecte dels altres, comencen a fer evaluacions positives mútues, i **s'estableixen llaços de complementarietat, atracció i concordança entre els individus**. Aquests llaços **permeten, faciliten i contribueixen a que els gitano/es estableixin una relació**. Un cop arribat a aquest punt en la interacció **es fa probable i més fàcil el procediment de continuació i profundització en la relació interpersonal, donant finalment pas a una relació grupal més forta**.

En relació amb la reciprocitat ens trobem que els gitano/es, al igual que els no gitano, son capaços de reconèixer, compartir i reforçar al

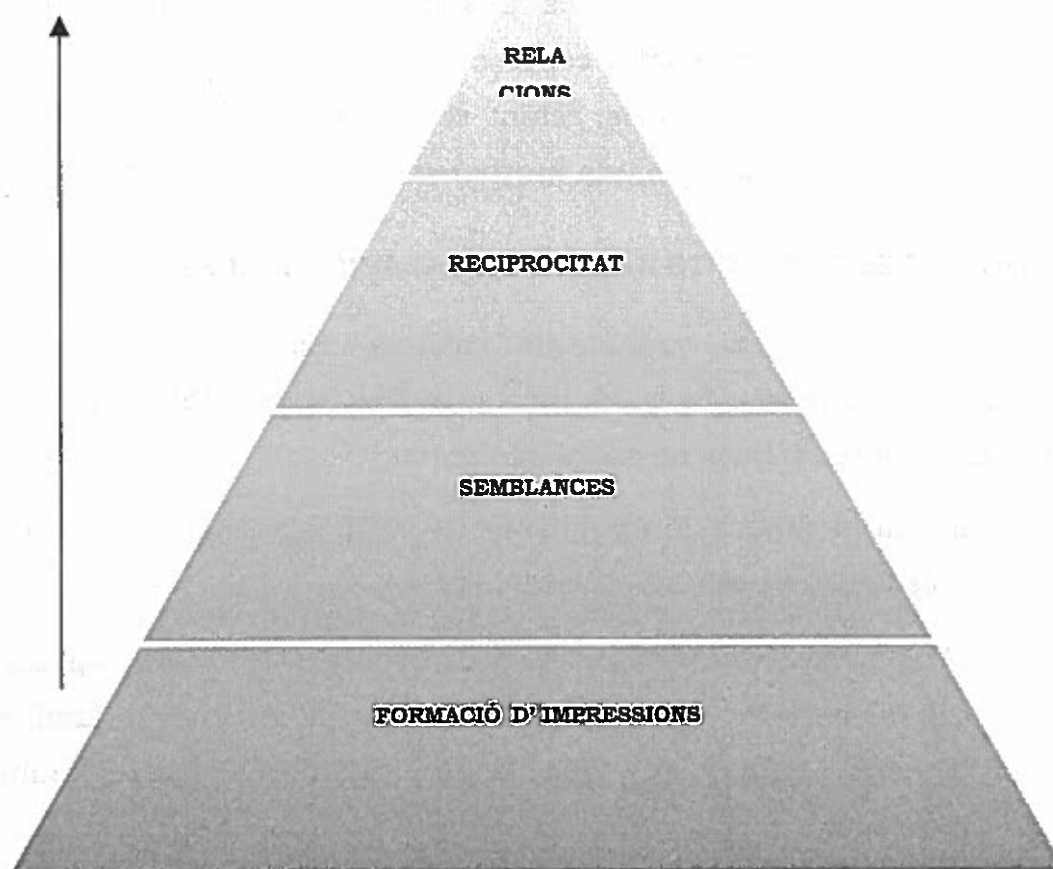
²³ Veure Roco, Gladys, 2001 "Un estudio del establecimiento de relaciones íntimas mediadas por computador. El caso de IRC en Internet", Revista TEXTOS de la Cibersociedad, 1 (Temática Variada). Disponible en <http://cibersociedad.rediris.es>

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

altre mitjançant el text pla, ajudat pels emoticons²⁴ que passen a constituir una part important de la transmissió d'emocions i/o accions.

Els gitanos i gitanes internautes van establir una jerarquia de valors i creant un procediment de selecció dels seus contactes al ciberespai. A mode de gràfic podria quedar representat amb la següent figura piramidal:

²⁴ Unió de caràcters del codi ASCII del teclat de l'ordinador. Poden arribar a representar una expressió, ja sigui facial i/o acció física, que involucra la exteriorització d'emoticons i actituds.

Gràfic 6 : Procediment de selecció dels internautes gitanos/es per la creació de la xarxa de relacions

Tal i com vol reflectir la figura piramidal, a la base apareix un major nombre de contactes gitanos en el que el nivell de relació és mínima. A mesura que ens anem apropant a la cúspide es va establint una relació de caràcter íntim i/o personal i el nombre de contactes es va restringir en funció de la pròpia jerarquia de valor establerta per l'internauta.

És a les relacions grupals el moment on es comença a manifestar la preocupació per l'altre i es caracteritzen per presentar manifestacions de companyia, confiança i ajuda entre els gitanos i gitanes. El procés de treball de camp, recollida i anàlisi de les dades mostra que la

informació que hi ha entre ells/es pot ser de caràcter personal, sobre les diferents problemàtiques, sentiments, experiències de vida i reivindicacions. Els gitano i les gitanes es mostren disposats a proporcionar ajuda, així com a esperar ser escoltats i obtenir opinions que els ajudin a ells mateixos, tenint sempre en compte, la utilitat i finalitat de proporcionar-se ajuda mutuament.

GESTIÓ DE LES DIFERENTS XARXES DE RELACIÓ GITANES

Com és propi de les comunitats virtuals, els usuaris tenen la oportunitat d'expressar les seves preocupacions, necessitats i aprendren estratègies i noves formes de socialitzar-se.

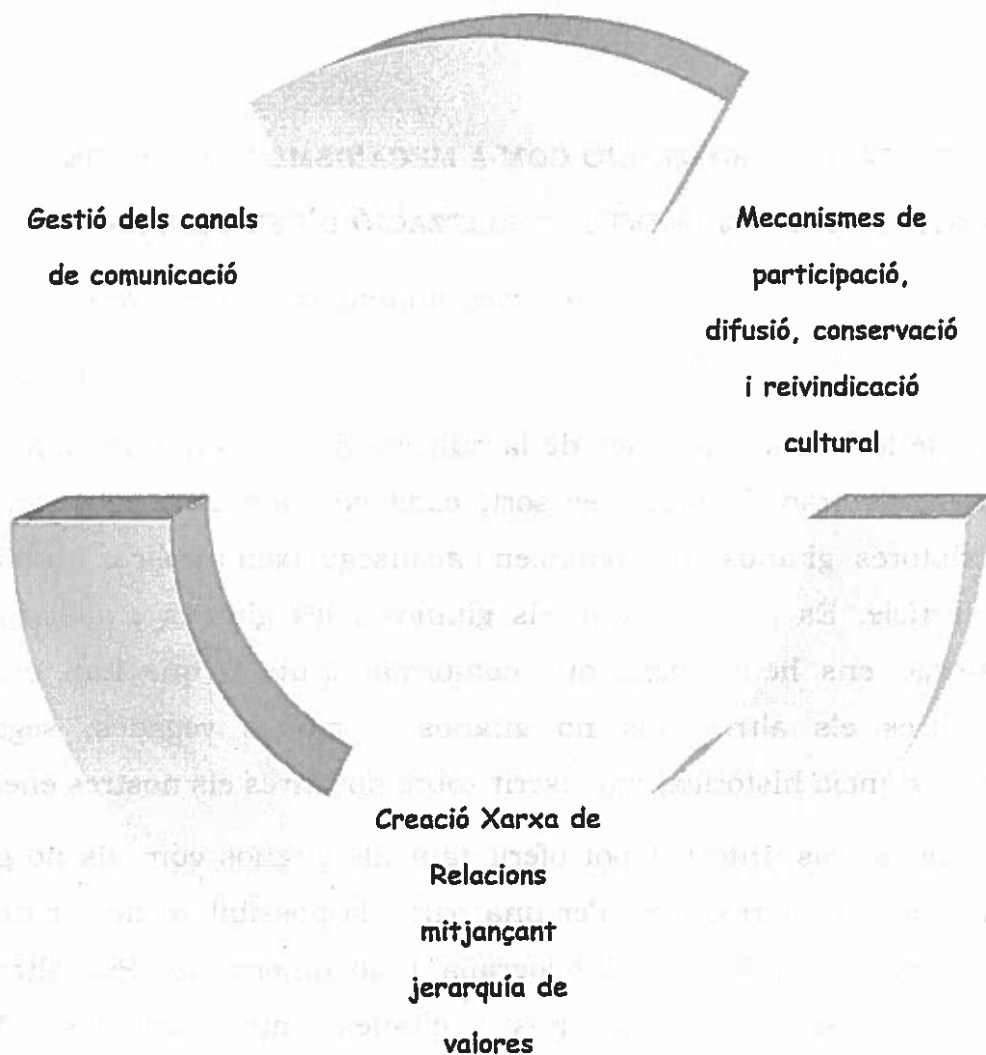
Per lo tant, la comunicació mitjançant les NTIC's permet als gitano i gitanes, més concretament als joves:

Augmentar les oportunitats per al contacte amb altres gitano de diferents territoris, classe social, grups identitaris, famílies, gènere, estat civil, que d'altra manera seria difícils contactar.

En funció d'aquestes variables el/la internauta gitano/a gestiona i estableix una jerarquia de valors en el procediment de creació de la seva pròpia xarxa de relació en el ciberespai.

Relacionar-se amb controls més relaxats i utilitzar un tipus de llenguatge determinat com a mecanisme d'identificació.

Gestionar el seu comportament en funció de les diferents pautes culturals gitanes mitjançant diferents canals de comunicació.

Gràfic 7 : Cicle evolutiu de la comunicació mitjançant les NTIC's entre els gitans i gitanes.

La alternativa on-line permet salvar alguns dels impediments de la participació en grups o en relacions "cara a cara", ja que suposen un estalvi en temps i costos de desplaçament, i salven les limitacions per incapacitat física (Salem, Bogat i Reid, 1997)

Esto hace de los grupos de apoyo mediados por ordenador una estrategia particularmente apropiada cuando las personas que comparten un problema están muy dispersas geográficamente, o cuando temen verse cara a cara (bien por

*el estigma asociado al padecimiento de un problema concreto o bien por la pérdida de confidencialidad.*²⁵

L'ESPAI DE DOCUMENTACIÓ COM A MECANISME PRÀCTIC DE CAPTACIÓ, MANTENIMENT I FIDELITZACIÓ D'USUARIS/ES

“La informació infinita és igual que la informació 0”

Umberto Eco

Una de les característiques de la cultura gitana és que és una cultura àgrafa, de tradició oral. Per sort, cada cop són més els escriptors i escriptores gitanos que apareixen i aconsegueixen publicar un llibre i/o un article. És per aixó que els gitanos i les gitanes, al llarg de la història, ens hem tingut que conformar amb lo que han escrit de nosaltres els altres, els no gitanos. I moltes vegades, segons la circumstància històrica, han escrit sobre nosaltres els nostres enemics.

En aquest cas, Internet pot oferir tant als gitanos com als no gitanos vàries coses interessants. Per una part, la possibilitat de ser una font de consulta de la seva bibliografia i documentació. Per altre part, Internet possibilita als gitanos i gitanes, mitjançant les diferents aplicacions comunicatives com blogs, foros de debat, webs, ser els propis escriptors i editors de les seves vivències, costums, pensaments i reivindicacions culturals. Però aquesta última part la desenvoluparé de forma més extensa amb posterioritat.

En aquest apartat ens centrarem en la **possibilitat de convertir Internet en una eina de recerca bibliogràfica**, i lo més important, ser una **font d'informació i consulta estructurada sobre temàtica cultural gitana**.

²⁵ MAYA JARIEGO, I. (2001), *Aspectos psicosociales de un grupo de autoayuda on-line de cuidadores y pacientes de alzheimer*. Dep. de Psicología Social. Universidad de Sevilla.

El desenvolupament del projecte ha comportat la recerca i el.laboració d'un fons documental i bibliogràfic de temàtica gitana. Aixó respón a una doble qüestió:

oferir una eina que compleixi la **necessitat palesa d'oferir informació estructurada i formal** als milers d'usuaris que ho consulten a Internet. S'ha **fet una recopilació d'un fons bibliogràfic i documental** amb l'**objectiu de crear una eina adequada per a la seva consulta de forma lliure ,oberta i participativa.**

Aquest espai de documentació és pot **convertir en un dels principals mecanismes de captació, manteniment i fidelització d'usuaris** de la Plataforma Tecnològica Gitana. Aixó vol dir que, a mesura que es vagi treballant de forma contínua i professional en el temps, en el manteniment i millora del web s'anirà ampliant el fons documental. Aixó comportarà , per una part, un mecanisme de captació de nous usuaris mitjançants procediments de difusió establerts per la propia web i pels usuaris fidelitzts. En segon terme, mantenir uns usuaris i ;tercer, fidelització d'uns determinats usuaris que, finalment, conformaran la "xarxa gitana" d'informació, participació i reivindicació cultural.

L'espai de documentació pretèn ser una **Base de Dades en constant actualització**, nutrida tant per diferents professionals com pels propis usuaris/es.

El seu màxim objectiu és desenvolupar habilitats i actituds perque els usuaris/es que el visiten siguin el màxim competents "informativament" parlant.

Per ser una persona competent en el maneig d'informació cal **saber reconèixer quan es necessita informació, quina informació es necessita i tenir habilitat de localitzar-la i avaluar-la.** Per aixó ha calgut desenvolupar un conjunt de coneixements, habilitats i actituds

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

que permetran a l'usuari/a interactuar de forma efectiva amb la informació que necessita per a un desenvolupament eficient de les tasques associades a la seva praxis.

És important tenir present el **valor de la informació** ja que;

No saber....	... provoca
Determinar la necessitat d'informació	Increment dels costos de la recerca (cost del recurs i temps del personal)
Els recursos d'informació disponibles	Utilitzar informació de qualitat inferiò, i ús pobre del recursos útils. Temps dels usuaris/es cercant el recurs més apropiat.
Avaluar i filtrar la informació	No oferir les solucions més òptimes i perdre oportunitats
Explotar la tecnologia per l'ús d'informació	Perdre temps repetint tasques automatitzables
Utilitzar de forma ètica la informació	Desmotivació per compartir informació

Arthur Andersen, 2002

Gràfic 8: Valor de la informació

Durant el **transcurs del projecte** s'ha anat fent el **procés del tractament del cicle de la informació**. De forma generalitzada, es caracteritza per:

És el conjunt d'operacions i processos necessaris per tal d'organitzar els documents en un centre d'informació.

El seu objectiu és fer arribar als usuaris/es la informació que contenen els documents.

Consta de tres fases:

- 1- La selecció de documents
- 2- El tractament tècnic dels documents (Organització)
- 3- La difusió de la informació que contenen els documents (Difusió)

La selecció de documents

En primer lloc s'ha fet un procediment minuciós i exhaustiu de la selecció dels documents.

Va ésser necessari en primer terme, saber reconèixer quin tipus d'informació necessitaven i habilitar-me per poder localitzar-la i avaluar-la. Per això, va ser molt important assistir al curs de formació impartit per la Biblioteca d'Humanitats de la UAB a l'octubre de 2006, que em va donar les eines i estratègies adequades per començar la meua cerca bibliogràfica i posterior, selecció, avaluació i catalogació.

Partim de la idea que tot el coneixement fixat materialment sobre un suport(paper, digital, ...) pot ser utilitzat per a la consulta.

Però en aquest cas es feia necessari establir quin tipus de material i , sobretot, quin tipus d'accés als documents volíem establir.

Es va fer imprescindible saber establir la diferència entre un catàleg i una base de dades.

Catàleg és una base de dades que permet localitzar físicament tots els documents que hi ha en un lloc en qüestió, biblioteca, centre de documentació, independentment del seu suport. Els

documents es poden buscar pel seu autor, pel seu títol, per la seva matèria o per paraules claus.

Una Base de Dades és un conjunt d'informació especialitzada en un tema, organitzat i estructural per a la seva posterior recuperació. La funció principal de les bases de dades és identificar els documents existents sobre un tema determinat d'acord amb el requeriment d'informació que ha fet l'usuari i informa de l'existència d'aquells documents **independentment** de la seva localització física, per aixó, els registres bibliogràfics obtinguts en una recerca cal localitzar-los després, en catàlegs específics de biblioteques. Hem de tenir en compte que hi han Bases de dades que donen accés al text complet del document, o et porten mitjançant un hipervincle, al catàleg en qüestió.

Aquest últim va ser l'objectiu de l'espai de documentació gitana. Ser una base de dades especialitzada en temàtica gitana.

El.laboració d'una estratègia de cerca

Va ser necessari definir la necessitat d'informació. Abans de començar una cerca en una base de dades s'havia de plantejar amb exactitud què és el que es busca:

- 1- definir l'objectiu i la utilització de la cerca
- 2- concretar què sabem sobre el tema i en quins aspectes estem interessats i quins han de ser exclosos
- 3- establir factors limitadors com el període de cerca, la llengua o el tipus de document

Després es va fer necessari **seleccionar les bases de dades** que millor s'ajustin a la nostra necessitat d'informació i per tan, es feia imprescindible conèixer de la base de dades consultada:

- 1- la cobertura temàtica
- 2- la tipologia de documents que inclou

3- la cobertura temporal

4- la cobertura geogràfica / institucional

És molt important tenir presents aquests conceptes per sapiguer exactament qué s'està interrogant i si la base de dades que es consulta és la més apropiada.

Fixar-nos en l'estructura de la base de dades , que están formades per registres , era molt important. Cada registre conté tota la informació relativa a un article, llibre o a qualsevol unitat documental.

Els registres, a la vegada, es divideixen en camps i cada camp conté un tipus d'informació determinada (autor, títol, resum...). A l'hora de fer una consulta en una base de dades és important tenir present que la informació està estructurada en camps i que l'execució de la cerca, i per tant els resultats que obtindrem, estaran determinats per aquesta estructura. Quan fem una cerca podem estar consultant un camp concret o un conjunt de camps determinats. És important fixar-se en l'estructura de la base de dades que consultem per saber quins camps s'han d'interrogar, ja que no tots els camps del registre són camps de cerca.

En aquest cas en concret , i tenint en compte lo anteriorment exposat, les fonts de consulta varen ser:

→Publicaciones periódicas y revistas especializadas.

Aquestes bases de dades ens permet de localitzar les referències bibliogràfiques sobre un tema que han aparegut a les revistes rebudes en una institució determinada. En alguns casos s'enllaça el registra al text complet de l'article.

Base de dades de Sumaris del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya

<http://sumaris.cbuc.es/>

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitana@.

Revistes que es reben a les universitats catalanes. A partir dels registres podem saber quina biblioteca té la revista i en alguns casos s'enllaça al document sencer. Documentació en TOTS els idiomes.

Dialnet (feta per la Universitat de la Rioja)

<http://dialnet.unirioja.es>

Base de dades documentals amb les referències bibliogràfiques dels articles de les revistes

espanyoles que es reben en algunes universitats espanyoles.

→**Depósitos institucionales de producción científica**

Algunes institucions posen a disposició dels investigadors la producció científica fet pels seus membres.

Dipòsit digital de Documents UAB

<http://ddd.uab.cat/>

El dipòsit recull documentació digital del Servei de Biblioteques i permet la cerca conjunta de les diferents col·leccions.

RECERCAT

<http://www.recercat.net/indez.jsp>

És un dipòsit cooperatiu de documents digitals que inclou la literatura de recerca de les universitats i dels centres d'investigació de Catalunya, com ara articles no publicats (*preprints*), comunicacions a congressos, informes de recerca, *working papers*, projectes de final de carrera, memòries tècniques, etc.

OAISTER

<http://oaister.umdl.umich.edu/o/oaister/>

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitana@.

Interfície de consulta per buscar informació a través de diversos dipòsits institucionals.

→Col.leccions o dipòsits de revistes electròniques

Portals que inclouen l'accés a una col.lecció de revistes. Es poden recuperar els documents sencers (text complet).

E-revist@s

<http://www.tecnociencia.es/e-revistas/>

Portal d'accés lliure a revistes científiques espanyoles. Permet l'accés complet als articles publicats. Els articles poden estar en qualsevol de les llengües de l'estat i en anglès.

RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert)

<http://www.raco.cat>

Portal de revistes catalanes d'accés lliure. Permet l'accés complet als articles.

Directory of Open Journals (DOAJ)

<http://www.doaj.org/findarticles>

Portal d'accés a revistes internacionals que ofereixen l'accés lliure als seus articles.

→Bases de dades documentals especialitzades

Aquestes bases de dades ens permeten de localitzar les referències de documents de diferents tipus (articles de revistes, comunicacion de congressos, etc.) a partir de paraules clau. Aquest tipus de bases de dades inclou referències de les principals revistes de cada especialitat.

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitana@.

CSIC-ICYT

Conté referències de 760 publicacions periòdiques publicades a Espanya (revistes, anuaris, actes de congressos) des de l'any 1979.

→ **Tesis doctorals, projectes finals de carrera**

Des del catàleg de diferents biblioteques es poden recuperar totes les tesis i documents similars realitzats a les diferents universitats. Darrerament, a més a més, aquests documents es troben a text complet a la xarxa.

Catàleg de les biblioteques UAB

Des de Cerca Avançada posant com a Format, manuscrit.

Tesis doctorals en Xarxa

<http://www.tdcat.cesca.es/>

Dipòsit de tesis digitals de les universitats catalanes i algunes altres universitats de la resta de l'Estat espanyol.

TESEO

<http://www.mcu.es/TESEO/>

Recull de les tesis doctorals legides a les universitats espanyoles des de 1976.

Dissertation abstracts ondisc

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

Citacions amb resums de tesis doctorals i treballs d'investigació d'àmbit internacional des de 1988 (des de 1861 fins al 1987 només cobreix els EUA)

→Cercadors especialitzats d'Internet

Els cercadors generalistes (Google, Yahoo, Altavista, etc.) no sempre són adients per buscar informació especialitzada. Existixen altres cercadors en la recerca d'informació científica i tècnica.

Google Scholar

<http://scholar.google.com/>

Un dels proeductes de Google especialitzat en la recerca d'informació per a ús acadèmic (articles de revistes, informes, etc.) Normalment remet al document a text complet)

Scirus

<http://scirus.com>

Cercador d'Internet especialitzat en literatura científica. Documents en anglès. Totes les temàtiques.

Vivisimo

<http://vivisimo.com/>

Cercador, que a més de localitzar pàgines d'interès a partir de paraules clau, presenta el resultat ordenats per les categories més importants.

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

GahooYoogle

<http://www.gahooyoogle.com/>

Interfície que permet comparar els resultats obtinguts per Google i Yahoo en una cerca concreta.

→Algunes fonts d'informació d'àmbit internacional

Col·leccions de revistes electròniques

Algunes editorials que editen les seves revistes en format electrònic inclouen un cercador que permet buscar a partir de paraules clau. Es poden recuperar els documents sencers (text complet)

Blackwell

Accés al text complet de les revistes editades per l'editorial Blackwell Publishing (aproximadament 680 títols). Temàtica multidisciplinària i abast cronològic des de l'any 1997.

Wiley InterScience

Es tracta d'uns 400 títols de temàtica multidisciplinària. Accés a partir de l'any 1997.

Elsevier (ScienceDirect)

Recull de més de 1700 revistes de diferents temàtiques. Cobertura des de 1999 i ens els títols d'Academic Press a partir de l'any 1996.

SpringerLink

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitana@.

Text complet de les revistes publicades per springer-verlag i altres editors, entre els quals destaca Kluwer. De temàtica multidisciplinar.

→Bases de dades documentals especialitzades

Aquestes bases de dades ens permeten de localitzar les referències de documents de diferents tipus (articles de revistes, comunicacion de congressos, etc.) a partir de paraules clau. Aquest tipus de bases de dades inclou referències de les principals revistes de cada especialitat.

Web Of knowledge

Conjunt de cinc bases de dades de tots els àmbits de la ciència i la tècnica. Inclouen les publicacions que es consideren més prestigioses dins de cada àmbit.

PsycINFO

Base de dades bibliogràfica de l'American Psychological association que conté cites i resums d'articles de revista, llibres, tesis doctorals i informes.

ERIC (Educational Resource Information Center)

Bases de dades d'ensenyament produïda per l'U.S. Departament of Education i per l'Office of Educational Research and Improvement (OERI). Proporciona el text complet de més de 2200 *ERIC Digests*. I referències bibliogràfiques i abstracts d'articles de revista, informes tècnics i altres documents de l'àmbit de l'ensenyament d'unes 1000 revistes.

→Altres fonts d'informació de temàtica gitana

A més de lo anteriorment descrit, el projecte ha contactat amb la col.laboració i dispossat dels materials del Centre de Documentació de

la Fundació Secretariat Gitano, Unió Romani, Maj Khetané (recopilació d'Ensenyants amb Gitanos), a més de la recopilació pròpia del anys d'investigació amb temàtica gitana, així com recopilació d'altres col·legues antropòlegs.

Tractament tècnic dels documents

A continuació, un cop feta l'elaboració d'una estratègia de cerca i la selecció dels documents, es va portar a terme el tractament tècnic dels documents seleccionats.

El tractament tècnic és el conjunt d'operacions intel·lectuals que tenen per objectiu organitzar la col·lecció mitjançant l'elaboració d'eines, els registres bibliogràfics, que ens permetin la identificació i la recuperació dels documents.

Un registre bibliogràfic

- és el conjunt de dades descriptives (descripció bibliogràfica) i punts d'accés d'un document
- forma la referència bibliogràfica d'un document
- identifique el document i permeten la seva recuperació

El registre bibliogràfic és forma a partir del que anomenarem l'**anàlisi documental** que també consta de dues parts;

- 1- l'anàlisi formal del document, que té com a objectiu identificar el document
- 2- l'anàlisi del contingut

L'anàlisi formal del document, és a dir, la seva descripció bibliogràfica, comporta:

tot el procediment d'anàlisi formal del document

és la part del registre bibliogràfic que descriu el document, de manera estandaritzada, per tal de fer possible la seva identificació

existeixen elements identificadors de document, que en aquest cas en concret , formen part del camps , de consulta o no, de cada registre de la Base de Dades:

- 1- Títol, subtítol i elements que “donen nom” al document
- 2- Autors i responsables del contingut i del continent
- 3- Dades referides al seu procés d'elaboració , editors.
- 4- Descripció de les seves característiques físiques, és a dir, el tipus de suport (llibre, article, tesis, investigació, digitals,...)
- 5- Dades que els diferenciïn d'altres documents, que tot i incloure el mateix contingut i tenir els mateixos responsables, pertanyen a una altra manifestació de l'obra (una versió o edició diferent, ...)

És important destacar que a la nostra Base de Dades tots els registres responen a una estandarització i normatives de la descripció bibliogràfica. Això vol dir, que **tots els registre d'una mateixa base de dades han de seguir els mateixos criteris de descripció.**

A continuació s'exposa el contingut i continent de l'**espai de documentació**, després d'haver fet un anàlisi quantitatiu i qualitatiu.

En aquest cas, la cerca es pot fer per dues vies generals:

tipus de recursos

variable temàtica

Respecte al tipus de recursos, la Base de Dades conté un total de 19 diferents **tipus de recursos** consultables. Amb gairebé 1.000 registres d'informació disponible.

A continuació expossem un gràfic explicatiu del diferents tipus de recursos i els nombre de registres que contenen.

ESPAI DOCUMENTACIÓ	
Tipus de recursos	Número de registres
BIBLIOGRAFIA GENERAL	178
BdD ARTÍCULOS ESPECIALIZADOS	110
PUBLICACIONES- REVISTAS GITANAS	64
INTERNET PAISES	40
MATERIAL FOTOGRÁFICO	21
PRENSA GITANA EN INTERNET	4
PRENSA GITANA EN INTERNET	26
INTERNET BIBLIOGRAFIA	11
INTERNET CULTURA GITANA	105
INTERNET MUJER GITANA	14
INTERNET EDUCACIÓN	17
GRUPOS, CHATS, MAILINGS	20
BLOGS GITANOS	5
TESIS DOCTORALES	23
AUDIOVISUALS	39
GITANOS VARIOS INTERNET	33
FUENTE INFORMACIO INTERNACIONAL	7
FUENTES DE INFORMACIÓ	18
INTERNET ORGANIZACIONES GITANAS	95
	830

Gràfic 10: Tipus de recursos i nombre de registres.

La Base de Dabes, i en concret l'Espai de Documentació de la Plataforma Tecnològica Gitana vol ser un **espai en constant moviment, obert i participatiu, on els propis usuaris puguin anar alimentant-lo amb les seves aportacions.**

A més a més, **és necessari un treball constant de manteniment, actualització, recerca i millora dels continguts.**

Pel que fa a la cerca per variable temàtica. L'Espai de Documentació respón a 22 diferents variables classificades com:

autors gitanos

cultura

interculturalitat

conferències

educació

folklore

història

formació

música

llengua

materials pedagògics

monogràfics situació gitanos a l'Estat Espanyol

dona

gèner

religió

teatre

poesia

ponències jornades

integració

exclusió social

situació escolar

altres

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitana.

Dintre de cada tema, es pot generar diferents cerques en funció d'un o varis **camp de consulta**. Els camps de consulta són:

AUTOR DATA PUBLICACIÓ TÍTOL LLOC EDITORIAL TEMÀTICA

A continuació expossem una taula on apareix un exemple explícit de la base de dades.

	B	C	D	E	F	G
	BIBLIOGRAFÍA GENERAL					
	Autor	Fecha publicación	Título	Lugar	Editorial	Temática
117	VV.AA. Grupo de Enseñantes con Gitanos de Adara	1999	Cartas de interés específico con niños y niñas gitanos	Bilbao	Adara	Recursos didácticos Conferencia UIMP Cultura Cultura Interculturalidad Educación Educación Formación Historia Historia, Música Lengua Maternalidad Manejo de los niños en España Museo / Patrimonio Obras de Teatro Participación Política Poesía Ponencia Jornadas Servicios Sociales y Puer Ponencias Integración e inclusión social Ponencias y comunicaciones Religión
118	VV.AA	1999	Cultura Gitana: propuestas para un trabajo intercultural en la escuela	Valencia	Conselleria de Cultura, Educación y ciencia. Generalitat Valenciana.	
119	VV.AA	1992	Educación para la salud	A Coruña	Asociación Charvós	
120	VV.AA. Grupo de Interculturalismo	1994	Educación intercultural. Niños y niñas gitanos en la escuela	Huesca	Dirección Provincial del MEC	
121	VV.AA.	1998	Comunidad Gitana. Documento didáctico intercultural	Sevilla	Junta de Andalucía.	
122	VV.AA.	1998	La cultura gitana en el currículo de Infantil y Primaria	Salamanca	Ediciones Amanú.	
123	VV.AA.	2000	Nuestras culturas. Los gitanos. Guía didáctica y cuaderno de trabajo. En Materiales de trabajo n.º 17	Madrid	FSGG	
124	Saboni Baldanes, Pere	1993	Gitanos en Castellón 1717-1745	Castellón	Estudios castelloneses	Monográfico sobre gitanos en España
125	Pino, José María	1999	Estudios culturales: sujeto, nación y estereotipos de marginalidad: los gitanos en la cultura española del siglo XX	Madrid		Cultura
126	Carrión Delgado, Manuela	1999	Gitanos protestantes. El movimiento de las iglesias "Filadelfia" en Andalucía. En Los gitanos andaluces (coord.) por Gamella, J. págs. 183-200	Madrid		Cultura
127	Gamella, J y Patricia Sánchez-Muñoz, S	1999	Nuevos y viejos estereotipos sobre los gitanos en los discursos de los escolares andaluces, en Los gitanos andaluces (coord.) por Juan F. Gamella, págs. 133-158			Monográfico sobre gitanos en España
128	Rosero Núñez, Miguel	1999	Los gitanos en la cultura española: una perspectiva histórica y filológica, en Los gitanos andaluces (coord.) por Juan F. Gamella, págs. 69-88	Madrid		Monográfico sobre gitanos en España

Taula 5: Camps de consulta de la base de dades Espai de Documentació.

DESENVOLUPAMENT D'UN WEB COM A MECANISME DE PRESENTACIÓ I DIFUSIÓ DEL PROJECTE

Durant la Fase III del projecte, Fase de Conclusions i Aplicabilitat, i després de diverses entrevistes amb diferents professionals especialitzats en NTIC's i Tercer Sector, va **sorgir la idea de dissenyar l'interfície d'un web de difusió del projecte**. La idea era poder **utilitzar aquest web com a mecanisme de presentació i difusió del projecte, així com la seva posta en marxa prèviament a la finalització del projecte**.

El web, (<http://mumeli.wordpress.com>) es va **posar en marxa en octubre de 2006**, i al **finalitzar el projecte, març 2006 portava 5 mesos en marxa**. Això va implicar un doble esforç, ja que va ser un treball afegit no contemplat en el disseny metodològic inicial. Va comportar, i comporta, el manteniment i actualització constant, ja que el web continua en marxa.

Els **objectius d'aquest espai web** van ser varis:

poder fer un anàlisi de l'acceptació del projecte.

El.laborar i definir els mecanismes de captació d'usuaris

El.laborar les necessitats delsusuaris potencials mitjançant les demandes.

Validació i continuïtat del desenvolupament del projecte.

Seguiment i manteniment del web.

Precissament, i respectant l'objectiu inicial del projecte de treball en xarxa, l'espai web vol ser un projecte versàtil, obert i evolutiu, per anar incorporant les iniciatives dels diferents actors implicats.

Aquestes premisses fan que l'aposta tecnològica del projecte sigui pel desenvolupament en software lliure, amb eines de programació lliure i sense restriccions d'accés.

L'ús del software lliure en el desenvolupament del projecte permet estalviar esforços, reduir temps en el desenvolupament i optimitzar costos. A més a més, el fet de basar-se en estàndars internacionals assegura la major compatibilitat entre navegadors, dispositius i sistemes operatius, i garantitza l'accés total a les dades en el futur.

En quant a l'eina de software lliure utilitzada al espai web de difusió del projecte, per el contexte, els objectius i el públic meta del projecte , es va dissenyar amb Wordpress. **WordPress** es un sistema de gestió de continguts enfocat a la creació de weblog. Desenvolupat en PHP i MySQL, sota llicència GPL, va ser creat a partir del desaparegut b2/cafelog i s'ha convertit , junt a Movable Type en el CMS més popular de la blogosfera. Les causes del seu enorme creixement són, entre d'altres; la **seva llicència**, la seva **facilitat d'ús** i les seves **característiques com a gestor de continguts**.

Característiques principals de l'ESPAI WEB DE DIFUSIÓ DEL PROJECTE

A continuació, s'exposen de forma clara i generalitzada, les principals característiques, que no úniques del nostre espai web dissenyat amb Wordpress:

Fàcil instal·lació, actualització i personalització.

Segueix les recomanacions del W3C

Separa el contingut i el disseny en XHTML i CSS

Conté eines de comunicació entre blogs (Trackback, Pingback, etc.)

Importació desde Movable Type, Textpattern, Greymatter, Blogger i el seu antecessor b2/Cafelog.

Poden haver-hi múltiples autors.

Suporta ordenar articles en categories i subcategories

Suporta comentaris

Suporta permalinks (enllaços permanents i fàcils de recordar) mitjançant mod_rewrite

Publicació mitjançant e-mail.

Tres estats per a un post: publicat, borrador i privat (mitjançant contraseña)

Distribució dels articles mitjançant RDF, RSS 0.92, RSS 2.0 i Atom.

Distribució de les discussions (mitjançant RSS 2.0)

Suport de plugins

Supor per crear pàgines estàtiques mitjançant la base de dades (a partir de la versió 1.5)

“Una antropòloga gitana a la blogosfera” .La creació de la identitat de la investigadora

L' acceptació del web ha estat molt bona. Cal remarcar que és molt significatiu el nombre de visites, una mitjana de 100 al dia, les aportacions i comentaris dels usuaris, i sobretot, la visibilitat que es pot crear a Internet de la Cultura Gitana, escrita pels propis gitans i gitanes.

Al inici d'una investigació sempre es plantegen una sèrie de limitacions i dificultats amb les que s'han de contar. Però, a més a més, sempre apareixen, o poden aparèixer, altres insospitades que no diesen de sorprendre't i posen a prova la teva habilitat investigadora.

En aquest cas, el concepte de identitat en xarxa²⁶ també és aplicable a la investigadora social que s'aproxima al ciberespai. En aquest cas, jo. Donat la meva situació com antropòloga e investigadora i, sobretot, com a gitana i coneixedora, del entramat socio-polític- associatiu gitano del estat espanyol, vaig optar per donar un nom al blog en el que no aparegués cap entitat gitana com a impulsora o col.laboradora del projecte, ja que aixó condicionaria la tipologia d'usuaris potencials.

Així que vaig optar per posar-li el nom del meu nickname "Mumeli" , en rromanó "luz". Ja que és el nickname amb el que he fet treball de cap durant aproximadament tres anys, i molts internautes gitanos i gitanes em coneixen. El títol descriptiu del web és UNA ANTROPÓLOGA GITANA A LA BLOGOSFERA, ja que Aixà, deia tres coses imprescindibles a l'hora de captar l'atenció i usuaris potencials;

Que era antropòloga , i per tant, lligada metodològicament i professionalment a l'àmbit social i, sobretot, al àmbit de l'etnografia i antropologia aplicada.

Que era gitana, i per lo tant, culturalment m'estava identificant amb un grup.

Que utilitzaba la Blogosfera, com a eina de comunicació, participació, difusió i, sobretot, reivindicació de la nostra cultura gitana.

En teoria, volia descriure, els tres objectius principals del projecte, amb el títol informatiu del espai web.

²⁶ Segueixo la metodologia desenvolupada per Pau Contreras en el seu llibre: *Me llamo Koffman; una aproximación antropológica a la identitat hacker*".

MECANISMES DE PARTICIPACIÓ , DIFUSIÓ I PROMOCIÓ CULTURAL.

ELS BLOGS COL.LABORATIUS

La blogosfera es un espacio abierto. Cualquiera puede participar, pero no todos tienen la misma visibilidad. A través del uso cotidiano que los autores de los espacios blogs hacen de los hiperenlaces emerge una jerarquía de visibilidad que funciona como un sistema de filtrado según el cual lo más relevante es lo más visible. Este mecanismo de selección de la información permite que las voces individuales de la blogosfera sobresalgan y destaquen en el vasto espacio informacional de Internet.²⁷

Internet és un espai obert i, el **espais blog**, són **lliures a la participació i jerarquitats segons el reconeixement social**, similar a altres comunitats colaboratives de caràcter meritocràtic. Però per als autors/es de blogs el sosteniment de la seva activitat neix de la intenció de ser llegit, escoltat, referenciat... d'èsser reconeguts socialment tant pels seus lectors com per altres bloggers.

La pràctica dels bloggers es pot descriure com un gènere d'escriptura referencial. Els blogs estan plagats d'hiperenllaços mitjançant els quals els seus autors referencien articles, apunten a altres blogs afínx o enllaçen material de tot tipus, generant d'aquesta l'estructura de la blogosfera, de la qual emergeix una jerarquia de visibilitat que fa més visible allò més rellevant i funciona com un sistema de filtratge col·laboratiu de la informació.

Mitjançant l'ús del hiperenllaços, els **autors estableixen un diàleg deslocalitzat amb els altres** (De Moor, 2004), **es traspassen les limitacions d'allò que pot ser un espai personal i s'inserta en una xarxa de vincles i relacions**. Els hiperenllaços són el medi amb el que els bloggers construeixen una interacció deslocalitzada feta de referències i conversacions amb altres bloggers i els seus lectors.

²⁷ Adolfo Estalella ,2004 *Anatomía de los blogs. La jerarquía de lo visible*. Revista TELOS.

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

Els hiperenllaços que apunten a un blog són la forma que el seu autor té de ser llegit, ser escoltat i ser vist, i el més important, per mantenir la motivació de la seva activitat i sostenir la seva dinàmica dins l'entorn participatiu d'Internet.

A continuació exposso, a mode d'exemple, alguns dels hiperenllaços al blog de difusió, com a mostra de lo abans explicat:

1. Olga Says:
enero 29th, 2007 at 5:25 pm

¡Hola!

Hemos enlazado tu blog en el repaso semanal que en Canal Solidario hacemos de la blogosfera.

http://www.canalsolidario.org/web/noticias/noticia/?id_noticia=8459

Un saludo.

1. Albert Says:
febrero 7th, 2007 at 10:47 am

Que tal!

Desde hace un par de años realizo un "recull de premsa" semanal que amndo por mail a una lista de compañeros y amigos. Hace poco dedici que a parte de mi bloc personal estaria bien destinar un bloc para ir recogiendo toda la información que voy recopilando. Desde hoy mismo puedes conatr con el y con toda la información que necesites.

Un abrazo!!

1. Albert Torrents Says:
febrero 15th, 2007 at 5:24 pm

Genial idea!!

Voy a hacerte toda la difusión posible. De momento he colgado el

textoreo de tu blog en mis blogs, el de trabajo
(www.colectiutomani.blogspot.com) y el personal
(<http://blocs.mesvilaweb.cat/albert.torrents>)
Lo más seguro sería contactar con la gente de Google:
Google Spain, S.L.

Torre Picasso
Plaza Pablo Ruiz Picasso 1
Madrid, 28020

España

Tel: +34. 91.745.99.46

Fax: +34. 91.141.20.25

Sería bueno que averiguáramos que e-mail tiene y los "freimos" a correos hasta que nos hagan caso.

SALUDOS!!

A més, el blog apareix a les web més significatives d'àmbit gitano com; Fundación Secretariat Gitano, Unión Romani, Voces Gitanas, entre d'altres.

L'ús de hiperenllaços i de referències en la escriptura enfonsa al blog en una xarxa de vincles socials construïts mitjançant un sistema tècnic. En la seva pràctica quotidiana l'autor de un blog tejeix així la seva xarxa de significats, construint una xarxa de relacions sociotècniques i queda dins de les xarxes de significats i relacions que altre tejeixen en torn a ell/a. (Hine, 2000)

1. Ricardo Says:
enero 11th, 2007 at 1:28 pm

TE AVES BAXTALI THAJ SASTI

Esta muy bien este blogpost; despues de hacer un Tesina sobre la Comunidad Gitana e Internet, cómo era posible que te resistieras a

seguir ampliando las amistades y la familia cibernética...

Enhorabuena

P.D a ver si me envias la Tesis definitiva...

Ricardo

2. Helena Vaculciakova Says:
enero 25th, 2007 at 12:45 pm

Hola!

Estoy estudiante de Erasmus en la universidad de Vic en Catalunya. Estudio periodismo y queria escribir una reportaje sobre la comunidad gitana aqui, en Espana. Quiero preguntar si Us. podia dar me algunos informaciones sobre ese tema. Seria posible hacerlo por email o mejor encontrarse con Us.?

Gracias

Helena Vaculciakova

3. elio germani Says:
enero 29th, 2007 at 12:07 pm

Hola!

Me llamo Elio Germani, estoy cursando el Postgrado en Fotoperiodismo en la UAB, Bellaterra.

Os escribo (a Helena Vaculciakova tambien) porque estoy realizando un reportaje fotografico muy especifico centrado en el papel de las mujeres gitanas en el desarrollo de la comunidad gitana en la provincia de Barcelona.

Mi objetivo es retratar fotograficamente mujeres gitanas de diferentes generaciones, nivel economico y de estudios, trabajos...

Para llevar a cabo este proyecto estoy contactando todas las asociaciones gitanas de la provincia de Barcelona, pero estoy interesado tambien en aportaciones extraneas a esta zona en concreto.

Asi que os pido si conoceis algunas mujeres gitana que residan en

Barcelona, de poderme poner en contacto con dichas pesonas.

Muchas gracias

n. tel 663689226

4. *saray rodriguez* Says:
febrero 14th, 2007 at 3:34 pm

hola guapísima!

Bueno sabras quien soy ,solo decirte que estoy muy contenta de tu trabajo y desde aqui te animo a que sigas adelante y que sigas defendiendo al pueblo gitano desde este mundo desconocido para el gitano que és el mundo del internet, y rompiendo esteriotipos, que las gitanas pueden ser lo que se propongan,universitaria por ejemplo como tu,estoy orgullosa de tener de tener una gitana en la globosfera.

Muchos besos y adelante.

5. *mumeli* Says:
febrero 14th, 2007 at 3:36 pm

Gracias blanquita!

Yo también estoy muy orgullosa de tener una prima como tú. Gitana, casada, madre y con formación superior. Casí na!

A ver si me paso a verte y nos tomamos un café con leche.

6. *Juan Contreras Fernández* Says:
febrero 20th, 2007 at 2:41 pm

Hola Mumeli, supongo que sabes quien soy, decirte que me he conectado nada más enterarme de esto. Decirte que eres una gitana de bandera para el pueblo gitano, que muchas mujeres gitanas tendrían que tenerte como ejemplo.

A ver si nos vemos un día de estos que no nos vemos ni por asomo.
Sigue adelante prima que tú vales mucho.

7. Pau Aragay Marín Says:
febrero 25th, 2007 at 4:24 pm

hola! soy Pau Aragay. Estoy estudiantdo ciencias políticas en la UAB, y tengo mucho interés por todo lo relacionado con los blogs e internet. Además, trabajo en un "esplai" (centro de actividades educativas para niños y niñas en tiempo extraescolar) situado en Masia Espinós, un barrio de población gitana de Gavà (¿lo conoces?). Se trata de un barrio pequeño cuya población se encuentra en riesgo de de exclusión social. Tenía interés en contactar contigo por lo interesante de tu investigación. Este marzo van a poner en el barrio un centro de conexión a internet gratuito, y empezaremos a hacer actividades para jóvenes relacionadas con internet y la comunidad gitana. Me gustaría explicartelo mejor y pedirte ayuda...¿es posible? mi e-mail es pauaragay@gmail.com

gracias! y ánimos con tu blog!

8. sandrina Says:
febrero 27th, 2007 at 7:12 pm

yo siñelo paya pero mi novio es gitano. podria contarte nuestra experiencia por si te interesa para algo.
chumendos prima.

9. Alas de gitana Says:
marzo 9th, 2007 at 4:25 pm

Como me alegra leerte, parece que sigues esos pasos hermosos de tu padre. ADELANTE. Parece que ha llegado el tiempo de gitanos integrados. Soy una gitana orgullosa de mi origen y con deseos muy grandes de que nuestras gitanas que caminan ya muy junto, detras de

nosotras, tengan conciencia de quienes somos quienes fuimos y quienes queremos ser. Adelante gitanos del mundo. SALUD Y LIBERTAD.
Rimmy.

10. *Tamara Amador Says:*
marzo 20th, 2007 at 8:42 pm

Hola prima(otra vez), pienso que sería muy interesante conocerte..supongo que estaras muy ocupada.
Soy una prima de Málaga, estudié Integración Social en Granada pero actualmente resido en Madrid realizando mis prácticas, he pasado por Secretariado Gitano y actualmente realizo las prácticas en IRIS (Instituto de Realojo e Integración Social de la Comunidad de Madrid).
Pero en fin, todo este "rollazo"... viene porque he conocido un grupo de jovenes gitanas que colaboran con ong tambien aqui en Madrid.
Ellas al igual que yo vienen de distintos puntos de la geografía Española, yo en este caso lo que querría es que nos juntáramos cuantas mas gitanas (en nuestras circunstancias) mejor ..!, hoy conociendo la autentica realidad que aún se mueve en nuestro pueblo ,pienso que somos nosotras las privilegiadas y por lo tanto las que tenemos en parte obligación de trabajar por esa transición positiva que no implica ninguna perdida en nuestra cultura.
Por eso si por un caso te interesa, te dejo mi mail .

calosilla7@hotmail.com

MUCHA SUERTE PRIMA!!!

11. *Mónica Fernández Says:*
marzo 21st, 2007 at 7:56 pm

Hola Mayte,
Soy Mónica y pertenezco al grupo Espazo Galego dels Països Catalans, cada año (el año pasado fue el primero) organizamos un ciclo sobre la mujer gallega, este año el primer día del ciclo trabajamos con el tema de

la mujer como mediadora cultural. Empezaremos con un pase del documental "Palmas" de Carmen Pérez Granxeiro sobre la comunidad gitana en Lugo. Hemos encontrado tu página y hemos pensado que quizás quieras participar en el debate que haremos después del pase del documental con la directora y otras invitadas especialistas en género. Si te interesa participar ponte en contacto conmigo a través del mail.

Gracias y enhorabuena por tu sitio,
Mónica F.

12. *Anna Ozcoz Sacanell* Says:
marzo 21st, 2007 at 10:41 pm

Hola Prima, Soy la gadgy mas GITANA de sentimiento que tu conoces. Deseo para todos los gitanos lo mejor de lo mejor. Deseo que todos tengamos la Paz que el pueblo gitano se merece. Creo que tendría que haber mas información en los medios, sobre la mujer gitana. Su independencia hoy, sus proyectos y sus ideas tan claras que todas ya teneis . AMO A LOS GITANOS CON TODO MI CORAZÓN, y si en alguna cosita puedo colaborar ya sabes. dispongo de tiempo minimo pero en documentación podrías contar en algo.
Chumendipen,
Anna

13. *JONATHAN* Says:
marzo 22nd, 2007 at 9:44 pm

OLA SOY 1 GITANO DE BCN CREO KE ESTA BIEN ESTO KE SE ESTA ACIENDO ME PARECE BIEN KE BAYAMOS ABANZADO KE DEN JEN DE MIRARNOS MAL POR EL SIMPLE ECHO DE SER DE OTRA RAZA KE SA CABE LAS INJUSTICIAS KE AI ACIA NUESTRA RAZA KE SE FIJEN EN EL INTERIOR DE LA GENTE NO EN SU RAZA

O DE DONDE VIENE ESPERO DE VERDAD KE ESTO KE ESTOI
DICIENDO ALGUNDIA SE AGA REALIDAD Y SI PONEMOS CADA 1
DE SU PARTE SE PODRA ACER MUCHOS BESOS Y A KI DEJO MI
MSN SI ALGIEN ME KIERE AGREGAR
LACHO_CALO_18@HOTMAIL.COM

14. *JOSE* Says:
marzo 24th, 2007 at 12:59 am

¡hola mumelis! he visto este blog por casualidad mirando cosas de gitanos. Soy un gitano de Barcelona pero que hace algunos años fue a vivir a Murcia. Nada decirte que tu labor esta muy bien ya que nosotros, los gitanos, sabemos poco al fin y al cabo de nuestra identidad, de donde venimos y de nuestro pasado. Yo estuve haciendo la objeción de conciencia en la asociacion gitana de Sabadell junto a Manuel Heredia y Tio Marchena, en paz descanse que era muy buena persona. Ellos hacian y hacen lo que pueden para ayudar a los gitanos (aunque, entre nosotros, a veces no sepan agradecerse) e intentan cambiar la mala imagen que tenemos con los payos. Pues eso Numeli darte animos y que haber si nos hablas mas de todo esto y de tus proyectos. Un abrazo

El blog és un instrument per la expressió personal i per la construcció de la identitat individual com lo és una pàgina web personal (Chandler, 1998). Cada autor exposa la expressió dels seus interessos i construeix la seva identitat en el ciberespai mitjançant un discurs continu (Turkle, 1997).

2. *Ana* Says:
febrero 11th, 2007 at 11:52 am

Hola solo quería sumarme, hace ya algún tiempo cree mi propio blog, me gusta el mundo de la informática y las nuevas tecnologías. Si bien no

doy la dirección del blog porque lo tengo completamente olvidado, no lo actualizo, solo fue una forma más de aprender jugando.

También comarto el gusto por las lenguas, me &anao xromisar romano, hice un curso de romanó aunque al no poder compartirlo he olvidado todo.

Felicidades por tu iniciativa.

3. *pepe* Says:

febrero 11th, 2007 at 7:06 pm

Solo entro para felicitarte y animarte por la iniciativa.

Espero que todo te marche muy bien en lo personal y en lo profesional.

Un saludo

4. *odranreb* Says:

febrero 12th, 2007 at 11:29 am

Felicidades, hace tiempo que le estoy dando vuelta a eso de escribir un blog donde se hable un poco de nosotos ya que estuve buscando y no encuentre apenas nada, me alegro de que haya gente que lo hace, bueno te deseo suerte y que no lo dejes, haber si algun dia me animo y me das consejo de como empezar, chumendis y suerte!!!!!!

5. *Ana* Says:

febrero 16th, 2007 at 6:10 am

ES UN LUJO Y UN PRIVILEGIO poder leer este blog, y todos los que existan escritos por gitanos/as. Alguien dijo alguna vez "Los blogs no son para leerlos, son para escribirlos". Recordar esa idea me ayuda a recordar cada día el valor de todos los que se deciden (sin "lache") a Escribir lo que piensan en la Red, a través de sus blogs. Y la suerte que tenemos quienes podemos seguirlos como lectores. Porque el Lector es también una parte importante, importantísima de lo que da vida y permite a un autor seguir escribiendo su blog. Abrazos a los lectores y

escritores, lectoras y escritoras de blogs gitanos y no gitanos!! Pero especialmente a Mumeli, esta vez.

MECANISMES DE DIFUSIÓ I REIVINDICACIÓ CULTURAL

Obtenir reconeixement, sentir que se es eficaç i tenir un reconeixement social és fonamental per que es mantingui la participació en les comunitat colaboratives (Kollock, 2002).

Estem, segurament, en un moment clau per reorientar el procés de nous hàbits de consum en NTIC's i fer que totes les cultures, i també la cultura gitana, tinguin la seva presència. Una presència oberta, evolutiva, participativa, formada i professional, i que pugui pal·liar, d'alguna manera o d'altra, que els gitanos/es tornem a quedar-nos exclosos, la famosa bretxa digital, com ens ha passat en molts processos històrics de transformacions socials.

Els gitanos i gitanes ens estem obrint nous camins, entre ells per Internet .Però s'estan obrint camí per Internet tenint en compte, clarament, que desitgen ser gitanes i gitanos i que, per variar determinats continguts cultural no deixen de ser-ho.

La comunicació, és a dir, el procés a través del qual els subjectes transmeten informació a altres, possibilita i potencia la interacció social. Com és propi de les comunitats creades a través d'Internet, els/les participants tenen l'oportunitat d'expressar les seves preocupacions, necessitats i aprendre estratègies i noves formes de socialitzar-se.

L'alternativa on-line permet esquivar alguns dels impediments a la participació en grups o en una relació "cara a cara", ja que suposa un estalvi en temps i cost de desplaçaments, i salven les limitacions per incapacitat física(Salem, Bogat y Reid 1997) *"Esto hace de los grupos de*

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitana@.

*apoyo mediados por ordenador una estrategia particularmente apropiada cuando las personas que comparten un problema están muy dispersas geográficamente, o cuando temen verse cara a cara (bien por el estigma asociado al padecimiento de un problema concreto o bien por la pérdida de confidencialidad)*²⁸

Les gitanes i gitans que naveguem pel ciberespai són cada cop més conscients de que a través d'Internet i altres xarxes electròniques és viable establir nous contactes, accedir a llaços més dèbils, intercanviar recolzament de forma recíproca, desenvolupar noves relacions, formar grups d'interessos compartits, etc.

Com a reptes de futur és imprescindible el.laborar i difondre continguts relacionats amb la comunicació i la cultura gitana. És necessari fer reflexionar de la utilitat de l'ús de les noves tecnologies i la comunicació alternativa. Sorgeix la necessitat de recolçar el procés d'incorporació dels gitans/es a les noves tecnologies i incrementar, a través de la reflexió, la consciència col·lectiva sobre la importància de la comunicació entre nostraltres mateixos, i sobretot, fomentar la comunicació intercultural.

Com a exemple de com Internet pot convertir-se en un nou mecanisme de difusió i reivindicació cultural, al blog es va posar en marxa la idea de que al dia 8 d'abril Día Internacional del Poble Gitano, i com a un acte més de reconeixement, al logotip del famós cercador Google, pogués aparèixer la bandera gitana com a element simbòlic identificador.

A continuació, s'esposa la carta informativa que es va el.laborar i difondre des del blog, i els comentaris i aportacions que es van generar:

²⁸ MAYA JARIEGO, I.(2001), *Aspectos psicosociales de un grupo de autoayuda on-line de ciudadores y pacientes de alzheimer*. Dep.. de Psicología Social, Universidad de Sevilla.

UNA ANTROPÓLOGA GITANA EN LA BLOGOSFERA

- [Página principal](#)
- [SOBRE EL PROYECTO](#)
- [Sobre mí](#)

OPERACIÓN GOOGLE 8 DE ABRIL DÍA INTERNACIONAL DEL PUEBLO GITANO

Difusión en Google del 8 de abril día Internacional del Pueblo Gitano El objetivo de este e-mail es informar de la idea de un grupo de gitanos y gitanas que, independientemente de sus trabajos, ideologías, entidades a las que pertenecen, nos une la "rromipen", nuestra "gitaneidad" de la que nos sentimos orgullosos. Se acerca el día 8 de abril, Día Internacional del Pueblo Gitano, y por eso planteamos la idea de reflejar, a través de Internet, y más concretamente del buscador Google, uno de los más visitados, este hecho. Una propuesta ha sido que en el logotipo del famoso buscador pueda aparecer adornado con los colores y la bandera gitana ondeando. Ese día, millones de usuarios google, sabrían de la existencia del día Internacional

del Pueblo Gitano.

Desde aquí, pedimos ayuda a todos lo que, de una manera u otra, compartan nuestra ilusión por la convivencia basada en la diversidad y el respeto. Por una parte, pedimos que reenvíeis este e-mail a vuestras listas de contactos para difundir la información. Por otra parte, solicitamos ayuda a quien nos pueda hacer llegar a diferentes contactos de google para presentarles la propuesta. Somos ya muchos gitanos y gitanas los que sabemos que la Red aumenta la visibilidad en términos generales, más allá de los transmisores habituales de información. Estamos seguramente en un momento clave para reorientar este proceso y hacer que todas las culturas, y también nuestra CULTURA GITANA, tenga su presencia en el mundo de las Nuevas Tecnologías de la Información y Comunicación. Si os apetece podeis colgar vuestros comentarios de apoyo en <http://mumeli.wordpress.com/>

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

Esta entrada fue publicada el Jueves 15 de febrero de 2007 en 2:59 pm y esta archivado en Interesante, Noticias. Puede acompañar las respuestas a esta entrada a través de RSS 2.0 feed. Puedes deje una respuesta, o trackback de tu propio sitio.

11 Responses to “OPERACIÓN GOOGLE 8 DE ABRIL DÍA INTERNACIONAL DEL PUEBLO GITANO”

2. Albert Torrents Says:
febrero 15th, 2007 at 5:24 pm

Genial idea!!

Voy a hacerte toda la difusión posible. De momento he colgado el textoreo de tu blog en mis blogs, el de trabajo

(www.colectiutomani.blogspot.com) y el personal

(<http://blocs.mesvilaweb.cat/albert.torrents>)

Lo más seguro seria contactar con la gente de Google:

Google Spain, S.L.

Torre Picasso

Plaza Pablo Ruiz Picasso 1

Madrid, 28020

España

Tel: +34. 91.745.99.46

Fax: +34. 91.141.20.25

Seria bueno que averiguáramos que e-mail tiene y los “freimos” a correos hasta que nos hagan caso.

SALUDOS!!

3. Mariona Giner Says:
febrero 15th, 2007 at 7:23 pm

Me parece una idea muy buena, podríamos intentar reunir firmas para mandar directo a google en la dirección que nos ha proporcionado Albert, yo por mi lado me pongo en marcha.

4. *Cata* Says:
febrero 16th, 2007 at 1:00 am

¡Una campaña estupenda! Yo me ofrezco para escribirles a Google en inglés. Y difundiré la idea todo lo que pueda. ☺C.

5. *Ana* Says:
febrero 16th, 2007 at 6:01 am

Hola a todos. La idea es preciosa y trataré de darle toda la difusión y apoyo que pueda. Yo personalmente conozco a alguien de Google Europa y a alguien que viene de una tradición de activismo. Creo que es importante plantear el proyecto como una cosa internacional, y no solo como una iniciativa "española" o "desde España", dada la transversalidad de la nación gitana y su reciente reconocimiento en el Parlamento Europeo. Así que, si os parece, ¿comenzamos con ese contacto?

6. *pepe* Says:
febrero 17th, 2007 at 12:23 pm

Pues por mi que no quede!
Sí hay algo en lo que puedo ayudar.
Tenos informados de el desarrollo de la iniciativa.

Un saludo

7. *nahia* Says:
febrero 19th, 2007 at 12:33 pm

wenas!! me parece una gran idea, espero k lo consigais yo vy a pasar l email a todos mis contactos y si puedo acer algo mas... lo are sin dudarlo. animo!!!

besos

8. *Pascual* Says:
marzo 2nd, 2007 at 1:38 pm

Que sepais que desde el lugar que cupamos intentaremos hacer la difución mas amplia posible. es interesante la difución del día del pueblo gitano y es canatdo la cobertura que ofrece un medio como google.

animo y apor todas

9. *Manuela* Says:
marzo 5th, 2007 at 5:44 pm

Buenas;

Pero hay ya alguna propuesta? es decir, alguien elabora una propuesta de email en varias lenguas para enviar a google? porque sería interesante unificar la propuesta no? tanto para el estado español como para nuestros contactos europeos, no os parece?

10. *Juana* Says:
marzo 7th, 2007 at 11:18 am

El día 8 se acerca y habria que hacer algo, por lo que he leído hay personas que están interesadas en colaborar y poner su trabajo en esta iniciativa. Pienso que se debería hacer algo y empezar ya porque si no se echará el mes de abril y no nos daremos cuenta.

Si este año no puede ser, es custión de continuar para que el año próximo se tenga en cuenta.

Hay que hacer una campaña a favor con alguna acción concreta, hay que copiar las cosas buenas que en algunas ONG'S hacen, como el caso de Amnistia Internacional con sus campañas en contra de la lapidación, hace extensivo una adhesión automática a través de un link y que se envíe automáticamente a google España, Europa o America.

Se es es trabajo, pero has de aprovecharte de las personas que estamos contigo. Ánimo Mumeli!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

11. *Alas de gitana* Says:
marzo 9th, 2007 at 4:37 pm

SALUD Y LIBERTAD. Idea hermosa. Claro que estare difundiendo la solicitud del mail. Seria un gozo muy grande lograrlo Mumeli, Te apoyo en lo que este de mi parte, desde este lugar del mundo en centro America (Honduras) Cuenta conmigo y con mi voluntad de hacer que cada dia sea mas conocida nuestra cultura gitana. Besos gitanos a todos los hermanos del mundo. Rimmy

12. *VIELKA* Says:
marzo 12th, 2007 at 2:50 am

Mi nombre es Vielka y hace ya varios años que estoy con el pueblo Rom de Chile. Hemos logrado acercarnos e integrarnos con ell@s y apoyar su alfabetización, pues en Chile estamos en pañales en el ámbito educativo y de discriminación hacia ellos. Por ello les escribo para felicitarlos por su iniciativa y para darles fuerza para seguir avanzando en la busqueda de la igualdad de oportunidades para un pueblo maravilloso.

Vielka .QUILPUÉ CHILE. SUD-AMERICA

A mode de conclusió, hem de destacar que el **mecanisme de filtratge col·laboratiu de la informació dota de rellevància a la blogosfera en Internet i la converteix en un espai de gran visibilitat.**

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

La voz individual de los bloggers se alza en Internet sobre los hombros de miles de otros blogger.²⁹

²⁹ Adolfo Estalella ,2004 *Anatomía de los blogs. La jerarquía de lo visible*. Revista TELOS.

CAPÍTULO IV .LES NTIC'S COM ENIA DE DOCUMENTACIÓ, INVESTIGACIÓ I PARTICIPACIÓ.

L'objectiu d'aquest capítol és poder **establir un anàlisi funcional i estructural** sobre els diferents **continguts** que creiem prioritaris per el.laborar una Plataforma Tecnològica de Documentació, Investigació i Participació Gitana. Creiem que **és un exercici previ i indispensable per poder desenvolupar una eina interactiva a Internet per la informació, consulta i participació.**

ANÁLISI FUNCIONAL DELS CONTINGUTS GITANOS EXISTENS A INTERNET

Com hem comentat a l'actualitat, a la fase actual del projecte s'està portant a terme una exploració de la producció científica sobre el poble gitano al nostre país , així com el disseny d'un sistema de categorització que sigui útil per la consulta de l' usuari. Simultàniament, s'estan dissenyant els diferents tipus de continguts del portal, atenent tant als perfils dels usuaris meta, com als requeriments del projecte i del mitjà digital.

Per això, s'ha fet necessari endinsar-se i profunditzar dins d'algunes web gitanes a nivell estatal més representatives, per sapiguer el seu sistema de funcionament. S'han realitzat quatre entrevistes utilitzant com eina tecnològica la missatgeria instantània (messenger) , ja que complia amb els requeriments tecnològics primer, i tècnics ,després per poder realitzar les entrevistes.

Això va permetre la comparació qualitativa de les variables a través de quatre trajectòries en xarxa. La eina tecnològica va permetre, quelcom característic d'Internet, salvar les distàncies , ja que una entrevista es va realitzar a una entitat de Madrid, altre a una entitat del País Basc, i dues a entitats catalanes.

Després del procediment d'entrevistes, anàlisi i correlació de les variables les conclusions generals a les que s'han arribat son:

Origen. De les quatre entitats entrevistades, dues posen en marxa la seva pàgina web en 1996, just quan Internet comença a aparèixer a la península i quan encara alguns sectors de la societat ho consideraven un invent. Les altres dues entitats posen les seves pàgines web en el 2001, amb cinc anys de diferència respecte a les dues primeres. Les dues primeres van instal·lar les seves pàgines webs a servidors comercials o vinculats a portals relacionats amb la cooperació internacional, drets humans com euro sur, Qsystems, Servicom. Però degut a la seva aposta per Internet i , el triangle evolutiu “entitat- pàgina web- world wide web” anys més tard, entre 1999-2000, **obtenen un domini propi, “org”.** La finalitat era obtenir senzillesa i agilitat en la seva nova url³⁰ perquè els potencials usuaris poguessin recordar-la de manera àgil i lògica associant-la al nom de l'entitat. Amb el recolzament dels directius de l'entitat, de departaments concrets i dels propis treballadors, a través d'un treball constant a les seves respectives webs anaven sent reconegudes per altres entitats amb web pròpia, tant a nivell estatal com internacional, del àmbit de la cooperació, drets humans i, sobretot, altres entitats europees.

Posta en marxa/financiació. Un dels principals obstacles amb els que es troben, no només les pàgines web gitanes, sinó les ONG d'àmbit estatal en general, és la forma d'aconseguir les fonts de finançament necessaris per posar en marxa la web. La majoria de les webs aconsegueixen els seus recursos econòmics per la posta en marxa no mitjançant subvencions directes i específiques per al cas, sinó d'aportacions de la pròpia entitat catalogades com “manteniment d'estructura”. Dues de les entitats entrevistades, i que coincideixen amb la recent creació de la seva pàgina web, varen aconseguir els recursos per la posta en marxa mitjançant convenis de col·laboració amb altres entitats

³⁰ Direcció de la seva pàgina web

i/o a través de projectes socials en els que l'objectiu era crear una pàgina específica sobre temes genèrics. Però allò més difícil no és posar en marxa la web, **lo veritablement difícil és gestionar-la i dotar-la d'unes aportacions econòmiques pròpies i estables destinades al manteniment, actualització i millora de la web.** La majoria de les vegades aquest manteniment s'aconsegueix mitjançant professionals vinculats a convenis de col·laboració en pràctiques, al treball ocasional dels propis treballadors o al voluntariat. Només en alguns casos, existeixen aportacions regulars vinculades a projectes de xarxes europees a les quals participen com Euroternnet, Sastipen.

Impacte i evolució de la web. Tots els entrevistats/ades coincideixen que **l'evolució de la pàgina web de l'entitat ha estat molt positiva.** Mesuren aquesta evolució, sobretot, per un comptador del número de visites rebudes i estadístiques anuals amb dades de visites en mesos, hores, seccions més visitades, lloc de procedència de les visites, nombre d'e-mails que reben, participació als seus foros, número d'inscrits a les llistes de distribució. Els que no disposen de mecanismes tecnològics per la mesura del impacte i evolució de la seva pàgina web, es basen en el conegut mètode del "boca a boca" o "efecte bola de neu", ja que reben major peticions d'informació sobre les activitats i projectes que realitzen, assessoraments, peticions de xerrades. **Les pàgines web, en aquest cas, tenen efectes sobre la entitat i a l'inrevés, es a dir, impliquen nous reptes de treball, de perfeccionament i relacions futures entre l'entitat i els potencials usuaris. A la vegada, la entitat utilitza cada cop més la web com eina de difusió del seu treball i com reclam publicitari.**

Disseny de la web. Respecte al disseny de la seva pàgina web es manifesta en una **clara evolució dels respectius dissenys en funció de; els avenços tecnològics, sempre dinàmics, i la**

usabilitat de la web. També aquests canvis o modificacions responen als canvis que es van produint a les entitats com a creació de nous departaments, nous projectes, col·laboracions, a donar a conèixer a l'exterior. Tots **defineixen el disseny de les seves respectives pàgines web amb finalitats comunes: la agilitat, la senzillesa, la funcionalitat per trobar la informació que requereixen els usuaris.** La necessitat principal a la que responen els respectius dissenys és la publicitat i difusió t'alo que realitzen les entitats i a un augment de la usabilitat de les seves pàgines web.

Actualitzacions. Com a norma general, les entitats **manifesten els seus desitjos d'actualitzar les seves pàgines en funció de les accions,** projectes, agenda..., un mínim de un cop a la setmana i un màxim de dos mesos. S'intenta, mitjançant el treball la majoria de les vegades voluntari, d'actualitzar els continguts de les pàgines. **Aquests criteris d'actualització responen, en primer lloc, a la "mobilitat" dels departaments de les entitats que queden reflectides a les seccions de la web. I en segon lloc, aquestes actualitzacions periòdiques i constants volen provocar, també, una interacció amb els seus usuaris, ja que si hi ha fluïdesa d'informació i divulgació, hi ha fluïdesa de comunicació.**

Continguts. Els diferents continguts de les entitats entrevistades venen determinats per, en primer lloc, la mobilitat, el treball, objectius,. de la entitat reflectint així nous projectes, jornades. I en segon lloc per aconteixements més periodístics, fent referència a notes de premsa, comunicats institucionals, aconteixements importants, reflectit la majoria de les vegades a la secció "agenda". A la decisió dels continguts de la web participen, ja sigui de manera directa o indirecta, la totalitat de la entitat. Des dels directius, passant pels

propis treballadors que, en algun cas l'utilitzen com eina d'informació interna, fins pels possibles voluntaris.

Usuaris. Respecte als usuaris i **les seccions més visitades** de les pàgines web, a la majoria dels casos, coincideixen que **són les més interactives les que reben major nombre de visites.** Aquestes seccions **fomenten la relació entre usuaris i gestors de la entitat.** Serien seccions més interactives els foros de participació i opinió, les llistes de distribució. El volum d'e-mails amb peticions concretes augmenta considerablement. Aquestes peticions arriben, la majoria de les vegades, de professionals que treballen amb gitanos/es, estudiants o usuaris interessats en l'àmbit gitano. Moltes vegades les peticions es concreten físicament amb: l'entrega de determinat material pedagògic, xerrades, assessoraments,... També s'ha de **destacar que és precisament als espais més interactius de la pàgina web a on determinats "personatges" poden exposar les seves opinions i , també, missatges carregats de prejudicis fins i tot racistes, existint així, un buit comunicatiu entre gestors de la web i usuaris.**

Relació amb els usuaris. En general, les pàgines web **van dirigides a professionals que treballen amb gitanos, gent interessada pels gitanos/es i, també, als propis gitanos/es.** El **perfil dels usuaris potencials es caracteritza** per la seva **diversitat i heterogeneïtat.** La relació establerta amb els usuaris està definida, a la gran majoria dels casos, per les peticions d'aquests usuaris i s'acaba, gairebé sempre, un cop es materialitza la petició, com per exemple, contestant a un e-mail.

Links- enllaços. Referent als enllaços a altres pàgines web, s'utilitza com criteris d'inclusió la prevalença general de temàtica gitana i, sobretot, que siguin pàgines web actives.

Relació amb pàgines web gitanes d'àmbit estatal. La relació que s'estableix amb altres webs gitanes d'àmbit estatal es limita, en alguns casos, a demanar permís per poder nombrar-les a la seva secció de "links- enllaços", ja que a nivell formal no existeix cap relació que es sàpiga.

Internacional. Tots mostren la **necessitat de "traduir la seva web al anglès"**. Això respon a la **necessitat d'arribar a tot el món i de donar prestigi** a la seva pàgina web. Tambè, com hem comentat amb anterioritat, els seus vincles a projectes europeus fan de la seva traducció a l'anglès una necessitat. Altres dels grans **reptes futurs és traduir-les al romano per poder, així, arribat a tots els gitanos i gitanes del món.** Les relacions que s'estableixen amb altres webs gitanes internacional està determinada per, citar-les en la seva secció d'enllaços i/o formar part del mateix projecte europeu.

Finalitat. La finalitat de la pàgina web respon, en general, a donar difusió i informació, tant a nivell cultural com de la pròpia entitat, responent, així, a un model de mercat. Entenent per "mercat" els possibles "clients", que en aquest cas són els potencials usuaris.

Noves tecnologies i cultura gitana. Els gestors de les pàgines web entrevistades coincideixen en que mitjançant Internet existeixen mecanismes per donar impuls a la cultura gitana, encara que no els suficients. En aquests casos, la cultura gitana queda representada no només pel contingut de les seves seccions dedicades a la història, tradicions, costums. Existeix, també, una simbologia clarament gitana com, la utilització dels colors de la bandera gitana (blau i verd), rodes de carro, foc. Els entrevistats fan una aposta clara per les Noves Tecnologies de la Informació i Comunicació, sobre tot mitjançant les seves pàgines web creuen que desenvolupen un paper important amb lo que es refereix a la divulgació e informació de la cultura gitana.

Webs gitanes i evolució futura. Respecte a l'evolució de les pàgines webs gitanes, es visiona un futur en el que el treball constant donarà els seus fruits. La il·lusió per les Noves Tecnologies de la Informació i Comunicació, i més concretament per Internet com nova eina de treball, és el denominador comú dels entrevistats.

Les conclusions a les que hem arribat podrien oferir una panoràmica sobre les entitats gitanes e Internet. Però aquesta panoràmica no només respon exclusivament a la realitat gitana, sinó que també respon a la realitat de les ONG's d'àmbit estatal. A aquesta conclusió varem arribar correlacionant els resultats sobre entitats gitanes i usos d'Internet i l'informe ONG's españolas, ¿conectadas?, de OneWorld.Spain³¹

L'informa *¿Conectadas? Las ONG's españolas en la red*, és el resultat de dos-centens entrevistes a ONG's de Cooperació per al Desenvolupament, Pau, Drets Humans i a una cinquantena entrevistes d'entitats d'inserció sociolaboral.

Els resultats de l'estudi de la Fundació Un Sol Món confirmen que les ong's d'àmbit estatal han incorporat majoritàriament les noves tecnologies de la informació i comunicació a la seva activitat quotidiana, encara que no es pot parlar d'un aprofitament òptim de les seves possibilitats. La principal carència detectada a l'estudi és que les ONG's no treuen l'aprofitament suficient de la interactivitat que permet Internet i de les múltiples possibilitats del suport digital per generar noves formes de participació dels ciutadans i ciutadanes socialment compromesos.

³¹ OneWorld Spain és un centre local de OneWorld impulsat per la Fundació Un Sol Món de Caixa Catalunya, amb l'objectiu de divulgar mitjançant unportal temàtic d'Internet informació plural i de qualitat sobre el desenvolupament sostenible, pau i drest humans, i promoure a la vegada el treball de centenars d'organitzacions que estan desenvolupant aquests àmbits.

ESTRATEGIES PER LA UTILITZACIÓ DE LA PLATAFORMA TECNOLÒGICA GITANA COM UN ESPAI DE PARTICIPACIÓ

Un cop fet l'anàlisi funcional dels continguts gitanos a Internet, es fa **necessari el.laborar un sistema de gestió dels continguts**, per poder **definir un disseny** sobre quina seria **l'estructura i elements** del portal més adequats.

La finalitat última d'aquesta recerca és poder oferir:

Una eina tecnològica que facilités la informació, consulta i participació dels diferents tipus d'usuaris interessats en la temàtica gitana, a través d'Internet.

Una guia metodològica que oferís estratègies per organitzar aquesta informació, consulta i participació.

El punt de partida és que, quan parlem de participació, la tecnologia no és res més que un instrument. Per tant, l'existència de les Noves Tecnologies de la Informació i Comunicació no es tradueix forçosament en l'obertura d'espais de participació a diferents nivells, i el seu ús no és garantia d'una major ni d'una millora participació a nivells generals.

La utilització de les noves tecnologies , respecte a la participació, te avantatges i inconvenients propis. No hi ha fórmules màgiques que garanteixin l'èxit de la participació ciutadana. Però sí hi ha alguns aspectes que poden ajudar a aconseguir que una experiència participativa sigui exitosa, com per exemple aprofitar les experiències desenvolupades amb èxit en altres llocs.

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

És per això que en aquesta recerca hem aprofitat l'eina *Consensus*³² com espai de participació ciutadana, i aprofitarem les estratègies d'utilització establertes per poder correlacionar-les amb el cas gitano.

Tenir clar els objectius

Els objectius no només són importants perquè guien i donen sentit a tot el procés, sinó també perquè faciliten la posterior avaluació de l'experiència.

Els objectius poden referir-se tan al contingut com als mitjans que són necessaris per aconseguir un fi determinat (procedimental).

En aquest cas la **informació ha de ser accessible des de la pàgina principal d'aquest espai i és important que es desenvolupi de forma clara i breu.**

Decidir quins espais i instruments cal utilitzar

És important activar només aquelles funcions que creiem que responen als objectius que ens hem marcat.

És necessari ser conscient que cada espai de participació genera unes obligacions de dinamització i d'actualització.

Administradors i dinamitzadors dels processos

La Plataforma Tecnològica d'Investigació, Documentació i Participació Gitana ha d'estar preparada perquè qualsevol persona pugui administrar-la. No cal ser informàtic. Amb coneixements bàsics de navegació per Internet ja n'hi ha prou per fer-se càrrec de les funcions que preveu cadascun dels diferents rols d'administració.

³² L'any 2000, la Fundació Jaume Bofill, l'Institut Català de Tecnologia (ICT) i el Consorci Localret van coincidir per desenvolupar un projecte que unís la participació ciutadana i les noves tecnologies de la informació i comunicació. El resultat va ser *Consensus, ciutadans en xarxa*, una eina interactiva a Internet per a la informació, consulta i participació ciutadana en l'àmbit local.

A continuació s'exposen les principals característiques de cada perfil d'administració:

Perfils	Característiques
Administrador General	-Configuració general del sistema -Administració de permisos i habilitació de funcionalitats -És recomanable que sigui una persona amb coneixements tècnics
Animadors Generals	-Gestió de les funcionalitats generals o simples del sistema. -És recomanable que tingui algun vincle amb el moviment socio-cultural gitano.

Taula 6: Administradors i dinamitzadors del processos

Definir qui volem que participi i si cal regular la participació

Les característiques dels destinataris d'un espai o procés són molt importants perquè condicionen en gran part l'èxit del procés.

Haurem d'adaptar la informació, el llenguatge, la imatge i les nostres estratègies de mobilització en funció de quins siguin els nostres destinataris.

Seria desitjable que es convidés a participar, com a mínim, a tots els col·lectius directament interessats i compromesos pel tema sobre el qual es fa la participació.

Una vegada definits els participants en el procés, també cal que decidim si volem regular d'alguna manera l'accés i la participació.

Utilitzar les eines adequades per a la informació

La informació és una condició necessària però no suficient per a la participació. Es tracta que els usuaris accedeixin, s'interessin i reaccionin davant de la informació penjada al web, evitant assumir un rol passiu.

En aquest sentit, és important:

Evitar l'excés d'informació.

Resum previ dels documents extensos.

Que la informació estigui disponible en diferents formats informàtics i amb versions accessibles per a tothom.

Utilitzar un llenguatge clar.

Evitar la informació errònia.

Utilitzar les eines adequades per a la comunicació

Entenem per comunicació aquelles accions que permeten que les persones es posin en contacte i es relacionin. Quan existeixen unes bones comunicacions, les relacions s'enforteixen i, per tant, s'afavoreixen els mecanismes de participació.

Utilitzar les eines adequades per a la consulta

És necessari poder establir un bon cercador que permeti respondre als requeriments d'informació segons els criteris que s'estableixen pels propis usuaris, representant per aquest lo més semblant a un servei d'orientació personalitzada.

Utilitzar les eines adequades per a la deliberació

Entenem per deliberació tots aquells processos que encoratgen als potencials usuaris a examinar, discutir i sospesar les opcions i valors que es presenten als diferents problemes socials. Aquests processos són molt importants perquè ajuden a la formació de les preferències dels usuaris potencials i a la presa de decisions.

Trobar estratègies perquè els usuaris participin

Aquesta és una qüestió central i difícil. Hi ha algunes estratègies que ens poden ajudar a promoure la participació, tant a nivell presencial com a través d'Internet, que es concreten en la difusió, la imatge, els temes, els incentius i les facilitats.

Cal fer un esforç en la **difusió** i, per tant, és imprescindible dedicar-hi atenció i recursos. Com en el cas de qualsevol web, el fet d'estar penjat a Internet no assegura que la gent la visiti. Per tant, cal fer difusió; en primer lloc, aprofitant el mateix mitjà telemàtic, a través **d'enllaços i bànners des del web**. També mitjançant butlletins electrònics o aprofitant **llistes de distribució que ja existeixen(educació, professionals, investigació) i/ o s'han creat a través d'un treball de recerca intensiu com és el cas de la Plataforma Tecnològica Gitana, la qual disposa de més d'un centenars d' e-mails de contacte d'entitats i contactes específicament gitans.**

Cal fer atractiva l'eina per als potencials usuaris. El disseny i la usabilitat d'un web és una de les qüestions principals. Com ja comentàvem a l'apartat de l'anàlisi funcional dels continguts gitans existents a Internet, que sigui fàcil d'utilitzar i senzill és essencial. És important, també, reflectir una simbologia específica per què l'usuari s'identifiqui a diferents nivells; ètnicament, culturalment, professionalment, a l'espai que visita. La imatge no és només una qüestió de disseny sinó també una qüestió de gestió. És per això que s'ha de fer palpable, a la persona que entra per primera vegada, una seriositat i compromís per donar certes garanties.

Els temes que es tracten són fonamentals per despertar l'interès dels usuaris. Han de ser temes rellevants, concrets, d'interès públic i accessibles.

La dinamització s'afegeix com a nova dificultat a l'hora de fer que la participació sigui més o menys sostinguda en el temps. És per això que la feina d'actualització ha de ser fonamental dins el procés.

CONCEPTE WEB

Per tal de complir amb l'objectiu que es marca la recerca per la creació d'una Plataforma Tecnològica d'Investigació, Documentació i Participació Gitana, és interessant destacar el possibilitar l'accés a un nombre major d'usuaris.

Dins l'àmbit d'actuació, cada cop més es perfilen les "xarxes ciutadanes" com l'horitzó apte per incorporar a escala global a milions de ciutadans/es a la "societat global de la informació". Una societat civil renovada, participativa, crítica i informada per ser la protagonista de la era digital.

En aquest cas podem considerar que formariem part d'aquesta "xarxa ciutadana" que és un ambient telemàtic que proposa promoure i afavorir la comunicació, la cooperació, els intercanvis, l'organització i l'accés a les noves tecnologies de la informació a tots i totes els/les ciutadans/es i entitats que constitueixen aquesta comunitat, i a la vegada, obrir aquesta comunitat a la comunicació via xarxa amb la resta del món.

Respecte als destinataris, aquests poden respondre a una gran varietat d'interessos i provenir de diferents àmbits. Podem destacar :

Organismes públics.

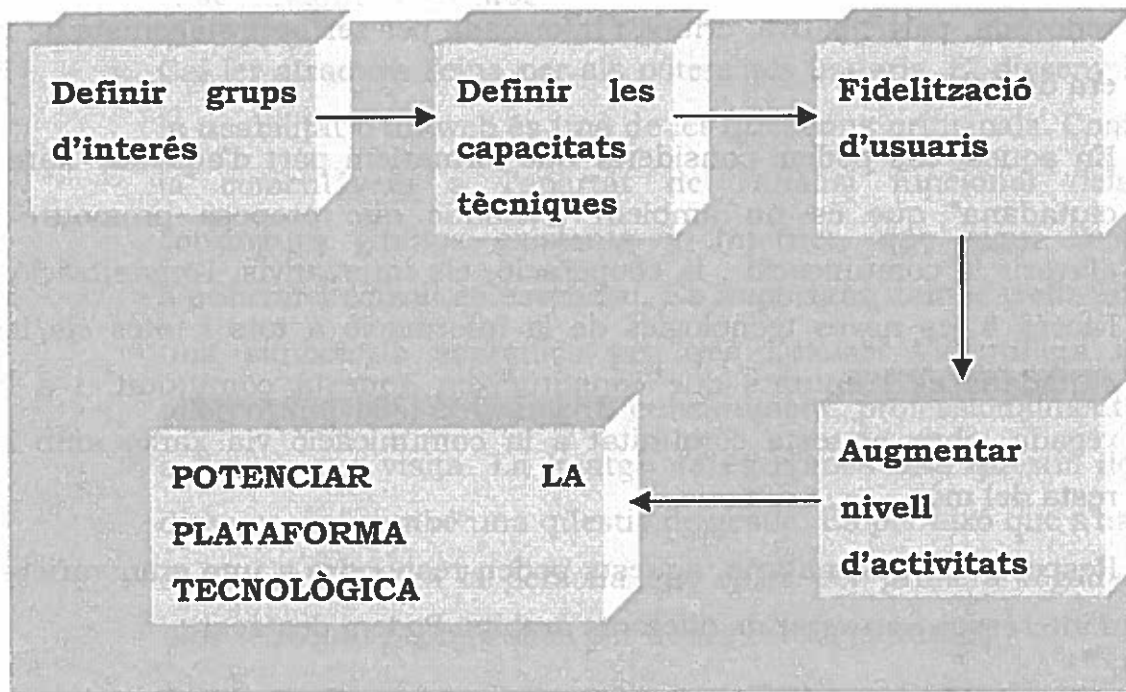
Organismes privats vinculats al tema gitano.

Universitats.

- Centres de Recerca.
- Fundacions, Federacions i Associacions gitanes i no gitanes.
- ONG'S de l'àmbit de la cooperació i col.laboració.
- Diferents professionals, investigadors vinculats i/o interessats amb la problemàtica gitana.
- Ciutadans/es, gitanos i no gitanos, interessats amb la identitat i la cultura gitana.

El treball previ, és a dir, la fase I d'exploració i unitats d'anàlisi i la fase II de recollida i anàlisi de les dades, permet la identificació de diferents grups d'interès i vies de desenvolupament estratègic per poder crear una Plataforma Tecnològica d'investigació, Documentació i Participació Gitana. A la vegada, es podrà posicionar com el producte diferencial de temàtica gitana davant les diferents comunitats (professionals, educatives, investigadores, socioculturals) d'àmbit estatal.

En relació amb els **grups d'interessos** els objectius a aconseguir serien:

Gràfic 11: Objectius segons grups d'interessos

Des d'aquesta perspectiva hem de tenir en compte les necessitats e interessos dels diferents perfils genèrics d'usuaris. Per això, proposem situar a l'usuari al centre de procés de desenvolupament del producte web.

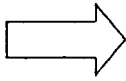
Davant d'aquest ampli i heterogeni públic es precisa portar a terme un disseny estratègic que contempli els diferents models d'usuaris. Seria necessari optar per un software amb un grau considerable d'interactivitat per un doble propòsit metodològic:

Possibilitar la realització de les metas dels usuaris, garantint un volum de visites satisfactori.

Disposar de dades directes, mitjançant la optimització dels elements interactius, que ens permetin identificar comportaments i patrons reals d'usos.

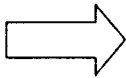
ESTRUCTURA DEL PORTAL

Com a punt de partida i atenent a una agrupació bàsica de les diferents finalitats dels usuaris, basarem l'estructura del portal al voltant de dos processos bàsics.

INVESTIGACIÓ I DOCUMENTACIÓ

A aquesta secció el portal estarà **dirigida als investigadors, professionals i/o qualsevol persona que estigui interesada en trobar documentació exhaustiva i catagoritzada sobre la cultura i el poble gitano**. S'indexaran els documents i els enllaços actius de la xarxa. A la vegada, es donarà la oportunitat als usuaris d'ampliar aquesta base de dades amb noves aportacions.

PARTICIPACIÓ I ACTUALITAT

El portal vol oferir una informació que ajudi a trencar els estereotipis i prejudicis que patim el gitanos i mostri a la opinió pública una imatge fidedigna de la actualitat del poble gitano al nostre país i a l'àmbit europeu. **En aquest sentit aquest espai web vol funcionar com una agència de notícies inédita sobre la comunitat gitana**. Informació visual i textual sobre: processos socioculturals d'actualitat, personatges gitanos rellevants, iniciatives, projectes. Aquesta secció **vol contar amb serveis oberts als usuaris per opinar a través de les seves aportacions amb articles, documents i material** editat que coincideixi amb el contingut i el propòsit del portal.

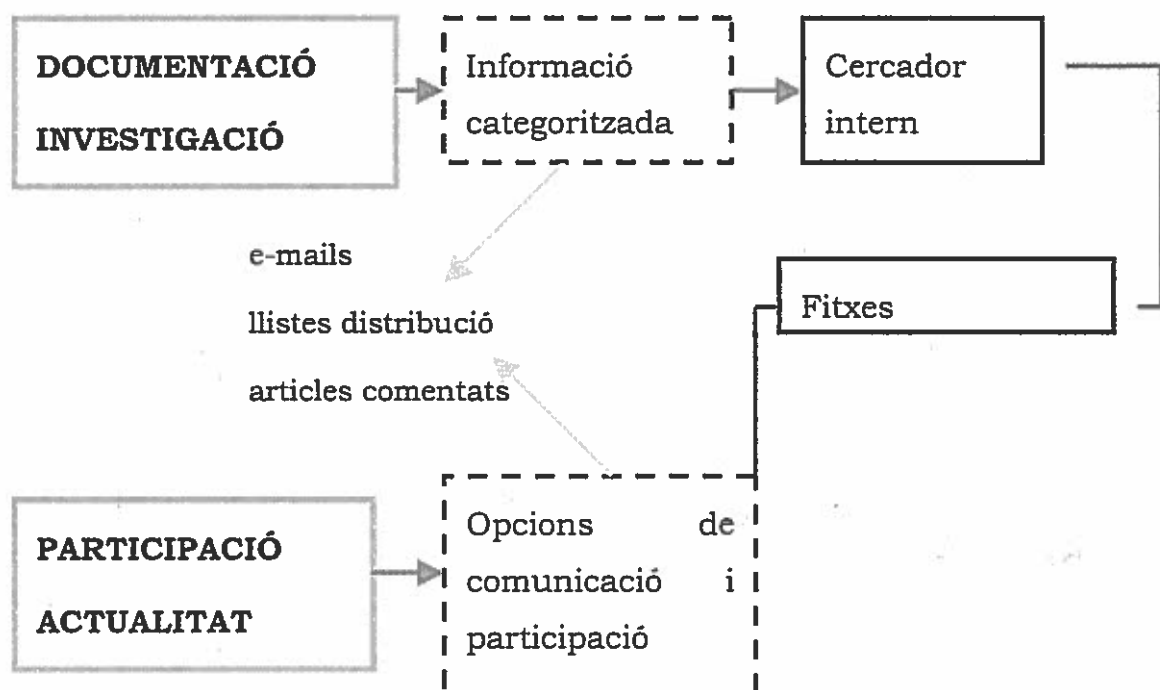
Aquest plantejament inicial implica una sèrie de premisses bàsiques:

Els continguts i funcionalitats han d'atendre les preferències i tasques clau dels usuaris i possibilitar l'acció d'aquest, evitant qualsevol tractament estàtic de la informació.

- El sistema web ha de sustentar-se en una organització que contempli la màxima automatització dels processos de gestió i que permeti les modificacions precises per la seva evolució. Només així es podrà actualitzar el portal i atendre la demanda d'una forma satisfactòria i sostinguda.
- La contemplació dels diferents tipus d'usuari obliga a un tractament multi idioma; almenys en català castellà. Però també es contempla la possibilitat d'introduir missatges i elements en romanó , com a simbologia identitària del portal i reivindicativa culturalment e identitàriament parlant.

El binomi plantejat (*Documentació/Investigació + Participació*) ha de marcar l'estructura de l'interfaç des de la pàgina d'inici i mantenir-la en totes les pàgines web, per facilitar la visualització dels continguts i la navegació per totes les seccions.

Gràfic 7: Estructura del portal

La propera vista simplement és un recurs il·lustratiu per descriure els diferents elements il·lustratius de la interfaç principal, el contingut i procediments associats a cadascun d'ells.

Sobre el disseny gràfic simplement apuntar de forma general que ha d'ajudar a l'usuari a entendre la distribució dels objectes i visualitzar les possibilitats que oferta el lloc web, de tal forma que la opció escollida es mantingui.

Els elements de navegació no han d'estar sobredimensionats, destacant així els continguts de la web. En aquest sentit és indispensable que es agrupin les opcions del menú.

Compartiendo la Romanipeña

Espacio de Investigación, documentación, difusión y participación gitana

Investigación Y

Participación v actualidad

Buscador

👉 Categorías

👉 Noticias

👉 Artículos

👉 Entrevistas

Noticia 1

Noticia 2

Convocatorias y recursos

Reflexiones gitanas

👉 Artículos

• Rromipen en Femenino. Por

Carmen González. Pedagoga

👉 Entrevistas a Referentes gitanos

Juana Martín

1ª Diseñadora Gitana

Colaboradores:

Proyecto impulsado por: Fundación

ELEMENTS

Documentació i Investigació

Cercador Intern

És necessari un cercador intern bé dissenyat, que permeti respondre als requeriments d'informació segons els criteris que s'estableixen pels propis usuaris, representant per aquest lo més semblant a un servei d'orientació personalitzada.

El cercador ha d'ocupar una posició centra a la interfaç, ja que suposa una eina de primer ordre des de la perspectiva estratègica amb la que volem desenvolupar el producte web.

Aquest cercador ha d'oferir la possibilitat d'escollir paràmetres determinants per als nostres usuaris. A la vegada, se li ha de donar la possibilitat de jerarquitzar aquests paràmetres per ordenar els resultats de la consultar.

El disseny d'aquest procediment ha de permetre a l'usuari un ús ràpid i senzill. Aquesta eina està orientada principalment al usuari inicial d'aquest portal.

Procediment:

1. L'usuari selecciona les categories precisses per la recerca personalitzada a la base de dades.
2. A la web, a la secció "*Documentació/Investigació*" es publica tota la relació d'oferta segons els criteris de recerca de l'usuari. Es visualitzarà al *frame* corresponent.
3. Selecciona una opció i accedeix a la fitxa informativa corresponent.

Participació i Actualitat

A aquesta secció del portal es vol oferir a l'usuari informació elaborada que ajudi a trencar els estereotipis i prejudicis que patim el gitanos i mostri a la opinió pública una imatge fidedigna de la actualitat del poble gitano al nostre país i a l'àmbit europeu. **En aquest sentit aquest espai web vol funcionar:**

- com una agència de notícies inèdita sobre la comunitat gitana.

-informació visual i textual sobre: processos socioculturals d'actualitat, personatges gitanos rellevants, iniciatives, projectes.

-vol contar amb serveis oberts als usuaris per opinar a través de les seves aportacions amb articles, documents i material editat que coincideixi amb el contingut i el propòsit del portal.

En aquest apartat és necessari fer efectiva la integració de continguts multimèdia i la hipertextualitat de totes les seccions i apartats, per rentabilitzar al màxim els recursos del portal i oferir una informació de qualitat i extensiva.

Fitxes informatives

La unitat bàsica d'aquesta secció són les fitxes informatives (mitjançant el sistema de gestió dels blogs). Aquestes poden contenir:

- articles .
- notícies:
- convocatòries i recursos
- possibilitat d'enregistrar-se com a usuari
- llista de distribució

Tots amb amb dades de l'autor, data, e-mail de contacte, opció de "comentari" a aquest article, envio d'informació a altres usuaris, enllaç per ampliació d'informació.

Procediment

1. L'usuari selecciona de la pàgina principal allò que vol sapiguer més informació.
2. A la secció de corresponent es publica la fitxa informativa amb tots els components relacionats. L'usuari pot escollir el grau d'exploració que satisfà el seu interès de coneixement i participació.
3. Si ho desitja te la possibilitat d'accedir a diferents enllaços, opció de participació a través de la resposta o inserció de comentaris.

MENÚS DE NAVEGACIÓ

La Plataforma Tecnològica d'Investigació, Documentació i Participació Gitana pot disposar de:

Menú Horitzontal: una barra de navegacio que permet accedir d'una forma ràpida a :

els elements principals del portal
(*Documentació/Investigació + Participació/Actualitat*)

la opció de d'idioma

enllaça a "inici" a pàgines anteriors

Menú Vertical: que és un menú temàtic que permet la opció d'orientar-nos a tots els continguts de la pàgina del sector seleccionat, conservant la mateixa interfaç de la pàgina principal.

Considerant que un menú no ha de ser sobredimensionat, cabria un esforç de reagrupació que seria interessant no només per ajustar aquesta eina, sinó per no fragmentar excessivament els continguts, amb el conseqüent perill de no poder mantenir certes pàgines web d'interès.

SISTEMA DE GESTIÓ DE CONTINGUTS: CRITERIS I FUNCIONALITATS

El sistema de gestió ha de tenir com a característica principal, la simplificació al màxim del procés d'edició de continguts, al tenir que ajustar-se a un fort ritme d'actualització i implicar a diferents agents informatius, amb un perfil heterogeni pel que fa a la disponibilitat i formació.

Per aquest motiu, es proposa un sistema d'edició simple, jerarquitzat i descentralitzat que afavoreixi l'agilització del cicle de treball.

Per la elecció del sistema de continguts es proposa, entre d'altres, els següents requeriments generals:

Escalabilitat del sistema: Permetent un desenvolupament modular d'acord amb les futures fases estipulades pel projecte, i per una evolució fonamentada en demandes reals.

Separació del conceptes de contingut, presentació i estructura. Permet la modificació d'un d'ells sense afectar als altres. És recomanable, en aquest sentit, l'ús de fulles d'estil cascada 8CSS i patrons de pàgines.

Compliment d'estàndards d'usabilitat i accessibilitat.

Pel que fa a les **funcionalitats** s'aniran ampliant i prioritzant totes aquelles que atenguin als usos reals més probables.

Segons la nostre proposta, les funcionalitats que s'han d'incloure serien:

Suscripció i administració d'usuaris, del portal amb diferents permisos i/o atributs del maneig del web (usuaris no registrats, usuaris registrats, administrador, editors)

Registre d'usuari automatitzat.

Editor de text WYSIWYG a través del navegador.

Gestió d'arxius. Ordenament de la informació per seccions i categories.

Automatització a la publicació; envio d'objectes informatius a un repositori a l'espera de la seva autorització per part de l'administrador per publicar-los. (respecta'n codi ètic).

Formats de lectura, format PDF, versió imprimible

Cercador intern. Base de dades MYSQL que permet incloure i modificar categories.

Càrrega i descàrrega de documents.

Envio automàtic d'avisos i alertes informatives per correu electrònic als usuaris registrats.

Comentaris. Els usuaris podran comentar les seves opinions i/o publicar els seus articles .

Envio per e-mail els usuaris podran enviar automàticament a un amic per e-mail el document o article publicat.

Estadístiques d'usos e informes

Components SEF i RSS per optimitzar la indexació en buscadors

Gestió publicitària: enllaços i publicació de banners

Comprovació d'enllaços trencats.

CAPÍTULO V REFLEXIONS FINALS ENTORN A LA IDENTITAT PARTICIPATIVA

La transformación de nuestra cultura y nuestra sociedad tendrá que ocurrir en diversos niveles. Si sólo sucediera en las mentes de los individuos (como ya ha pasado en cierta medida), sería impotente. Si obedeciera sólo a la iniciativa del estado, sería tiránica. La transformación personal numerosa es esencial, y no debe ser sólo una transformación de la conciencia, sino que también ha de implicar la acción individual. Pero los individuos necesitan el alimento de los grupos que llevan consigo una tradición moral que refuerza sus aspiraciones propias.

Robert Bellah et al., Habits of the Heart³³

IDENTITAT COL·LECTIVA; FONT DE CREDIBILITAT PARTICIPATIVA

Seguir sent gitano/a en el segle XXI crec que és un dels grans reptes del poble gitano. Y, com hem pogut veure al llarg d'aquesta investigació, els gitans i gitanes, sobretot els més joves, despleguen mitjançant la Xarxa que representa Internet, una sèrie de nos mecanismes per poder comunicar-se, participar, promocionar, difondre i, sobretot, poder reivindicar la seva cultura.

Aixó sí, existeix un omnipressent denominador comú, la *romanipen*, la gitaneïtat. Una gitaneïtat lligada directament a una identitat compartida.

Si partim des d'una aproximació antropològica l'objectiu principal és **compendre els elements a partir dels quals els gitano i gitanes construeixen la seva identitat i articulen a seva acció col·lectiva en forma de nou moviment social en el marc de la societat-xarxa.**

³³ Bellah et al., 1985, pág.286, en Castells, M (2003) "La era de la información. Vol.2. El poder de la identidad". Alianza Editorial, Madrid.

Una de les dimensions més interessant en aquest nou contexte social és la relativa a la construcció de la identitat. **Dins l'àmbit d'aquesta societat -xarxa la identitat passa a ésser el resultat d'un procés reflexiu de construcció per part dels actors socials, en aquest cas, per part dels propis gitanos i gitanes.**

Per identitat , en lo referent als actors socials, s'entén el procediment de construcció del sentit atenen a un atribut cultural, o a un conjunt relacionat d'atributs culturals, al que es dona prioritat sobre el reste de les fonts de sentit. Per a un individu determinat o un actor col·lectiu pot haver-hi una pluralitat d'identitats. No obstant, tal pluralitat és una font de tensió i contradicció tant en la representació d'un mateix com a l'acció social. Allò és degut a que la identitat ha de distingir-se delo que tradicionalment els sociòlegs han denominat rols i conjunt de rols. Els rols es defineixen per normes estructurats per les institucions i organitzacions de la societat. Les identitats són fonts de sentit per als propis actors i construïdes per ells mateixos mitjançant un procés d'individualització. Les identitats són fonts de sentit més fortes que els rols degut al procediment d'autodefinció e individualització que supossen. Les identitats organitzen el sentit, mentres que els rols organitzen les funcions. Castells(2001), defineix sentit com la identificació simbólica que realitza un actor social del objecte de la seva acció. Proposa la idea de que a la societat-xarxa per la majoria dels actors socials, el sentit s'organitza entorn a una identitat primària (és a dir, una idenitat que enmarca a la resta) que és sostinguda per sí mateixa al llarg dels temps i l'espai.

És fàcil ser-hi d'acord sobre el fet de que, des d'una perspectiva sociològica, totes les identitats són construïdes. Lo essencial és cóm, des de qué, per qui i per a qué. Els individus, els grups socials i les societats processen tots aquells materials i els reordenen en un sentit, segons les determinacions socials i els projectes culturals implantats en la seva estructura social y el seu marc espacial/temporal.

Seguint a Castells, aquest proposa com hipòtesis que, en termes generals, qui construeix la identitat col·lectiva, i per a què, determina el seu contingut simbòlic i sentit per a qui s'identifiquen amb ella o es col·loquen fora d'ella.

Sota el meu punt de vista, i a mode de conclusió, podem dir que ens troben davant d'una redefinició de la etnicitat que intenta reproduir-la per mitjans diferents dels tradicionals, per no per aixó menys eficaços. Els internautes gitanos/es, són en la seva majoria joves, i utilitzen els recursos que la societat posca a la seva disposició per adaptar-los a les seves necessitat, i un d'ells és Internet.

M'atreveixo a dir que en aquest cas, els gitanos i gitanes tenim una identitat col·lectiva a la Xarsxa de resistència i de projecte. Internet pot ser, per als gitanos i gitanes, un mecanisme de trasgressió cultural i, a la vegada, transformació social. És per aixó que es construeix un nou sentir entorn a la identitat projecte.

L'ús col·lectiu de les NTIC's dels gitanos/es ve definit per una doble identitat. Per una part, una identitat de resistència. Malauradament, part de la comunitat gitana es troba, en general, dintre de la societat en posicions estigmatitzades. Es per aixó que es construeixen "comunitats col·laboratives" de resistència i supervivència bassades en principis diferents als de la majoria. Per altre part, aquesta identitat col·lectiva i compartida, ve a definir-se com una identitat projecte. Els gitanos/es internautes, com a subjectes, no com a individus, i per lo tant com actors socials col·lectius, construeixen una identitat que redefineix la seva posició a la societat.

És interessant destacar que, en les comunitats col·laboratives qui construeix la identitat col·lectiva i per aquí som, en un principi, els propis gitanos i gitanes. Són nosaltres els que determinen el nostre contingut simbòlic i el seu sentit per a qui s'identifiquen amb ella o es col·loquen fora d'ella. Per tots aquells que no consideren la nostra *gitaneitat*, la nostra *rromanipen*, els gitanos i gitanes internautes, com a

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

reacció defensiva, hem construït i modificat còdics culturals, a partir sempre de materials històrics i simbòlics que es converteixen en fonts de sentit e identitat col·lectiva.

Per que a Internet es pot escriure, es pot llegir, es pot dir, es pot reivindicar que SOM GITANOS, i lo més important de tot VOLEM SEGUINT SENT GITANOS.

Els mitjans de comunicació de masses són el marc de referència de tot lo que succeeix , creen opinió, conformant el pensament col·lectiu i els comportaments socials. És important pressionar per a que aquests mitjans tradicional deixin de perpetuar la desigualtat.

El desenvolupament de les Noves Tecnologies pot ajudar-nos. Però això no és només una forma de comunicar-nos entre els ja comunicats, les Noves Tecnologies han de servir-nos també, per donar un salt qualitatiu. Els gitanos i gitanes que ja estem "en xarxa" tenim el repte de generar l'energia suficient per anar modificant allò que no ens agrada i crear noves formes de convivència.

S'ha de trencar amb la idea de que el procés de comunicació és exclusiu de l'àmbit professional, tancat i destinats als mitjans tradicionals. Internet ens demostra que totes i tos som generadors d'informació, transmissors d'ella i a la vegada receptors.

Per que, estar informats/des ens fa coneixedors/es de la realitat.

Per qué les identitats col·lectives es poden convertir en fonts de credibilitat participativa.

BIBLIOGRAFIA

NOTA: les fonts electròniques (abundants en aquest treball) són citades seguint la proposta d'Assumpció Estivill i Cristóbal Urbano: "Cómo citar recursos electrónicos", *Information World en Españols*, 30 de mayo de 1997. En aquesta proposta s'exigeix indicar la data de consulta de la font electrònica de la següent forma: [Consulta:1-02-05]. A la següent llista de bibliografia se han comprovat que les fonts electròniques citades estiguin disponibles, per lo que només s'indica la data de consulta per a visites diferents a Febrer de 2007.

Aguilera, Pedro (2000). "La participación política en la comunidad gitana". *Revista Acobá Caló*.

Ardèvol, E.; Bertrán, M.; Callén, M.; Pérez, C. (2003) "Etnografía virtualizada: la observación participante y la entrevista semiestructurada en línea. *Atenea Digital* , 3. Disponible en: <<http://antalya.uab.es/athenea/num3/ardevol.pdf>>

Ardèvol, Elisenda (1986). "Vigencias y cambio en la cultura de los gitanos", en Teresa San Román (comp.) (1986) *supra*.

Ardèvol, Elisenda (1998) "Por una antropología de la mirada: etnografía, representación y construcción de datos audiovisuales". *Revista de Dialectología y Tradiciones Populares*, Tomo LIII, cuaderno segundo, pp.217-240, Madrid.

Azirpe, L. (1995) "Las ciencias sociales y la creación de una nueva ética social." En Ruy Pérez Tamayo y Enrique Florescano (coord.), *Sociedad, ciencia y cultura*. México: Cal y Arena.

Balaguer, Roberto (2001). "La adicción a Internet". Fuente Original: *Adicción*, Montevideo: Cuadernos de la Coordinadora de Psicólogos del Uruguay. Disponible en <<http://cibersociedad.rediris.es>>.

Barberá, José (2003) "Retazos de una década prodigiosa". Disponible en <<http://www.rediris.es/rediris/boletin/44/enfoque2.html>>

Batenson, G. (1993) *Una unidad sagrada: Pasos ulteriores hacia una ecología de la mente*. Barcelona: Gedisa.

Baym, N. (1995) "The emergente of community in computer mediated communication" en Jones, S.G.ed., *Cybersociety: Computer Mediated Communication and Community*, Sage publications, pp.138-163.

Bechar-Israeli, H. (1995) "From >Bonehead> to<Cloneahad>: Nicname, play, and identity on Internet Relay Chat". *Journal of Computer Mediated Communication*, 1, (2).

Bijker, W.E. (1995). *Of Bicycles, Bakelites, and Bulbs: Toward a Theory of Sociotechnical Change*. Boston: The MIT Press.

Bonder, G. (2002). *Las nuevas tecnologías de información y las mujeres: reflexiones necesarias*. Chile: CEPAL.

Calvo Buezas, Tomás (1980). "Las minorías étnicas y sus relaciones de clase, raza y etnia". *Revista de Documentación social*, 41. Madrid: Cáritas.

Calvo Buezas, Tomás (1990). *¿España Racista?* Barcelona: Anthropos.

Castells, Manuel (1999). "La era de la Información". En: *La sociedad red*. Vol I. Madrid: Siglo XXI.

Castells, Manuel (2001) "Internet, libertad y sociedad: una perspectiva analítica". Disponible en: <http://www.uoc.es/web/esp/launiversidad/inaugural01/intro_conc.html>.

Castells, Manuel (2001) "El capitalismo de la información y la exclusión social". Extractos del discurso de apertura pronunciado en la

conferencia de UNRISD sobre Tecnologías de la Información y Desarrollo Social. Disponible en :
<<http://www.unrisd.org/espindex/publ/new/19esp/castnews.htm>>.

Castells, Manuel. (2003): *La era de la Información. Vol.2 El poder de la identidad*. Madrid: Alianza Editorial.

Coffey, A. (1991) *The Ethnographic Self*. London: Sage Publications.

Conclusiones del primer panel sobre las nuevas tecnologías en el hogar que se realiza en España. Disponible en
<http://www.setsi.mcyt.es/sgcinfor/notas_inf/conclu_panel.htm>.

Contreras, Pau (2003) "Me llamo Kohfman. Identidad Hacker: una aproximación antropológica. Barcelona: Gedisa

Daccaht, José Camilo (2003) "Más allá de la presencia en la Web". Disponible en: <<http://www.deltaasesores.com/prof/PRO265.html>>.

Dador, José Luis (2003) "Ciberdemocracia y ciberparlamento. El uso de correo electrónico entre los parlamentarios españoles y ciudadanos comunes (1999-2001)". *Revista TELOS*, 55 Segunda Época. Disponible en
<<http://www.campusred.net/telos/experienciasImprimible.asp?idarticulo=1>>.

Danet, B. C. (1996). "Experiments with Virtual Theater on Internet Relay Chat", *Journal of Computer Mediated Communication* (1) 2.

De Vaux de Foletier, François (1977). *Mil años de historia de los gitanos*. Barcelona: Plaza & Janés, S.A.

Domingo, David; Guimerà, Josep Àngel; Corominas, Maria; Bonet, Montse y Radaban, Vicenç (2002) "Medios comunitarios en el espacio local de comunicación: el caso catalán. Disponible en
<<http://www.uab.es/icom/ocl>>.

Downey, G.L, Dumit, J. & Williams, S., (1995) "Cyborg Anthropology", *Cultural Anthropology*, 10(2), pp.265-269

Feixa, Carles (1998) *De jóvenes, bandas y tribus*. Barcelona: Ariel.

Fuentes, R.(1987). *La Investigación de Comunicación en México. Sistematización documental 1956-1986*. México: Ediciones de Comunicación.

Gálvez, A; y Vayreda, A. (2002) *Los posicionamientos de género: un análisis de las relaciones on-line*. IX Congrés d'Antropologia de la FAAEE. Barcelona.

Garriga, Carmen (coord) (2000), *Els gitanos de Barcelona; una aproximació sociològica*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Serveis Socials.

Geertz, Clifford (1980). "Géneros confusos. La refiguración del pensamiento social. En *American Scholar*, vol49, 2, pp.165-179.

Geertz, Clifford (1994). "Desde el punto de vista del nativo: sobre la naturaleza del conocimiento antropológico". En Geertz, C. *Conocimiento local. Ensayos sobre la interpretación de las culturas*. Barcelona: Piados, Básica, Cap.3, pp.73-90.

Generalitat de Catalunya (1999). "Catalunya en Red". Plan Estratégico para la Sociedad de la Información. Disponible en : <<http://www.gencat.es/csi> <http://www.localret.es>>

Gircom (2000) *La sociabilitat al Campus Virtual: una aproximació a les comunicacions, interaccions i relacions dels estudiants de la UOC*, Informe de investigación. Barcelona: UOC-IN.3.

Gómez Alfaro, Antonio (1993). *La gran redada de Gitanos*. Madrid: Presencia Gitana. Colección Interface.

Gómez Cruz, E,. (2001), "Género y sexualidad en las Comunidades Virtuales". Fuente Original: III Bienal de Comunicación, Noviembre 2001, Puebla, México. Disponible a través del Archivo de la Cibersociedad: <<http://cibersociedad.rediris.es>>.

Gómez Cruz, E. (2002) "Hacia la construcción de una metodología para el estudio de las `Comunidades Virtuales.` Una propuesta emergente".

Fuente Original: Versión 12, UAM-Xochimilco. Disponible a través del ARCHIVO de la CiberSociedad: <<http://cibersociedad.rediris.es>>

Gómez Cruz, Edgar (2001) "Género y Sexualidad en las Comunidades Virtuales". Fuente Original: III *Bienal de Comunicación*, Noviembre 2001, Puebla, México. Disponible en <<http://cibersociedad.rediris.es>>.

Gómez Cruz, Edgar (2002) "Hacia la construcción de una metodología para el estudio de las Comunidades Virtuales. Una propuesta emergente". Fuente original: Versión 12, UAM- Xochimilco. Disponible en <<http://cibersociedad.rediris.es>>

Gómez Cruz, Edgar (2002). "Espacio, Ciberespacio e Hiperespacio: Nuevas configuraciones para leer la Comunicación Mediada por Computadora". Fuente Original: Anurio de Investigación del CONEICC. Disponible a través del ARCHIVO de la CiberSociedad <<http://cibersociedad.rediris.es>>.

Gómez, E. (1999). *Identidad y Comunicación en el Ciberespacio: Un estudio de Caso*. Tesis de Maestría. ITESM- Campus Monterrey.

Hamman, R. (1996) "Cyborgasms: Cybersex Amongst Multiple_Selves and Cyborgs in the Narrow-Bandwidth Space of America Online chat Romos". Unpublished dissertation, University of Essex, <<http://www.socio.demon.co.uk/home.html>>.

Hine, C. (1998) "Virtual Ethnography", International Conference, UK IRISS'98: Conference Papers, 25-27 march, Bristol. <http://www.sosig.ac.uk/iriss/papers/paper16.htm>.

Hine, C. (2000) *Virtual ethnography*. London: Sage.

Jones, S. (1999). "Stydying th Net: Intricacies and Sigues". En Steve Jones (Ed.). *Doing Internet Research*, p. 1-27. SAGE Publications.

Jones,S. (Ed.) (1995). *CyberSociety: computer-mediated communication and community*. Sage Publications.

Kertzner, D y Keith, J(ed.) (1984) *Age and Anthropological Theori*, London: Cornell University Press.

Kiesler, S., Siegel, J. y MacGuire, T. (1991) "Social Psychological Aspects of Computer-Mediated Communication." En Charles Dunlop y Rob Kling (Eds.). *Computerization and Controversy*. Academic Press.

Laderman, C.(1994) "The embodiment of Symbols and the acculturatrion of the anthropologist", en Csordas, T. *Embodiment and Experience*. Cambridge: Cambridge University Press.

Leblon, Bernard (1987). *Los gitanos de España*. Barcelona: Gedisa

Lomba, Enrique (2003) "Redes, Servicios de Comunicación e Investigación Científica". Disponible en <http://www.rediris.es/rediris/boletin/44/enfoque4.html>.

Martínez Collado, Ana (2004) "Tecnología y construcción de la subjetividad. La feminización de la representación cyborg". Acción Paralela, 5. Disponible <en <http://www.accpa.org/numero5/cyberfem.htm>>.

Martínez Collado, Ana y Navarrete, Ana (2004). "Cyberfeminismo, también una forma de activismo. A propósito de una obra de Faith Wilding". Disponible en <http://ww.estudiosonline.net/texts/activismo.html>>.

Maya Jariego, I. (2001) "Aspectos psicosociales de un grupo de autoayuda on-line de cuidadores y pacientes de alzheimer". Departamento de Psicología Social. Universidad de Sevilla.

Mayans i Planells, J, (2002) "Nuevas Tecnologías, Viejas Etnografías. Objeto y método de la antropología del ciberespacio". Fuente original: Revista *Quaderns de l'IC*, 17-18, pp.79-97. Disponible a través del ARCHIVO de la CiberSociedad: <http://cibersociedad.rediris.es>>.

Mayans i Planells, J. (2000) "El lenguaje de los chats. Entre la diversión y la subversión". Fuente Original: Revista ¡World, 29 (Julio, 2000), pp.42-50. Disponible a través del Archivo de la CiberSociedad: <http://cibersociedad.rediris.es>>.

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitana@.

Mayans i Planells, Joan (2000) "El lenguaje de los chats. Entre la diversión y la subversión". Revista ¡World, 29 (Julio,2000), pp.42-50. Disponible a través del archivo de la Cibersociedad: <<http://cibersociedad.rediris.es>>.

Mayans i Planells, Joan (2000), "MUDS. Rol on-line (1) ". Fuente Original: Revista ¡World, 26 (Abril,2000), pp.55-64. Disponible en <<http://www.cibersociedad.net/archivo/articulo.php?art=25>>.

Mayans i Planells, Joan (2002) "Metáforas Cibord. Narrativas y fábulas de las nuevas tecnologías como espacio de reflexión social". Fuente Original: Joseph M. Esquirol (ed.), *Tecnología, ética y futuro. Actas del I congreso Internacional de Tecnoética*, Bilbao: Desclée, pp.521-534. disponible en el Archivo del Observatorio para la CiberSociedad en <<http://www.cibersociedad.net/archivo/articulo.php?art=24>>.

Mayans i Planells, Joan (2002) "Nuevas Tecnologías, Viejas Etnografías. Objeto y método de la antropología del ciberespacio". Fuente Original: Revista *Quaderns de l'ICA*, 17-18, pp.79-97. Disponible en <<http://cibersociedad.rediris.es>>.

Mayans i Planells, Joan. (2002)" Género Chat. O cómo la etnografía puso un pie en el ciberespacio". Barcelona: Gedisa

Mayans i Planells, Joan (2002) " De la incorrección normativa en los chats". Fuente original: Revista de Investigación Lingüística, 2, Vol.V, pp.101-116. Disponible en el Archivo del Observatorio para la CiberSociedad en <<http://cibersociedad.rediris.es>>.

Méndez López, Carmen (1993). "Posición de las mujeres en la vida social y en la cultura gitana." Página Abierta.

Méndez López, Carmen (1998). "En lo alto de los palcos". *Revista Acobá Caló*.

Méndez, Carmen (2001) "La mujer gitana. Entre el catolicismo y el pentecostalismo" en Aurora González y José Luis Molina. (Eds.).

Abriendo surcos en la tierra. Investigación Básica y Aplicada en la UAB. Bellaterra. Servei de Publicacions de la UAB. pp.233-254.

Méndez, Carmen (2001) *Travesías Soterradas. Las trayectorias de la población gitana en dos barrios diferenciados: La Mina y Torre Romeo*, no publicado.

Miller, D. y Slater, d. (2001) *The Internet: and Ethnographic Aproach.* London: Berg.

Mitra, A. y Schartz, R.L.(2001) "From Cyber Space to Cybernetic Space: Rethinking the relationship between Real and Virtual Spaces." *Journal of Computer Mediated Comunication.*

Molina, José Luis y Aguilar, Claudia (2004) "Identidad étnica y redes personales entre jóvenes de Sarajevo", Vol7,#6, Volumen conjunto de *REDES y Araucauria. Revista Iberoamericana de Filosofía, Política y Humanidades.* Disponible en <<http://revista-redes.rediris.es>>.

Molina, José Luis (2004). "El estudio de las redes personales: contribuciones, métodos y perspectivas". Disponible en <<http://seneca/uab.es/antropologia/jlm/>>.

Molina, José Luis (2004). "La ciencia de las redes". *Apuntes de Ciencia y Tecnología* ,11, Junio (36-42) Disponible en <<http://seneca.uab.es/antropologia/jlm/>>.

Molina, José Luis (2001) "Redes de publicaciones científicas. Un análisis de la estructura de coautorías", *Revista Redes*, vol. I. #3 Disponible en <<http://revista-redes.rediris.es>>.

Molina, José Luis (2000). *El análisis de redes sociales. Una introducción.* Barcelona: Editorial Bellaterra.

Molina, José Luis (1997). "La solidaritat avui: el cas d'una ONG pel desenvolupament", *Revista d'Etnologia de Catalunya*, 11 (78-85).

Montalbá Ocaña, Carmen (2003) "Internet: entorno para nuevas entidades sin ánimo de lucro", *Revista TEXTOS de la Cibersociedad*, 2 (Temática Variada) Disponible en <http://www.cibersociedad.rediris.es>

Müller, Christoph, (2004) "Redes de comunidades personales y comunidades de grupo en diferentes servicios de comunicación en línea. Primeros resultados de un estudio empírico en Suiza". *REDES- Revista hispana para el análisis de redes sociales*. Vol.5. Disponible en <<http://revista-redes.rediris.es>>.

NóBILE, Nicolás (2004) "Escritura electrónica y nuevas formas de subjetividad". Disponible en <<http://www.hipersociología.org.ar/papers/Nobilesp.html>>.

Paccagnella, L. (1997) "Getting the seat of your pants dirty: Strategies for ethnographic research on virtual communities". *Journal of Computer-Mediated Communication* 3(1).

Peeters, Koen (2002) *La participación de los jóvenes gitanos. Una perspectiva antropológica*. No publicado.

Peiró, Carme (2003) "El fenómeno Internet en España: ayer, hoy y mañana". Informa Especial Web. Exposición Universal Internet'96. Disponible en <<http://personales.mundivia.es/astruc/doctxt53.htm>>.

Pinxten, R. "Identidad y conflicto: personalidad, socialización y culturalidad". Disponible en: <<http://www.cidob.es/Catalan/Publicaciones/Afers/pinxten.html>>

Pinxten, Rik (2002) "Identidad y conflicto: personalidad, socialización y culturalidad". Disponible en <<http://www.cidob.es/Catalan/Publicaciones/Afers/pinxten.html>>.

Ponencias de las Primeras Jornadas de Internet y Solidaridad. (2003) Fundació Un Sol Món. Disponible en : <<http://www.digitalopportunity.org/article/view/79646/1/>>
[Consulta:07/05/04]

Portelli, A. (1989) "Historia Oral", Historia y memoria la muerte de Luigi Trastulli".

Portilio Sánchez, Maricela (2005) "Enchufados y desenchufados en América Latina. Juventud, tecnicidades y nuevas formas de

participación social: otras formas de estar juntos.” Disponible en <<http://www.cibersociedad.rediris.es>>.

Pozo, Juan (2001) “Breve Historia de la World Wide Web”. Disponible en <<http://html.conclase.net/articulos/historia>>.

Reid, E. (1995) “Virtual Worlds: culture and imagination” en Rgeingold, H. (1994). *The Virtual community*. New York: Harper Collins.

Roco, G. (2001). “Un estudio del establecimiento de relaciones íntimas mediadas por computador. El caso de IRC en Internet”, *Revista TEXTOS de la Cibersociedad*, 1. Disponible en: <<http://cibersociedad.rediris.es>>

Roco, Gladis (2001) “Un estudio del establecimiento de relaciones íntimas mediadas por computador. El caso de IRC en Internet”. *Revista TEXTOS de la Cibersociedad*, 1. Disponible en <<http://cibersociedad.rediris.es>>.

Rodríguez Ferrándiz, R (2003) “Virtualmente suyo”. *Revista TELOS*. Disponible en: <<http://www.campusred.net/telos/perspectivaImprimible.asp?idarticulo=1>>.

Rodríguez Ferrándiz, Raúl (2000) “Virtualmente suyo”. *Revista TELOS*, 51 Segunda Época. Disponible en <<http://www.campusred.net/telos/perspectivaImprimible.asp?idarticulo=1>>.

Rodríguez, Sergi (2001) “La red se llena de rromipen Iª parte”, *Revista Acobá Caló*, 44.

Rodríguez, Sergi (2001) “La red se llena de rromipen IIª parte”, *Revista Acobá Caló*, 45.

Rosaldo, R, (1991), *Cultura y verdad. Nueva propuesta de análisis social*, México: Editorial Grijalbo.

Rutter, J y Smith, G (1999) “Professional-Stranger@Ethno.org: Presence and Absence in Virtual Ethnography”, Paper for presentation at the Annual Meetings of the American Sociological association, Chicago.

San Román, T. (1996) . *Los muros de la separación. Ensayo sobre heterofobia y filantropía*. Madrid: Ed. Tecnos.

San Román, T. (1997). *La diferencia inquietante. Viejas y nuevas estrategias culturales de los gitanos*. Barcelona: Siglo XXI.

San Román, Teresa (comp) (1986). *Entre la marginación y el racismo: reflexiones sobre la vida de los gitanos*. Madrid: Alianza Universidad.

San Román, Teresa (1976). "Los gitanos al encuentro de la ciudad: del chalaneo al peonaje". Madrid: Cuadernos para el diálogo.

San Román, Teresa (1976). *Vecinos gitanos*. Madrid: Akal Editor

San Román, Teresa (1984). *Gitanos de Madrid y Barcelona: ensayos sobre aculturación y etnicidad*. Barcelona: Universidad Autónoma de Barcelona

San Román, Teresa (1996). *Los muros de la separación. Ensayo sobre heterofobia y filantropía*. Madrid: Universitat Autònoma de Barcelona. Ed. Tecnos.

San Román, Teresa (1997). *La diferencia inquietante*. Madrid: Siglo XXI de España Editores.

San Román, Teresa (2000). "El mundo que compartimos, nuevas alternativas", *Revista de Antropología Social*, p.193-197

San Román, Teresa (2000). "El desarrollo de la conciencia política de los gitanos", *Revista Gitanos. Pensamiento y Cultura*. FSGG. Madrid.

Sánchez Ortega, María Helena (1981). *El problema gitano desde una perspectiva histórica*. Madrid: Asociación de Antiguos Alumnos del Instituto Escuela. Institución Libre de Enseñanza.

Sánchez Ortega, María Helena (1986) "Evolución y contexto histórico de los gitanos españoles", en Teresa San Román (comp.) (1986).

Sánchez Ortega, María Helena (1988). *La Inquisición y los Gitanos*. Madrid: Taurus.

Sanz, Miguel A. (2003) "Fundamentos históricos de la Internet en Europa y en España". Disponible en <<http://www.rediris.es/rediris/boletin/45/enfoque2.html>>.

Sierra, Luis Ignacio (2001) "Religiosidad on-line: Nuevo horizonte para el creyente.". 1er Congreso ONLINE del Observatorio para la CiberSociedad. Disponible en <<http://cibersociedad.rediris.es/congreso>>.

Spindler, G.D. (1993) "La transmisión de la cultura", en Velasco Maillo, H.M.; García Gastaño, J. y Díaz de Rada, A. *Lecturas de antropología para educadores*. Madrid: Editorial Trotta.

Sproull, L & Kiesler (1986). "Reducing social context cues: Electronic mail in organizational communication", *Management Science*, 32, pp.1492-1512.

Sudweeks, F., Simoff, S. (1999) "Complementary Explorative Data Analysis: The Reconciliation of Quantitative Principles". En Steve Jones (Ed.). *Doing Internet Research*, pp.29-55. Sage Publications.

Turkle, S (1995) *La vida en pantalla: La identidad en la era de Internet*. Barcelona: Paidós.

Velasco, H. Díaz de Rada, a (1997) *La lógica de la investigación etnográfica*, Madrid: Editorial Trotta.

Walter, J.B. (1992) "Interpersonal effects in computer-mediated Interaction: A relational perspective", *Communication Research*, 19 (1). Pp.52-90.

Ward, K.J. (1999) "The Cyber-Ethnographic (Re)Construction of Two Feminist Online Communities". *Sociological Research Online*, 4 (1).

Wellman, Barry and Milena Gulia (1999). "Net-Surfers Don't Ride Alone: Virtual Communities as Communities" in Wellman, Barry, ed., *Networks in the Global Village. Life in Contemporary Communities*. Westview Press, Oxford.

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.

Les NTIC's com eina de participació, comunicació, difusió i reivindicació cultural. El cas de la cultura gitan@.